

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Diplomová práce

**Republikanismus v Austrálii a na Novém Zélandu
a vývoj vztahu se Spojeným královstvím Velké
Británie a Severního Irska**

Klára Petrášová

Plzeň 2014

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Politologie

Studijní obor Mezinárodní vztahy

Diplomová práce

**Republikanismus v Austrálii a na Novém Zélandu
a vývoj vztahu se Spojeným královstvím Velké
Británie a Severního Irska**

Klára Petrášová

Vedoucí práce:

PhDr. Pavel Hlaváček, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2014

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2014

.....

Obsah

1 ÚVOD	2
2 VYMEZENÍ POJMŮ.....	8
2.1 Republikanismus	8
1.1 Národ.....	9
1.2 Národní identita.....	10
1.3 Nacionalismus.....	11
3 AUSTRÁLIE	13
3.1 Obecný úvod	13
3.1.1 Vnitřní uspořádání	14
3.1.2 Zahraničně – politické aktivity.....	18
3.2 Historie a ústavní vývoj	22
3.3 Republikanismus	27
3.3.1 Referendum 1999.....	31
3.3.2 Současný republikanismus.....	37
3.3.3 Stoupenci republikanismu	41
3.3.4 Zastánci monarchie	44
3.3.5 Otázka změny vlajky.....	46
4 NOVÝ ZÉLAND	50
4.1 Obecný úvod	50
4.1.1 Vnitřní uspořádání	52
4.1.2 Zahraničně – politické aktivity.....	56
4.2 Historie a ústavní vývoj	59

4.3 Republikanismus	62
4.3.1 Vývoj republikanismu do roku 1999.....	62
4.3.2 Referendum?	67
4.3.3 Současný republikanismus	69
4.3.4 Stoupenci republikanismu	72
4.3.5 Zastánci konstituční monarchie	76
4.3.6 Otázka změny vlajky.....	77
5 ZÁVĚR	81
BIBLIOGRAFIE	87
5.1 Použitá literatura	87
5.2 Internetové zdroje	92
6 RESUMÉ	108
7 PŘÍLOHY.....	109

1 ÚVOD

Austrálie a Nový Zéland jsou dvě ostrovní země, jež spojuje nejen jejich geografická blízkost, ale především jejich sdílená koloniální minulost. Obě tyto země do současnosti vykazují řadu společných prvků, ale při bližším zkoumání narazíme i na velkou řadu odlišností. Zásadním společným činitelem je jednoznačně konsolidovaný demokratický systém, stabilita obou zemí a jejich významná pozice na mezinárodním poli. U obou států také nalezneme odkaz na jejich společnou minulost v rámci britského impéria, jímž je členství jak v Commonwealth of Nations, tak v Commonwealth Realm. Zároveň jsou Austrálie a Nový Zéland v současnosti členy i mnoha dalších mezinárodních organizací, vedou svou nezávislou domácí i zahraniční politiku a jejich politické systémy se vyznačují řadou rozdílů oproti Spojenému království i sobě navzájem.

Novodobý vývoj Austrálie i Nového Zélandu je neodmyslitelně spjat s Britským impériem. Od osídlení obou zemí prvními Evropany je právě tato etapa tou nejdůležitější. V době svého největšího rozkvětu zaujímalo Britské impérium přibližně jednu čtvrtinu zemské souše, což dodnes představuje největší koloniální říši všech dob. Typickým prvkem britské kolonizace bylo, kromě šíření moci a rozšiřování svých území, především rozšiřování svých hodnot, jež sloužily jako pojící prvek v rámci říše. Řadu těchto hodnot můžeme pozorovat i u dnešních následnických států. Jsou jimi především sdílený jazyk, právní a politická kultura, královna jako společný symbol, protestantství, či typicky britské sporty (Ferguson, 2007: 24 -25). S postupem času ale začalo impérium oslabovat a pozvolna se přeměňovat. Jak je pro britskou povahu příznačné, změna probíhala pomalu a kontinuálně. V rámci tohoto pozvolného vývoje se Britské impérium přeměnilo v mezinárodní společenství, jež známe dnes, kterým je Commonwealth of Nations. Jednotlivé státy v rámci impéria dostávaly stále větší a větší svobodu a nezávislost. Austrálii i Novému Zélandu byl udělen dominiální statut a později získaly na Spojeném království úplnou nezávislost jak ve vnitřní, tak v zahraniční politice. Zbyla jen symbolická pouta, a i ta jsou v dnešní době podrobena kritickému zkoumání. Někteří

Australané a Novozélandčané mají pocit, že přirozeným dalším krokem v tomto vývoji je vystoupení z Commonwealth Realm a změna státního zřízení z konstituční monarchie na republiku. Republikanismus má v obou zemích tendenci objevovat se ve vlnách. Někdy se prezentuje silněji. Jindy naopak vzrůstá obliba některých členů královské rodiny, a tím i celé monarchie. V současnosti vylepšuje image „koruny“ v obou státech princ William se svou novou rodinou, nicméně otázka vzniku republiky je stále přítomna. S rostoucím věkem královny Alžběty je toto téma čím dál častěji spojováno s jejím budoucím a pravděpodobně blížícím se odstoupením z trůnu.

Práce je pojmenována Komparace republikanismu v Austrálii a na Novém Zélandu a jedná se o práci z oblasti historie mezinárodních vztahů. Ačkoli na svém počátku se pravděpodobně o vztazích mezi Británií a jejími koloniemi nedalo hovořit právě jako o mezinárodních vztazích, s postupující evolucí se mezinárodními staly. Práce je do značné míry historiografická a klade si za cíl vyzdvihnout nejdůležitější body v proměně vztahu obou zemí k Britskému impériu. Bude provedena analýza vztahů mezi těmito zeměmi, a také rozbor vzniku, vývoje a případných úspěchů republikánských hnutí. V průběhu práce se pokusím zodpovědět otázky spojené s republikanismem, například jak republikanismus vznikl, kdy se začal výrazněji projevovat, jaké jsou požadavky republikánských hnutí, jakou podporu má republikánské hnutí v Austrálii a na Novém Zélandu.

V první kapitole předkládané diplomové práce budou přiblíženy základní pojmy, na nichž tato práce staví. V krátkosti budou představeny některé teoretické koncepty, jejichž pochopení je nutné k sepsání této práce. Jak již sám název práce napovídá, prvním z těchto konceptů je republikanismus. Je však třeba dodat, že vzhledem k zaměření této práce na oblast mezinárodních vztahů, nebude zde teorie republikanismu, ani dalších pojmů probírána příliš podrobně, protože jejich samotné teoretické zkoumání by poskytlo dostatek materiálu pro samostatnou práci. Dalším teoretickým konceptem, který je v diskursu práce úzce spjatý

s republikanismem, je koncept národa a národní identity. Debata o možnosti změny státního zřízení z konstituční monarchie na republiku je v Austrálii i na Novém Zélandu jednoznačně vázána na otázky nacionalismu, společně s otázkami národní identity, která je u obou těchto států poměrně mladá. V obou zemích je jedním z hlavních důvodů republikanismu především touha po hlavě státu, která bude rodilým občanem tohoto státu. Posledním teoretickým konceptem je pak nacionalismus, jehož existuje hned několik druhů, přičemž kulturní nacionalismus je velmi důležitý pro pochopení republikánských snah v Austrálii a na Novém Zélandu.

Druhá kapitola práce je již věnována Australskému společenství a je dělena do několika podkapitol, které mají napomoci ke snazší orientaci a větší přehlednosti textu. Na začátek kapitoly je zařazen stručný obecný úvod a následuje přehled historie a konstitučního vývoje země. Tato část je také velmi podstatná pro pochopení současného stavu Austrálie a její společnosti. V této části je proveden úvod do vývoje vztahu Austrálie a Spojeného království. V další podkapitole bude již blíže zkoumán australský republikanismus, přičemž největší důraz bude kladen na nejvýznamnější události, jako například referendum o možném nahrazení konstituční monarchie republikou z roku 1999. Blíže bude představeno i největší australské republikánské hnutí a republikanismus uvnitř politických stran. Vzhledem k rozsahu tématu a faktu, že v rámci synchronní komparace bude zkoumán i Nový Zéland, jakožto unitární stát, bude zkoumána výlučně federální dimenze australské politiky. Pro vyvážení obsahu práce bude zmíněno i australské monarchistické hnutí a odpůrci republikanismu.

Třetí kapitola se bude zabývat Novým Zélandem, přičemž její struktura bude koncipována stejně jako u kapitoly předchozí. Toto analogické uspořádání slouží k přehlednosti práce i jako základ pro kapitolu čtvrtou, jejíž náplní bude komparace prezentovaných poznatků. V poslední kapitole se v rámci komparace zaměřím nejprve na zásadní odlišnosti mezi Austrálií a Novým Zélandem a jejich vztahem ke

Spojenému království. Dále bude komparace postupovat chronologicky podle vnitřního řazení předešlých kapitol, přičemž důraz bude kladen na nejdůležitější fakta. Jakými jsou postupné kroky v získávání samostatnosti, vznik republikanismu, počátky národního sebeuvědomění, budování národní identity a výsledky a argumenty republikánských hnutí i jejich odpůrců. Výsledkem by mělo být přehledné srovnání dat a poznatků týkajících se australského a novozélandského republikanismu a vývoje vztahu obou zemí se Spojeným královstvím. V rámci komparace se zároveň více zaměřím na období, kdy došlo ke vzrůstu, či naopak poklesu republikánských nálad v obou zemích. V závěru práce se pokusím o analýzu předchozích poznatků, která by mě měla dovést ke konečnému zodpovězení mých výzkumných otázek.

V teoretické části jsou využity zdroje jak české, tak i zahraniční. Teorie je zpracována poměrně stručně, vzhledem k tomu, že v různých částech práce je využito různých teoretických konceptů. Následující kapitoly jsou založeny především na relevantních zahraničních zdrojích, jelikož daná tematika je v českém prostředí zpracována jen okrajově. Výjimku tvoří publikace *Dějiny Austrálie* a *Dějiny Nového Zélandu*, které sloužily jako podklad pro historické přehledy obou zemí a dále publikace Západočeské univerzity v Plzni *Commonwealth. Z perspektivy politické vědy* a *Commonwealth. Politické systémy*. Všechny zahraniční zdroje použité v práci jsou v anglickém jazyce. Jedná se především o internetové stránky jednotlivých institucí, či oficiální weby stran a hnutí. Dále bylo čerpáno z dat zveřejněných všemi třemi zeměmi a organizacemi jako Commonwealth of Nations, CIA atd. Významným zdrojem informací se staly také odborné články z různých databází a články nejrůznějších světových médií, které byly vybrány na základě své relevance k tématu. Je třeba dodat, že dostupné zdroje k této práci jsou poměrně hodně nevyvážené, vzhledem k tomu, že novozélandský republikanismus se nikdy nedostal do stejné fáze jako republikanismus australský. Není mu tedy věnována stejně velká pozornost. Tento rozdíl se projevuje jak ve světových médiích, tak v odborných článcích a publikacích. V tomto

ohledu je tedy téma republikanismu nedostatečně reflektováno nejen v Čechách, ale i v celosvětovém měřítku, což autorovi práce značně znesnadnilo výzkum.

Zde je také třeba dodat, že v rámci práce jsou uváděna některá sociologická šetření a průzkumy veřejného mínění, jež byly zaměřeny na danou tematiku. Průzkumy mají v této práci ilustrační roli. Ačkoli byly vybírány pouze průzkumy nezávislé a pokud možno důvěryhodné, je třeba brát v potaz, že výsledky těchto průzkumů nemohou být považovány za zcela průkazné a mohou být různě interpretovány.

Pro vědeckou práci je zřejmá důležitost přesné terminologie, a proto považuji za nutné již v úvodu objasnit praktické využívání některých názvů v rámci předkládaného textu. Prvním z těchto názvů je Australské společenství. Ačkoli se jedná o oficiální název země, v práci bude použit zkrácený a obecně známý název Austrálie. V rámci úspory času a místa bude v práci taktéž zkrácen název Spojeného království Velké Británie a Severního Irska na Spojené království, přičemž je třeba dodat, že autor práce si je vědom skutečnosti, že tento termín není zcela vhodný k univerzálnímu použití, protože název země se v průběhu historie měnil. Užívání názvu Spojené království bylo zvoleno pro jednotnost, přehlednost a vzhledem k tomu, že se jedná o současný název země. Vzhledem k možnému zmatení překladu názvu Commonwealth of Nations, tedy Společenství národů, se Společností národů, nebude tento termín v rámci práce překládán, užívána bude kratší verze názvu Commonwealth. Naopak Commonwealth Realm považuje autorka práce i v jeho překladu, Pouto koruny, za jednoznačný a jasný a oba termíny tak budou používány zaměnitelně. Na tomto místě bych ještě ráda vysvětlila pojmy Commonwealth of Nations a Commonwealth Realm a rozdíl mezi nimi, protože pokud dojde ke změně státního zřízení na republiku, země vystoupí z Commonwealth Realm, ale její členství v Commonwealth of Nations bude pravděpodobně zachováno.

Commonwealth of Nations je mezinárodním uskupením, které vzniklo jako nástupce Britského impéria. Pojmenování Commonwealth of Nations sahá do doby přijetí Westminsterského statutu, tedy do roku 1930¹. V současné době žijí na jeho území přibližně 2 miliardy lidí. Commonwealth je volné a dobrovolné sdružení Spojeného království Velké Británie a Severního Irska a dalších 52 nezávislých států po celém světě. Tyto země se zavázaly ke vzájemné spolupráci pro dosažení společných cílů a mezinárodního porozumění. Commonwealth se má především zasazovat o demokracii, dobré vládnutí a rasovou a ekonomickou rovnost. Do Commonwealth může vstoupit každý stát, který je nezávislý, má historicko – ústavní vztah s některým ze stávajících členů a je ochoten respektovat esenciální principy společenství (např. demokracii, uznání Alžběty druhé za hlavu Commonwealth, či užívání angličtiny na půdě Commonwealth). Zajímavostí pak je, že se členem chtěly stát i státy, které nemají vlastní koloniální minulost pod správou Británie² (Ženíšek, 2007: 38).

Součástí Commonwealth of Nations je také 16 zemí Commonwealth Realm, které neuznávají královnu Alžbětu II. pouze za hlavu Commonwealth of Nations. Jejich státním zřízením je konstituční monarchie právě s Alžbětou II., britský panovník je tedy v čele státu, čímž je vyzdvížena propojenost těchto zemí se Spojeným královstvím. Většina těchto zemí vyjadřuje svou provázanost se Spojeným královstvím i dalšími způsoby, jakými jsou odkazy na Spojené království na vlajkách, či užívání britské hymny atd.³. K zemím Commonwealth Realm je třeba dodat, že Koruna v nich má spíše symbolickou a reprezentativní roli. Politika je v rukou místních legislativních a exekutivních složek, přičemž královna vykonává nejčastěji obřadní úkony. Ve většině zemí Commonwealth Realm je královna reprezentována generálním

¹ Případně 1931, kdy Westminsterský statut vstoupil v platnost.

² About us. The Commonwealth 2014. Dostupné na: <http://thecommonwealth.org/about-us>, 4. 2. 2014.

³ What is a Commonwealth Realm?. The British Monarchy. Dostupné na: <https://www.royal.gov.uk/MonarchAndCommonwealth/QueenandCommonwealth/WhatisaCommonwealthRealm.aspx>, 6. 2. 2014.

guvernérem, který ji v dané zemi zastupuje. Zároveň je s královnou v kontaktu a informuje ji o politické situaci v zemi ⁴.

2 VYMEZENÍ POJMŮ

2.1 Republikanismus

Republikanismus v této práci je chápán jako víra, že republika je nejlepší možnou formou vlády. V kontextu této práce jsou republikánská hnutí ta, která se snaží změnit státní zřízení v Austrálii a na Novém Zélandu z konstituční monarchie na republiku.

Republikanismus je politickou ideologií, která stojí v opozici k tyranii a monarchii. Základním republikánským přesvědčením je fakt, že politický systém musí být založen na vládě práva, právech jednotlivců a suverenitě lidu. Republikanismus je také úzce spojen s ideou občanských ctností, zodpovědností občanů k republice, opozicí vůči korupci a zneužívání moci politiky (Appleby, 1986: 3 - 5).

Název republikanismus pochází z latinského *res publica*, neboli věc veřejná, stát, či obec. Jedná se o jeden z hlavních proudů politického myšlení, který koření již v antice. Republikanismus můžeme rozdělit na dva proudy. Za zakladatele první tradice republikánského myšlení je považován Aristoteles, jenž byl následován Cicerem. V jejich dílech objevujeme republikánské hodnoty, jakými jsou pěstování občanských ctností a ctností politiků. Oba myslitelé považují za nutnou aktivní účast obyvatel na veřejném životě státu, protože právě zapojení do politiky přinese lidem naplnění a smysl života. Základem tohoto proudu republikanismu je víra, že politická aktivita je sama o sobě hodnotná a přináší lidem možnost seberealizace. Na aristotelovský proud

⁴ The Role of the Monarchy in the Commonwealth. The British Monarchy. Dostupné na: <https://www.royal.gov.uk/MonarchAndCommonwealth/QueenandCommonwealth/QueenandCommonwealth.aspx>, 6. 2. 2014.

republikanismu navazuje z modernějších autorů například Hannah Arendt (Císař, 2006: 85; Dufek, 2009: 65).

Druhým proudem republikanismu je pak klasický republikanismus, který vychází z myšlení italského renesančního myslitele Niccolò Machiavelliho. Machiavelli nespatřuje hodnotu v samotné politické aktivitě, ale tuto aktivitu považuje za zásadní pro zachování politické svobody obyvatel. Politickou svobodu vnímá jako možnost lidí vládnout sobě samým, tedy jako absenci podřízení vnější autoritě. Politická participace je vnímána jako nástroj k udržení funkční demokracie, zajištění základních svobod a posílení vlády práva, jež vylučuje použití hrubé síly. Je ale třeba dodat, že vláda je omezena systémem zákonů platných pro vládnoucí i ovládané (Císař, 2006: 85 – 87; Dufek, 2009: 65).

1.1 Národ

Slovo národ má svůj původ v latinském *natio*, což znamená být zrozen. Původně byly konotace slova národ hanlivé. V Římě bylo užíváno pro cizince se stejným původem a nižším postavením, než měli římstí obyvatelé. I křesťané používali slovo národ jako označení pro komunity cizinců společného původu (Greenfeld, 1992: 4).

Národ je obecně velmi nesnadné definovat, jelikož je tvořen směsí prvků, které jsou jak objektivní, tak subjektivní. Názory na to, co je národ, se tedy mezi autory často liší. Obecně můžeme v rámci národa vyhodnotit kulturní, politický a psychologický faktor. Kulturní složka definice národa zahrnuje objektivní prvky, jakými jsou společný jazyk a sdílené náboženství, které přináší mravní hodnoty. Dále také společnou historii a tradice. Tyto kulturní faktory ve společnosti napomáhají formování nacionalismu. Z politického hlediska je národ společenství lidí, kteří usilují o vlastní státnost, o její vytvoření a uchování. Zároveň tato skupina vnímá sama sebe jako přirozené politické společenství (Heywood, 2004: 127 - 128).

Subjektivními prvky definice národa jsou psychologické faktory. Z psychologického pohledu je národ skupinou lidí se sdílenou loajalitou. Tento faktor je velice důležitý, protože obecně lze tedy říci, že nestačí společná kultura, stát, či jazyk k tomu, aby byla skupina lidí jedním národem. Je třeba, aby jednotlivci uznali a věřili ve svou náležitost a náležitost druhých k národu. Pokud lidé uznávají svůj národ, cítí k němu solidaritu a loajalitu a přijímají společná práva a povinnosti, pak se teprve jedná o národ (Gellner, 1983: 6 – 7).

Existuje řada různých pojetí národa, mezi nimiž je pravděpodobně nejznámější inkluzivní a exkluzivní pojetí národa. Exkluzivní pojetí považuje národ za organickou jednotku, jejíž členové sdílejí společnou identitu založenou na společných předcích. Toto pojetí vylučuje z národa všechny, kdo se biologicky odlišují od většiny, tedy především etnické menšiny. Inkluzivní pojetí národa je, jak již jeho název napovídá, více otevřené. Nestaví na společných předcích, ale na občanství, což znamená, že národ může být tvořen více etnickými skupinami (Charvát, 2007: 32 - 33).

1.2 Národní identita

Existuje velká řada různých identit, jako například jazyková, náboženská, třídní, politická atd. Mezi těmito identitami najdeme i tu národní a je velmi důležité, abychom ji dokázali odlišit a nezaměnili ji s ostatními (Greenfeld, 1992: 12).

Stejně jako je tomu u národa, i národní identita se skládá z celé řady prvků a proměnných. Národní identita se mění a dynamicky vyvíjí. Je ovlivňována nejen vnitřním vývojem, ale také okolním světem. Národní identita je exkluzivní, vymezuje nás a „ty druhé“, není proto překvapením, že národní identita se obvykle projevuje nejsilněji v dobách, kdy se členové daného národa cítí být v ohrožení (O'Brien, 1993: 74 - 75).

Národní identita je definována společnou historií, která zahrnuje jak společné historické vzpomínky národa, tak společné mýty a sdílenou víru. Vyznačuje se také jednotným jazykem a územím, které je považováno za vlast. Důležité jsou společné sociální a hospodářské instituce, vláda a jednotný kodex práv a povinností pro všechny členy národa. Národní identita se vyznačuje i podobnou hodnotovou orientací příslušníků národa, jejich národním sebeuvědoměním a vírou v budoucnost národa. Dalším významným znakem je pak masová, neboli veřejná kultura, která také spojuje komunitu a buduje mezi jejími členy soudržnost (Krejčí, 1993: 17; Smith, 1991: 9 - 14).

1.3 Nacionalismus

Termín nacionalismus začal být používán v 19. století, kdy byl převážně politickým diskursem, což ho ovšem zatížilo politickými, hodnotícími konotacemi. Jako všeobecně uznávaný a používaný nástroj vědecké analýzy se nacionalismus prosadil až ve druhé polovině 20. století. Chceme – li odlišit termíny národ a nacionalismus, pak se dá národ chápat jako sociální realita a nacionalismus jako myšlenkový postoj s vlastním systémem hodnot (Hroch, 2009: 15 – 18).

V jádru nacionalismu se nachází myšlenka národa, a tudíž není možné vztáhnout nacionalismus k libovolným lidským komunitám. Nacionalismus se váže výlučně k těm komunitám, které samy sebe definují jako národ (Greenfeld, 1992: 4 – 10). Nacionalismus se dá chápat také jako názor, jenž považuje národ za ústřední pro politickou organizaci. Tento názor je vystavěn na předpokladu, že lidstvo se přirozeně dělí na národy, a že tyto národy jsou nejvíce legitimní jednotkou politického vládnutí (Heywood, 2004: 129).

Nacionalismus se dá dělit do různých skupin, přičemž nejčastějším dělením je dělení na politický, kulturní a etnický nacionalismus. Politický nacionalismus se snaží o překrývání hranic státu a národa, považuje tedy

národní stát za vhodnou formu uspořádání. Nacionalismus je v tomto případě nejnáze definovatelný jako hnutí (národní hnutí), které se realizuje prostřednictvím pocitů a loajalitou ke státu (Heywood, 2008: 129; Gellner, 1993: 1- 2).

Etnický nacionalismus považuje za stěžejní, aby etnické hranice nebyly přeřaty státními hranicemi. V tomto pojetí, je etnikum vnímáno jako národ a etnicita jako národní identita. Důraz je zde kladen na příbuzenství, společné vlastnosti a znaky. Cílem etnického nacionalismu je, aby dané etnikum ovládalo stát. Je třeba dodat, že tento typ nacionalismu se neprojevuje ve všech společnostech, což dokazuje existence řady multietnických států (Greenfeld, 1992: 10 – 12; Gellner, 1993: 2 – 3).

Kulturní nacionalismus se dá popsat jako národní sebeuvědomění, tedy proces, kdy si lidé uvědomí svou identitu a příslušnost k danému národu. Tato podoba nacionalismu má tedy více kulturní než politický charakter. Kulturní nacionalismus se příliš neohlíží na stát, považuje ho za druhořadý. Důležitý je národ, který by měl být zároveň i svébytnou civilizací. V porovnání s politickým nacionalismem využívá ten kulturní především romantické prvky, národ je vnímán jako historický, zcela unikátní a mající vlastního ducha. Vyzdvihovány jsou lidové tradice, pověry a sentiment za účelem pozdvižení národní hrdosti. Podle Heywooda (2008: 130) „[kulturní nacionalismus] můžeme pozorovat v moderní Austrálii a v určité míře i na Novém Zélandě. Např. v republikánském hnutí v Austrálii se odráží touha pojmout národ jako politickou a kulturní jednotku, vyčleněnou ze Spojeného království. Jde o proces sebeafirmace, který rozsáhle těží z mýtů spojených s australským a novozélandským armádním sborem v 1. světové válce (Anzac), ze vztahu k domorodému obyvatelstvu a ze znovuobjevení lidové kultury někdejších osadníků.“ Kulturní nacionalismus tedy napomáhá obrození národní identity odkazy na sdílenou minulost a kulturu (Heywood, 2008: 129 – 130).

3 AUSTRÁLIE

3.1 Obecný úvod

Austrálie svou rozlohou 7, 7 milionů km² zaujímá šestou příčku ve velikosti mezi státy. Jedná se také o jediný stát, který se rozkládá na území celého kontinentu. Australské společenství se skládá ze šesti států⁵ a dvou teritorií⁶, které společně tvoří federaci. Hlavním městem je Canberra. K Austrálii patří také zámořská teritoria, která nejsou zastoupena ve federálním parlamentu⁷ a nacházejí se na ostrovech v Indickém, Jižním a Tichém oceánu. Austrálie sousedí Indonésií, Východním Timorem, Papuou Novou Guineou, Šalamounovými ostrovy, Vanuatu, Novou Kaledonií a Novým Zélandem. Spolu s Novým Zélandem představuje Austrálie evropský kulturní prvek ve většinově asijském prostředí, ze kterého tak výrazně vyčnívá. Austrálie má 22,5 milionů obyvatel, z nichž 92% jsou bílí obyvatelé s evropskými předky, 7% Asiaté a 1% jsou Australci. V roce 2010 žilo 89% obyvatel ve městech, a to především ve velkých městech na východním pobřeží. Většina populace mluví anglicky (77%), ze zbylých jazyků jsou nejvíce zastoupeny mandarínština (1,6%) a italština (1,4%). Převažujícím náboženstvím je křesťanství⁸ (Šanc, 2007: 32 – 33).

Austrálie je nejsušším obydleným kontinentem na světě, což ji činí náchylnou k velkým suchům, požárům, ale také povodním. Velkou část území zaujímají pouště a polopouště. Proto je Austrálie nejplošším kontinentem na světě s velmi malým množstvím úrodné půdy. Nejvyšší horou Austrálie je Mount Kosciuszko. Mírné klima panuje pouze v jihovýchodní a jihozápadní části Austrálie podél pobřeží, na severu země je tropické pásmo. Vzhledem k povaze zdejšího podnebí a přírodních

⁵ Nový Jižní Wales, Queensland, Jižní Austrálie, Tasmánie, Victoria, Západní Austrálie

⁶ Severní teritorium a Teritorium hlavního města

⁷ Ashmorovy ostrovy a Cartierův ostrov, Vánoční ostrov, Kokosové ostrovy, Ostrovy Korálového moře, Heardův ostrov a Mac Donaldovy ostrovy a Norfolk

⁸ Australia. CIA The World Fact Book. Dostupné na: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/as.html>, 29. 1. 2014.

podmínek se Australané obávají globálních klimatických změn, které považují za přímé ohrožení. V Austrálii žije řada endemických druhů zvíře i rostlin. Země se pyšní velkou biodiverzitou. Austrálie má vyspělý průmysl a zemědělství. Je předním světovým vývozcem vlny, pšenice, hovězího a jehněčího masa, cukru a obilovin. Země také disponuje značným nerostným bohatstvím, jelikož se zde nacházejí bohatá naleziště bauxitu, uhlí, železa, mědi, zlata, stříbra, řady vzácných a cenných kovů, diamantů, ropy a zemního plynu. Austrálie má největší zásoby zinku na světě, druhé největší zásoby zlata, stříbra a mědi a čtvrté největší zásoby železné rudy. Čtyřicet procent veškerého exportu tvoří právě nerostné suroviny. Těžební průmysl je velmi výkonný, takže Austrálie se podílí 29% na světovém vývozu uhlí. Průmysl ale zároveň způsobuje řadu ekologických problémů, jakými jsou desertifikace, znehodnocování půdy, deforestace, zhoršená kvalita vody atd. Všechny tyto jevy ohrožují domorodou flóru a faunu. Mořeplavba a turismus také ohrožují Velký bariérový útes, který je národním parkem a zároveň chráněnou památkou UNESCO. Mezi další přírodní hrozby pro Austrálii patří cyklóny na pobřežích a sopečná aktivita na některých ostrovech patřících do Australského společenství^{9; 10; 11}.

3.1.1 Vnitřní uspořádání

Austrálie je parlamentní demokracií a konstituční monarchií federativního typu. Oficiálně náleží výkonná moc Austrálie britské královně Alžbětě II., která od roku 1973 užívá při vystupování v Austrálii nebo směrem k ní oficiální titul Královna Austrálie. Alžběta II. se také stala prvním vládnoucím monarchou, který navštívil Austrálii. V praxi je ale královnina role spíše symbolická a ceremoniální. Královna se nepodílí

⁹ Australia. CIA The World Fact Book. Dostupné na: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/as.html>, 22. 3. 2014.

¹⁰ Podnebí. Austrálie-online.cz. Dostupné na: <http://www.australie-online.cz/index.php/obecny-popis-australie/podnebi>, 22. 3. 2014.

¹¹ Australia profile. BBC News. Dostupné na: <http://www.bbc.com/news/world-asia-15674351>, 22. 3. 2014.

na exekutivním ani legislativním procesu v zemi, ačkoli je oficiálně její hlavou¹².

Vzhledem k tomu, že je Austrálie konstituční monarchií, královna jedná na radu australské vlády, která se zodpovídá parlamentu. Na federální úrovni je královna reprezentována generálním guvernérem, jenž je královnou jmenován na doporučení premiéra a je zcela nezávislý na britské vládě. Královna je zastoupena také na státní úrovni, kde ji zastupují guvernéri jmenovaní na návrh místních premiérů. Královna se o situaci v Austrálii aktivně zajímá, ačkoli zde nesídlí. V případě svých návštěv ale přebírá některé své ceremoniální pravomoci. V roce 1954 například oficiálně otevřela budovu australského parlamentu v Canbeře. Stejně jako v dalších zemích, jejichž je hlavou, se i v Austrálii královna stala patronkou různých veřejných organizací, jakými jsou například Asociace částečně slepých australských vojáků, Královská dětské nemocnice, Unie matek atd. Královna se obecně velmi angažuje v oblasti australských ozbrojených sil, o jejichž přínosu v obou světových válkách se často zmiňuje a oceňuje je¹³ (Šanc, 2007: 35 – 40).

Nejdůležitější role královny během jejích návštěv v Austrálii je vystupovat jako jednotící prvek národa a tedy navštívit tolik oblastí a částí společnosti, kolik je jenom možné. Od počátku své vlády provedla královna 16 oficiálních návštěv¹⁴ Austrálie, k čemuž velkou mírou přispěl rozvoj letectví, ke kterému za tuto dobu došlo. Během svých návštěv královna již navštívila všechny části země a svou pozornost věnovala všem aspektům australského života i kultury, od prohlídek ovčích farem,

¹² The Queen's role in Australia. The British Monarchy. Dostupné na: <https://www.royal.gov.uk/MonarchAndCommonwealth/Australia/TheQueensroleinAustralia.aspx>, 22. 2. 2014.

¹³ Symbols and Ceremonies. The British Monarchy. Dostupné na: <https://www.royal.gov.uk/MonarchAndCommonwealth/Australia/Symbolsandceremonies.aspx>, 22. 2. 2014.

¹⁴ Královna navštívila Austrálii v letech: 1954, 1963, 1970, 1973, 1974, 1977, 1980, 1981, 1982, 1986, 1988, 1992, 2000, 2002, 2006 a 2011. Kromě ní Austrálii velmi často oficiálně i neoficiálně navštěvují členové královské rodiny.

přes návštěvy přírodních krás a sportovních utkání až po oslavování umění a tradic Austrálců a původních obyvatel Torrísovy ostrovů¹⁵; ¹⁶.

Královnou zastupuje na půdě Australského společenství generální guvernér, kterým je od 28. března tohoto roku Sir Peter Cosgrove, který nahradil první ženu v této funkci Quentin Bryce, která úřad zastávala od roku 2008¹⁷. Podle australské ústavy má osoba generálního guvernéra některé důležité pravomoci, kterými jsou například rozpouštění parlamentu a vyhlášení voleb, jmenování předsedy vlády a ministrů, či podepisování zákonů schválených oběma komorami parlamentu, zároveň je generální guvernér nejvyšším velitelem australských ozbrojených sil. V praxi je však v podstatě ceremoniálním zástupcem hlavy státu. Ve svém úřadě jedná ve shodě s ministerským předsedou a vládou a do politického života země nijak aktivně nezasahuje¹⁸; ¹⁹; ²⁰. V případě, že by došlo ke změně státního zřízení z konstituční monarchie na republiku, byly by posty královny, generálního guvernéra a státních guvernéřů zrušeny a nahrazeny úřady prezidenta.

Reálná exekutivní moc je v Austrálii uspořádána podle britského vzoru, neboli podle westminsterského systému. Je tedy zřejmé, že i zde funguje zvykové právo, které je odlišné od textu ústavy, podle kterého je veškerá exekutivní moc v rukou královny. Australská ústava kromě královny a generálního guvernéra zmiňuje ještě Federální výkonnou radu, jež se skládá ze všech ministrů a jejímž úkolem je být poradním sborem generálního guvernéra, předkládat mu zákony a získávat pro tyto zákony potřebný souhlas. Reálně nemá Federální výkonná rada žádný vliv na

¹⁵ Australia. CIA The World Fact Book. Dostupné na: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/as.html>, 22. 2. 2014.

¹⁶ Royal visits. The British Monarchy. Dostupné na: <https://www.royal.gov.uk/MonarchAndCommonwealth/Australia/Royalvisits.aspx>, 22. 2. 2014.

¹⁷ Swearing-in Ceremony. Governor – General of the Commonwealth of Australia. Dostupné na: <https://www.gg.gov.au/events/swearing-ceremony-0>, 1. 4. 2014.

¹⁸ Australia. CIA The World Fact Book. Dostupné na: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/as.html>, 22. 2. 2014.

¹⁹ Austrálie. Vnitropolitická situace. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. Dostupné na: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/australie_a_oceanie/australie/politika/vnitropoliticka_ch_akteristika.html, 1. 4. 2014.

utváření vládní politiky. Exekutivní moc je v rukou ministerského předsedy, jehož pozice je velice silná, a federálního kabinetu, který má rozhodující roli v tvorbě politických rozhodnutí, ačkoliv není zanesen v ústavě. Kabinet je složen z ministrů, které vybírá premiér, neskládá se tedy již ze všech ministrů, jak tomu bylo do roku 1957. Premiér také řídí kabinet a předsedá mu, kabinetních jednání se nikdy neúčastní generální guvernér. Nejsilnější pozici v australské federaci má federální premiér, jelikož Austrálie je zemí se silnou federální vládou, což přináší jednotlivým státům a teritoriím řadu omezení. Jednotlivé státy mají vlastní zákony ve věcech občanských, trestních a částečně daňových, ale většinu daní určuje a vybírá federace. Tyto daně jdou do federálního rozpočtu, ze kterého pak federální vláda poskytuje granty do rozpočtů jednotlivých federativních jednotek. Granty jsou udělovány tak, aby redistribuce financí vyrovnávala rozdíly mezi jednotlivými státy a teritorií. Jednotlivé federální státy mají vlastní guvernéry, vlády a parlamenty. Rozdíl mezi státy a teritorií je dán tím, že teritoria nemají guvernéry. Vlády a parlamenty jsou vytvářeny na základě voleb ve státech a teritoriích. Základním uspořádáním na státní úrovni jsou hrabství, obvody velkých měst a municipality²¹; ²² (Šanc, 2007: 40 – 51).

Australský federální parlament má dvě komory, jimiž jsou Sněmovna reprezentantů a Senát. Sněmovna reprezentantů se skládá ze 150 poslanců volených na tříleté období volebním systémem alternativního hlasování - neboli australským volebním systémem. Senát se skládá ze 72 senátorů, kteří jsou voleni na šestileté období proporcčním volebním systémem jednoho přenosného hlasu, tyto senátoři zastupují federální státy. Federální teritoria jsou zastoupena 4 senátory, kteří jsou voleni stejným volebním systémem na dobu tří let. Volební účast je od roku 1924 pro voliče v Austrálii povinná, a to od 18 let. Od roku 1984 se

²⁰ Governor – general's role. Governor – General of the Commonwealth of Australia. Dostupné na: <https://www.gg.gov.au/governor-generals-role>, 2. 4. 2014.

²¹ Austrálie. Vnitropolitická situace. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. Dostupné na: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/australie_a_oceanie/australie/politika/vnitropoliticka_ch_akteristika.html, 1. 4. 2014.

volební povinnost vztahuje i na Australce, jimž bylo volební právo uděleno až v roce 1962. Úkolem federálního parlamentu je projednávat a přijímat nové zákony. Každý zákon musí být přijat v obou komorách parlamentu. Pokud se jedná o zákon, který má přinést zásadní celospolečenské změny, například zákony o změnách ústavy, pak je takový zákon předmětem referenda. Pro schválení zákona v referendu je třeba souhlas nadpoloviční většiny voličů ve 4 státech ze 6 a celkově nadpolovičního počtu voličů v Austrálii. Účast na referendu je pro všechny voliče povinná²³ (Šanc, 2007: 45 – 53).

Nejvyšší soudní instancí je sedmičlenný Nejvyšší soud, soudci jsou jmenováni na doporučení Federální výkonné rady generálním guvernérem. Generální guvernér může odvolat soudce Nejvyššího soudu pouze na základě doporučení obou komor parlamentu. Funkcí nejvyššího soudu je interpretovat a aplikovat zákony Austrálie. Dále soudit případy zásadním způsobem důležité pro federaci, jakými jsou například porušení federální ústavy, rozpory mezi státními a federálními zákony atd. Dále ve speciálních případech projednává odvolání od federálních, státních a teritoriálních soudů. V Austrálii je také zřízen úřad federálního ombudsmana a ombudsmanů státních^{24; 25}.

3.1.2 Zahraničně – politické aktivity

Cílem zahraniční politiky Austrálie je dlouhodobě zabezpečit ekonomické a bezpečnostní zájmy země. Ve snaze o splnění tohoto cíle se opírá o tři pilíře, jimiž jsou spolupráce s USA, spolupráce se zeměmi asijsko-pacifické oblasti a spolupráce s mezinárodními organizacemi a uskupeními, včetně zintenzivnění kontaktů s Evropskou unií a zvýšení

²² Your Prime Minister. Prime Minister of Australia. Dostupné na: <http://www.pm.gov.au/your-pm>, 2. 4. 2014.

²³ The Australian Government. Australian Government. Dostupné na: <http://australia.gov.au/about-australia/our-government>, 1. 4. 2014.

²⁴ Parliament and Government. Parliament of Australia. Dostupné na: http://www.aph.gov.au/About_Parliament/Work_of_the_Parliament/Forming_and_Governing_a_Nation/parl#fedjud, 3. 4. 2014.

aktivity v OSN. Australská vláda zdůrazňuje princip multilateralismu při řešení mezinárodních krizí a z tohoto důvodu usiluje o posílení vztahů s mezinárodními organizacemi. V letech 2013 a 2014 náleží Austrálii křeslo nestálého člena RB OSN, na které kandidovala v roce 2008 právě v rámci svých snah o zvýšení aktivity v OSN. V oblasti multilaterální diplomacie je Austrálie aktivním členem mezinárodních organizací, obranných paktů, obchodních dohod, organizací pro kontrolu zbrojení a regionálních uskupení atd. Austrálie je například členem všech organizací v rámci Britského společenství národů, Mezinárodního měnového fondu, Mezinárodní banky pro obnovu a rozvoj (IBRD), Světové banky^{26, 27}.

V bezpečnostní oblasti Austrálie blízce spolupracuje s USA v boji proti terorismu, usiluje o stabilitu v asijsko-pacifické oblasti a spoléhá se na klíčové partnery, kterými jsou kromě USA Nový Zéland, Čínská lidová republika, Japonsko, Indonésie a tradičně Velká Británie. Společně s NATO se Austrálie podílí na mírových operacích již déle než 50 let. V roce 1947 byla Austrálie například součástí úplně první skupiny vojenských pozorovatelů OSN v Indonésii. Austrálie své vztahy s NATO intenzivně rozšiřuje, ale i přes tyto snahy australská vláda s ohledem na regionální situaci neprojevuje zájem o členství v NATO. Chce být však lépe informována o činnosti NATO, zejména v těch oblastech, kde působí jednotky NATO a australští vojáci společně. Austrálie, Nový Zéland a USA uzavřely v roce 1951 bezpečnostní pakt ANZUS. Nový Zéland zakázal roku 1985 americkým bojovým plavidlům a letadlům s jadernými zbraněmi na palubě vstup do svých výsostných vod a na své území, čímž fakticky paralyzoval činnost paktu, Austrálie si své velmi těsné obranné svazky s USA zachovala^{28, 29}.

²⁵ Our Country. Legal system. Australian Government. Dostupné na: <http://australia.gov.au/about-australia/our-country>, 3. 4. 2014.

²⁶ International Issues. Australian Government. Department of Foreign Affairs and Trade. Dostupné na: <http://www.dfat.gov.au/issues/>, 11. 1. 2014.

²⁷ Key Multilateral Treaties to which Australia is Party or a Signatory. Australian Government. Department of Foreign Affairs and Trade. Dostupné na: <http://www.dfat.gov.au/environment/treaties.html>, 11. 1. 2014.

²⁸ Souhrnná teritoriální informace Austrálie. Velvyslanectví ČR Canberra & Konzulát ČR Sydney. Dostupné na:

V oblasti obchodu se Austrálie na mezinárodní scéně dlouhodobě zasazuje o liberalizaci obchodu jak na globálních, tak i na regionálních trzích. Austrálie je aktivní v jednáních o liberalizaci světového obchodu v rámci WTO, kdy se při jednáních zasazuje o odbourání veškerých zemědělských vývozních subvencí a snaží se dosáhnout maximální otevřenosti v přístupu svých zemědělských a průmyslových produktů i služeb na světové trhy. Právě zemědělská omezení jsou hlavním důvodem, proč Austrálie kritizuje Evropskou unii, ačkoli jinak s ní úzce spolupracuje. Obchodní spolupráce je pro Austrálii určujícím faktorem vztahu k EU. Ta začíná hrát v australských prioritách stále významnější roli. Austrálie a EU mají shodný přístup k řadě důležitých otázek mezinárodního významu. Rozdíly jsou však patrné v oblastech imigrační a vízové politiky, vzdělávání a zejména v obchodní politice, kde přetrvávají problémy především v již zmíněném zemědělství. Stejně tak v APEC (Asia-Pacific Economic Cooperation) a v OECD je úsilí Austrálie zaměřeno na dosažení maximální liberalizace světového obchodu. Austrálie uvádí, že výsledkem jejího členství v APEC je liberalizace obchodu spočívající především v redukci dovozních tarifů a cel a otevírání nových trhů^{30; 31; 32}.

Jednou z hlavních priorit zahraniční politiky Austrálie se stala problematika klimatických změn. Klimatické změny představují pro Austrálii velké ohrožení, tudíž jsou snahy o změnu v tomto ohledu zásadní výzvou a mají velký význam. Z tohoto důvodu Austrálie v roce 2008 ratifikovala Kjótský protokol. Mimořádně prestižní akcí se stal pro Austrálii summit APEC, který byl uspořádán roku 2007 v Sydney. Tohoto summitu se zúčastnili nejvyšší představitelé všech členských zemí organizace, a to

http://www.mzv.cz/sydney/cz/obchod_a_ekonomika/souhrnne_teritorialni_informace/index.html, 11. 1. 2014.

²⁹ Security. Australian Government. Department of Foreign Affairs and Trade. Dostupné na: <http://www.dfat.gov.au/issues/security/>, 11. 1. 2014.

³⁰ Australia and the WTO. Australian Government. Department of Foreign Affairs and Trade. Dostupné na: <http://www.dfat.gov.au/trade/negotiations/>, 12. 1. 2014.

³¹ Australia and the OECD. Australian Government. Department of Foreign Affairs and Trade. Dostupné na: <http://www.dfat.gov.au/oecd/>, 12. 1. 2014.

³² Asia-Pacific Economic Cooperation (APEC). Australian Government. Department of Foreign Affairs and Trade. Dostupné na: <http://www.dfat.gov.au/apec/>, 12. 1. 2014.

včetně prezidentů USA, Ruska a ČLR. Hlavním výstupem summitu bylo přijetí tzv. Sydneyské deklarace ke klimatickým změnám, ve které se signatáři shodli na společném dlouhodobém záměru usilovat o řešení situace^{33, 34}.

Australská vláda usiluje o zintenzívnění spolupráce se zeměmi Tichomoří v zájmu posílení demokracie, stability a prosperity celého regionu. Jelikož je Austrálie dominantní politickou i ekonomickou silou v regionu, poskytuje okolním ostrovním státům rozsáhlou rozvojovou pomoc a v případě potřeby i pomoc vojensko-policejní. Především druhou zmíněnou pomoc se však snaží poskytovat obezřetně, aby nebyla nařčena z nekolonialismu. Austrálie věnuje značnou pozornost činnosti Fóra pacifických ostrovů (Pacific Islands Forum). Dlouhodobým strategickým zájmem Austrálie je rozšiřování a upevňování mnohostranných vztahů v rámci ASEAN (Association of South Asian Nations), a to především v bezpečnostní a obchodní oblasti. V roce 2005 získala Austrálie pozvání na Východoasijský summit (EAS), který má mimořádný význam pro další politický i ekonomický vývoj v regionu. Austrálie znovu oficiálně vyjádřila zájem o účast na asijsko-evropských setkáních ASEM (The Asia Europe Meeting). Členství Austrálie v ASEM odráží jednak závazek australské vlády posílit vztahy se sousedními asijskými zeměmi a jednak je vyjádřením silného a moderního vztahu Austrálie s Evropou^{35, 36, 37}.

³³ Environment issues and treaties. Australian Government. Department of Foreign Affairs and Trade. Dostupné na: <http://www.dfat.gov.au/environment/treaties.html>, 12. 1. 2014.

³⁴ 2007 Leaders' Declaration. Sydney Declaration - Strengthening Our Community, Building a Sustainable Future. APEC Secretariat. Dostupné na: http://www.apec.org/Meeting-Papers/Leaders-Declarations/2007/2007_aelm.aspx, 12. 1. 2014.

³⁵ Pacific Islands regional organisations. Australian Government. Department of Foreign Affairs and Trade. Dostupné na: http://www.dfat.gov.au/geo/pacific/regional_orgs/, 12. 1. 2014.

³⁶ Association of Southeast Asian Nations (ASEAN) . Australian Government. Department of Foreign Affairs and Trade. Dostupné na: <http://www.dfat.gov.au/asean/>, 12. 1. 2014.

³⁷ Souhrnná teritoriální informace Austrálie. Velvyslanectví ČR Canberra & Konzulát ČR Sydney. Dostupné na: http://www.mzv.cz/sydney/cz/obchod_a_ekonomika/souhrnne_teritorialni_informace/index.html, 12. 1. 2014.

3.2 Historie a ústavní vývoj

Prvními Evropany v Austrálii se na počátku 17. století stali Holanďané při svých cestách z Indonésie. V Austrálii založili několik osad na severním pobřeží, ale nehostinné podmínky je přiměly k odchodu. Kolem severního pobřeží Austrálie podnikli několik plaveb také Portugalci a Španělé, kteří ale osady nezaložili. Za objevení Austrálie pro Evropu je tedy často považováno až vylovení Jamese Cooka. Ten pod britskou vlajkou doplul v roce 1770 do Botanické zátoky. Před příchodem prvních britských osadníků žilo na území Austrálie původní obyvatelstvo - Austrálci, neboli Aborigines. Jejich počet před příchodem Britů je odhadován na 300 až 500 tisíc. Austrálci žili v kmenech, kterých bylo na několik set, a hovořili přibližně třemi sty jazyky. Po příchodu Evropanů nebyli schopni se přizpůsobit a začali vymírat. Velkou ranou pro ně byly i evropské nemoci³⁸ (Johanisová, 1998: 66).

Když v roce 1776 Británie přišla po válce o nezávislost o americké kolonie, začala význam nového území vnímat jinak. Roku 1788 připlula do Austrálie první loď s britskými trestanci a od té doby začala být Austrálie používána jako trestanecká kolonie. Trestanci začali nejprve osidlovat pobřeží a s jejich rostoucím počtem začalo být objevováno i vnitrozemí. První trestaneckou kolonií se stal Nový jižní Wales, ale území Austrálie bylo celé prohlášeno za britské až se založením Západní Austrálie roku 1829^{39, 40}.

Deportací vězňů do Austrálie byl řešen britský problém nedostatečných kapacit věznic. Do Austrálie byli přepravováni vězni bez rozdílu pohlaví, ačkoli poměr mezi muži a ženami byl především na počátku velmi nevyrovnaný. V průběhu 19. století to bylo přibližně 156 tisíc vězňů. Na jednu ženu připadali přibližně čtyři muži v hustěji

³⁸ Australian history. European Exploration. Dostupné na: <http://www.australianhistory.org/exploration>, 29. 1. 2014.

³⁹ Australia. CIA The World Fact Book. Dostupné na: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/as.html>, 29. 1. 2014.

⁴⁰ Australia. The Commonwealth Year Book. Dostupné na: <http://www.commonwealthofnations.org/government/pacific/australia/>, 4. 3. 2014.

obydlených částech. Ve venkovských a odlehlejších oblastech připadalo na jednu ženu i 200 mužů. Deportace do Austrálie představovala velmi tvrdý trest, jelikož samotná cesta a nemoci s ní spojené často znamenaly smrt. Také nehostinné podmínky v Austrálii si vyžádaly život mnoha vězňů. Především v prvních letech byli osadníci zcela závislí na dovozu zásob z Británie, ale později se adaptovali na tvrdé přírodní podmínky. A australské osady začaly prosperovat, dokonce i exportovat. Do Austrálie odjížděli i svobodní Britové, které lákala vidina zisku půdy. Půdu mohli získat i trestanci po odpykání trestu. S rostoucími ekonomickými úspěchy Austrálie rostl i příliv svobodných přistěhovalců, kteří ve 30. letech 19. století převýšili počet trestanců ⁴¹ (Blainey, 1999: 14 – 28; Pocock, 2007: 2).

V Británii vznikla koloniální komise dohlížející na odesílání lidí do Austrálie, kromě vězňů byl odeslán personál, osadníci a později docházelo k asistované migraci střední třídy. Do roku 1850 bylo kromě trestanců dovezeno i 190 tisíc osadníků. Do konce 19. století přesídlilo do Austrálie téměř 1,5 milionu Evropanů, přičemž naprostá většina obyvatel byla britského původu. Celkový počet obyvatel je odhadován na přibližně 4 miliony obyvatel. Výrazný nárůst populace v druhé polovině 19. století způsobila zlatá horečka, která vyvolala značný zájem o přesun do Austrálie. Díky migraci středních vrstev obyvatelstva se v Austrálii začal více rozvíjet také kulturní a politický život (Carter, 2006: 310 – 311).

Bylo by velice složité určit první krok na cestě k nezávislosti. Snaha o přesunutí vlády blíže k lidem vedla ke vzniku městských rad v hlavních městech a později k zformování vlastních vlád. Jednotlivé kolonie začaly získávat autonomii přibližně od 50. let 19. století. V reakci na kanadské povstání v roce 1837 nabídla britská vláda australským koloniím možnost vytvoření vlastní ústavy, kterou předloží ke schválení do Londýna. Jako první navrhl federalizaci australských kolonií sir Henry Parkes roku 1889. Po dlouhých a složitých jednáních došlo ke shodě na znění ústavy a k

⁴¹ Convicts and the British colonies in Australia. Australian Government. Dostupné na: <http://australia.gov.au/about-australia/australian-story/convictsand-the-british-colonies>, 2. 3. 2014.

jejímu přijetí voliči. Na základě této ústavy získala Austrálie v roce 1901 dílčí nezávislost na Spojeném království se statutem dominia. Kolonie se staly státy a spojily se do federace. Byl také vytvořen federální parlament. Do průběhu jednání o vytvoření federace se zapojil i Nový Zéland, který se ale nakonec odmítl stát federativní jednotkou, protože nepovažoval myšlenku společného trhu za dostatečně výhodnou. Prvním zákonem, který schválil nový parlament, byl imigrační zákon, který odstartoval éru bílé australské politiky, která trvala do roku 1970. Jejím účelem bylo omezení migrace z asijských zemí. Tato politika má velký vliv na složení a strukturu australské společnosti. Zahraniční politika země byla i po roce 1901 stále vedena z Londýna ⁴² (Šanc, 2007: 34 – 35).

Australané se zapojili do Búrských válek na podporu Spojeného království a stejně tak, když začala první světová válka, Austrálie se postavila na stranu své mateřské země a vojensky ji podpořila. V Austrálii bylo využito přírodních zdrojů i možností zdejšího podnebí a velice rychle se zde rozvinulo jak zemědělství, tak i výrobní průmysl. Z těchto zdrojů Austrálie přispívala na válečné úsilí v první i druhé světových válkách⁴³. Na počátku první světové války byla většina australské společnosti pro zapojení se do konfliktu na straně Spojeného království, a to z ideologického hlediska - kvůli vzájemné blízkosti obou zemí a silné loajalitě britských přistěhovalců. Pro Austrálii byl vstup do války nutný i z čistě pragmatických důvodů. Austrálie byla již delší dobu znepokojena obavami o své bezpečí kvůli vzestupu Japonska, protože její bezpečnost byla závislá na britském námořnictvu. Zároveň válka neprospívala australskému exportu, který směřoval do Spojeného království (Blainey, 1999: 133 – 140; Elijah, 2006: 668).

První světová válka pomohla Austrálii na její cestě k nezávislosti. Již během války získala větší samostatnost a na jejím konci podepsala Pařížské mírové dohody samostatně, bez zastoupení Spojeného

⁴² Our People. Australian Government. Dostupné na: <http://australia.gov.au/aboutaustralia/our-country/our-people>, 13. 3. 2014.

⁴³ Australia. CIA The World Fact Book. Dostupné na: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/as.html>, 22. 3. 2014.

království. Austrálie se také stala samostatným členem Společnosti národů. Po válce vzrostly požadavky britských území na nezávislost, která byla později udělena těm, které přispěly ve válce pomocí Spojenému království. Proběhla imperiální konference Britského impéria a na jejím konci byla roku 1926 vydána Balfourova deklarace, podle které jsou dominia autonomními jednotkami uvnitř impéria. A ačkoli jsou stále věrna Koruně, mají právo na vlastní a nezávislou vnitřní i vnější politiku. Na základě této deklarace byl roku 1930 sepsán Westminsterský statut, který byl roku 1931 přijat. S přijetím Westminsterského statutu se dominia stala samostatnými státy a se Spojeným královstvím je pojilo Pouto Koruny a Britské společenství národů. Westminsterský statut také připravil Spojené království o možnost přijímat zákony týkající se bývalých dominií bez jejich schválení. Dominia naopak získala možnost vytvářet vlastní legislativu bez ohledu na platný právní řád ve Spojeném království. Zajímavostí je, že Austrálie přijala Westminsterský statut až v roce 1942⁴⁴ (L'estrage, 2003: 58 – 65).

V meziválečném období se Austrálie potýkala s řadou problémů způsobených jak válkou, tak i ekonomickou krizí. Její vztahy se Spojeným královstvím zůstaly silné, ale Austrálie začala aktivně navazovat vztah i se Spojenými státy. Americký vliv byl v této době jasný, přesto v roce 1939 Austrálie vstoupila do druhé světové války po boku Spojeného království. V průběhu války ale došlo ke změně politických vůdců a nový premiér Curtin rozhodl o stažení vojsk zpět do Austrálie. Důvodem k tomuto rozhodnutí bylo ohrožení Japonskem a nedostatečné obranné kapacity Austrálie. Právě v této době si Australané uvědomili, že jejich hlavní spojenec a dosavadní ochránce Spojené království nemá dostatečné kapacity na to, aby Austrálii v případě napadení ubránil. Když došlo k napadení Austrálie Japonskem, na pomoc přispěchaly vojenské jednotky z USA. V bezpečnostní oblasti se od té doby Austrálie orientuje více na USA (Blainey, 1999: 145 – 163; Macintyre, 2013: 163 – 168; Day, 1988: 11 - 17).

⁴⁴ Balfour Declaration 1926 (Imperial Conference). Museum of Australian Democracy. Dostupné na:

Poválečné období přineslo výrazný vzestup Spojených států a téměř stejně znatelný úpadek Spojeného království a celého impéria. Vztahy Austrálie a Spojeného království zůstávaly dobré, ale již nebyly pro žádný ze států prioritou. Zatímco Spojené království se začalo zaměřovat směrem do Evropy, Austrálie se soustředila na pacifický region, ostatní státy Commonwealth a USA. Přesto v Austrálii panoval sentiment a stará loajalita ke Spojenému království se čas od času projevovala, například podporou Spojeného království v době Suezské krize. Tato situace přetrvala přibližně do počátku 60. let (Goldsworthy, 2005: 17 – 29; Macintyre, 2013: 165 – 172).

V roce 1960 byl původnímu obyvatelstvu – Austrálcům - udělen status plnohodnotných občanů. Od té doby jejich populace opětovně narostla na několik set tisíc. Stát pro ně vytvořil výhodné sociální podmínky, které často bývají považovány za přílišnou pozitivní diskriminaci. I přes sociální výhody si velké množství Aboriginců stěžuje na diskriminaci a chudobu. Ve většině případů jsou zaměstnáni na farmách nebo v průmyslu, ale zároveň se potýkají s vysokou nezaměstnaností, velkým počtem drogově závislých a uvězněných. Australská vláda se za přístup k Austrálcům v historii oficiálně omluvila až v roce 2008^{45,46}.

Od 60. let se Austrálie a Spojené království začaly vzájemně vzdalovat. První problémy se objevily, když Spojené království vystoupilo proti vládě apartheidu v JAR, zatímco Austrálie situaci považovala za jihoafrický vnitřní problém, který není vhodné řešit. Rozdílný postoj zaujímaly obě země také vůči Commonwealthu. Austrálie se snažila zachovat větší spolupráci v jeho rámci a Spojené království se snažilo o orientaci na pevninskou Evropu a vstup do Evropského hospodářského společenství. Austrálie také vstoupila po boku Spojených států do války

<http://foundingdocs.gov.au/item-did-24.html>, 23. 3. 2014.

⁴⁵ Australia profile. BBC News. Dostupné na: <http://www.bbc.com/news/world-asia-15674351>, 22. 3. 2014.

ve Vietnamu a stala se součástí ANZUS. V roce 1965 se stal generálním guvernérem Austrálie vůbec poprvé v historii rodilý Australan a o tři roky později bylo omezeno odvolání k soudu ve Spojeném království jako nejvyšší instanci (Morgan, 2009: 570 – 577; Goldsworthy, 2005: 17 – 29).

Problematickým obdobím ve vztazích Austrálie a Spojeného království se stal počátek 70. let, kdy Spojené království zavedlo vízovou povinnost ve snaze zabránit přílivu nekvalifikovaných pracovních sil z Indie a Pákistánu. Kvůli snaze předejít nařčení z diskriminace byli do tohoto zákona zahrnuti i obyvatelé Austrálie a dalších zemí. V reakci na tuto změnu zavedla Austrálie vízovou povinnost pro občany Spojeného království. V roce 1974 započala debata o vytvoření nové státní hymny, která byla ve své dnešní podobě přijata v roce 1984. Královna Alžběta odsouhlasila v roce 1975 udělování nových státních vyznamenání v Austrálii, která byla nyní australská, nikoliv již britská. Tento proces odluky Austrálie od Spojeného království byl definitivně ukončen roku 1986, kdy byl přijat Australský zákon, který definitivně odnímal britskému parlamentu možnosti jakkoli zasahovat do vlády Australského společenství i jeho jednotlivých částí. Zároveň definitivně ukončil spojitost australského a britského soudnictví. Z tohoto důvodu byl vytvořen australský Nejvyšší soud. Podle některých autorů je až toto definitivní oddělení legislativy i judikatury bodem, kdy se Austrálie stala samostatnou zemí ⁴⁷ (Davidson, 2005: 108 – 113).

3.3 Republikanismus

Mnoha Australanům se zdá přerod Austrálie z konstituční monarchie na republiku jako nevyhnutelný. Neohlíží se na minulost, ani na výsledky referenda o vzniku republiky z roku 1999, hledí pouze do

⁴⁶ Donovan, David. 2012. The case for an Australian Republic. Independent Australia. Dostupné na: <http://www.independentaustralia.net/article-display/the-case-for-an-australian-republic,3989>, 24. 3. 2014.

⁴⁷ History and present government. The British Monarchy. Dostupné na: <https://www.royal.gov.uk/MonarchAndCommonwealth/Australia/Historyandpresentgovernment.aspx>, 21. 3. 2014.

budoucnosti, kde vidí Austrálii jako federativní republiku. Názory různých republikánů na to, kdy by měla republika vzniknout, jak by mělo k přerodu dojít a jak by mělo vypadat následné uspořádání státu se různí, ale myšlenka republiky přetrvává. Jak bude demonstrováno níže, idea nevyhnutelnosti vzniku australské republiky má již dlouhou tradici. Zároveň ale existuje řada odpůrců republikanismu v Austrálii, kteří republikánské snahy odmítají a požadují zachování současného uspořádání.

Jedna z prvních událostí, které napomohly budování australské národní identity a zapsaly se do australské mytologie, se odehrála v době zlaté horečky. Zlatokopové se sjížděli do Austrálie z celého světa, kromě Britů přijížděli za zlatem také Američané a Evropané z různých zemí, kteří povětšinou prchali před spravedlností kvůli republikánským povstáním z roku 1848 v Evropě, a Číňané. Když u Ballaratu u jednoho z nalezišť došlo povrchové zlato, zlatokopové museli začít odkrývat vrstvy mokrého jílu, aby se dostali k ložiskům pod nimi. V této době neměli žádné zisky, ale přesto na ně byl vyvíjen velký a často násilný nátlak, aby platili měsíční licenční poplatky. Vzhledem k tomu, že se mezi zlatokopy nacházelo velké množství revolucionářů a agitátorů, není divu, že se na konci roku 1854 shromáždilo asi tisíc mužů, kteří zbudovali hradbu v Eureka na předměstí Ballaratu a přísahali na svůj prapor s Jižním křížem a hvězdami na modrém poli, že budou společně bránit svá práva a svobody. Ačkoli vojsko z Melbourne vzpouru snadno rozehnilo, horníci přesto vyhráli, když jim soudy v Melbourne daly později zapravdu. Byla sjednána náprava situace v dolech i jejich správě, zamítnuta byla obvinění z velezrady a horníci si dokonce vymohli vlastní politické zastoupení. O rok později se jeden z vůdců povstání, irský inženýr Peter Lalor, stal poslancem a později i členem vlády. Vzpoura z Eureka je některými historiky považována za australskou rebelii podobnou americké Deklaraci nezávislosti, ale většina ji vnímá jako pouhý lokální projev nespokojenosti a odporu. Přesto zůstává i nadále v povědomí lidí, a to proto, že byla později, i se svým symbolem Jižním křížem, využívána při různých

vzpourách a přisvojili si ji australští radikální nacionalisté. Ti považují tuto událost za demokratickou vzpouru proti imperiální moci, která ovládala Austrálii (Macintyre, 2013: 68 – 70).

Historie republikanismu je tedy velice dlouhá, a ačkoli například vzpoura z Eureka není zcela jednoznačně republikánský počín, další uvedený počín jím rozhodně je. V září roku 1850 se objevil na stránkách Dublin's Freeman's Journal na svou dobu mimořádně šokující a kontroverzní titulok „Spojené státy Australské republiky“. V článku pod titulkem bylo uvedeno, že ačkoli tento název může mnohé šokovat a může znít velmi podivně až absurdně, zní pouze tak podivně, jako zněl nový název Spojených států amerických lidem za krále George. O dva roky později publikoval přední australský republikán John Dunmore Lang svou knihu Svoboda a nezávislost pro zlaté země Austrálie ⁴⁸. Kniha vycházela z Langovy dřívější republikánské přednášky s názvem Blížící se událost a vyjadřovala přesvědčení, že vznik australské republiky se kvapem blíží. V reakci na Langovu knihu nabyla tohoto dojmu řada Australanů i Britů. Většina obyvatel obou zemí ve viktoriánské éře sice uznávala australskou republikánskou budoucnost, ale vnímala ji právě jen jako budoucnost. V roce 1853 otiskly australské noviny článek původně vydaný v England's Daily News, který tvrdil, že čas na diskusi o australské republice bude přibližně za 200 let ⁴⁹.

Téma republiky se opět dostalo do popředí veřejného zájmu přibližně o třicet let později. Po dlouhém období růstu došlo ke krizi, která poznamenala celou australskou veřejnost. Krize se začala pomalu prosazovat již v 70. letech 19. století, kdy klesly ceny a množství vyvezené vlny. V 80. letech se ekonomická deprese výrazně prohloubila, a to kvůli zastavení půjček ze Spojeného království, krachu řady bank, spekulacím s pozemky a několika letům sucha. Kromě sucha působilo

⁴⁸ V originále Freedom and Independence for the Golden Lands of Australia. (Lang, John Dunmore. 1852. Freedom and Independence for the Golden Lands of Australia. London: Longman, Brown, Green and Longmans. Dostupné na: <https://archive.org/details/freedomandindep00langgoog>, 14. 3. 2014.)

zhoubně i nešetrné zacházení s půdou a zavlečení nových, pro Austrálii exotických druhů, které vytlačovaly původní a přispívaly k devastaci přírodního prostředí. Kombinace těchto dvou prvků vedla k řadě písečných bouří a k výraznému poklesu stavu ovcí, což byla pro Austrálii pohroma. Z tohoto náročného období se zrodila nová australská identita, která byla podporována romantickými díly tehdejších umělců. Ti se odvrátili od města a začali hledat na venkově a v buši, které si idealizovali, typické rysy australského národa. Vlastnostmi, které přiřkli národu, byly nezávislost, zmužilost a kamarádství, odmítání cizí nadvlády a rovnostářství. Hlavním šířitelem tohoto vnímání národa byl týdeník *Bulletin*, který začal vycházet roku 1880. Později se k němu přidala i řada radikálních žurnálů⁵⁰ (Macintyre, 2013: 97 – 99).

Dalším důležitým obdobím pro australský republikanismus a australskou národní identitu se stala první světová válka. Ačkoli Austrálie utrpěla značné ztráty na životech a válka pro ni znamenala obrovskou ekonomickou ránu, přesto měla i svůj přínos. Poprvé zde totiž Australané bojovali společně jako jeden národ a dosáhli řady vojenských úspěchů, které podpořily formování australské identity nezávislé a odlišné od britské identity. Zlomovým bodem pro australský národ byla porážka v bitvě u Gallipoli, která je mnoha Australany považována za skutečný počátek australského národa. Australané začali v této době poprvé oddělovat své národní zájmy od těch britských (L'estrage, 2003: 58 – 65).

Stejný efekt jako první světová válka měla na australskou národní identitu i válka druhá. Australský národ se často obrací zpět ke svému zapojení do konfliktu a válečnému úsilí, které je hojně zmiňováno i v zahraničí, včetně uznání, kterého se mu dostalo do královny Alžběty II. Období těsně po druhé světové válce znamenalo do jisté míry útlum republikanismu v Austrálii, a to protože bylo třeba věnovat se poválečným

⁴⁹ Jones, Benjamin. 2013. An Australian republic is not inevitable. ABC. Dostupné na: <http://www.abc.net.au/news/2013-09-16/jones-australian-republic-is-not-inevitable/4959890>, 14. 3. 2014.

obnovám a vnitřní situaci v zemi. Přesto se již v této době projevuje značná nezávislost Austrálie na Spojeném království. Příkladem mohou být mezinárodní dohody, které Austrálie samostatně signovala, zapojení do konfliktů atd. Větší vlna republikanismu se objevila opět až v 70. letech 20. století za vlády labouristického premiéra Gougha Whitlama. Ten vystihl nálady v australské společnosti a v době své vlády se zaměřil na další odpoutávání Austrálie od Spojeného království. Whitlamova vláda prosadila změnu státních vyznamenání a státní hymny a nastartovala více než desetiletý proces, jenž byl po jejím odchodu završen v roce 1986 přijetím Australského zákona. Po přijetí tohoto zákona byly touhy veřejnosti po samostatnosti na nějakou dobu uspokojeny. Novou vlnu zájmu o otázku republiky vzbudil při svém nástupu do křesla premiéra labourista Paul Keating (Davidson, 2005: 108 – 113; Pender, 2005: 67 – 78).

3.3.1 Referendum 1999

Během 90. let došlo k velkému nárůstu počtu proslovů a debat a dalších aktivit namířených směrem k otázce republiky. Objevilo se velké množství různých propagačních materiálů od brožur a letáků, přes trička až po nálepky na nárazníky aut. Pozornost médií i činnost lobbistických skupin neustále rostla. Přičemž je možné konstatovat, že monarchistické skupiny byly stejně tak aktivní, jako Australské republikánské hnutí⁵¹.

Myšlenka referenda vycházela od ministerského předsedy Paula Keatinga. Ten se v rámci své politiky často obracel do historie Austrálie, aby s její pomocí podpořil své politické kroky a reformy, které musel učinit, protože se na počátku své vlády musel potýkat s úpadkem starých průmyslových odvětví, jejichž zaměstnanci byli největší oporou

⁵⁰ Jones, Benjamin. 2013. An Australian republic is not inevitable. ABC. Dostupné na: <http://www.abc.net.au/news/2013-09-16/jones-australian-republic-is-not-inevitable/4959890>, 14. 3. 2014.

⁵¹ Introduction. Australian Electoral Commission. Dostupné na: http://www.aec.gov.au/elections/referendums/1999_Referendum_Reports_Statistics/Introduction.htm, 29. 12. 2014.

Keatingovy labouristické strany. Keating připomínal národní tradici zmužilosti, čínorodosti a nacionalismu. Na počátku své vlády a dokonce ještě před svým zvolením v roce 1993 se obrátil pro podporu ke koalici sociálních hnutí, která zahrnovala skupiny za práva žen, Australců, krajanské spolky či environmentalisty, kterými dříve pohrdal. Jeho plánem byl konečný rozchod se Spojeným královstvím a vybudování silné australské republiky nezávislé a schopné se zapojit do světové ekonomiky. Po nástupu do funkce se okamžitě začal věnovat tomuto plánu a byl často kritizován za zanedbávání slibovaných ekonomických reforem. Ačkoli byl ve volbách roku 1996 nahrazen opozičním leaderem Howardem, jeho plán zůstal v chodu, přestože sám Howard byl známým monarchistou. Nálady mezi obyvatelstvem a dokonce mezi členy Howardovy strany a jeho ministry vedly k zachování cesty k republice (Macintyre, 2013: 188 - 200).

Jak již bylo zmíněno, formální zahájení příprav na referendum podnikl Paul Keating po svém nástupu do úřadu v roce 1993. Zřídil poradní republikánský výbor, který měl začít řešit otázky republikanismu, možnosti změny státního uspořádání, podobu budoucího státního uspořádání a podobu referenda. John Howard v roce 1996 potvrdil svůj záměr pokračovat v již započaté práci a ustanovit ústavní shromáždění, které by mělo zvážit různé otázky a návrhy týkající se republiky. Ústavní shromáždění bylo uspořádáno v roce 1998 v Old Parliament House a účastnilo se ho 152 delegátů. Ti byli voleni dvěma způsoby. Polovina byla volena v nepovinném hlasování občany, druhá polovina pak byla jmenována federální a státní vládou. Premiér Howard vyzdvihl fakt, že díky tomuto způsobu volby delegátů je jejich složení velmi reprezentativní, zahrnující významné osoby ze všech oblastí kulturního a společenského života, které zastávají celou plejádu různých názorů. Faktem je, že delegáti tvořili skupinu složenou z reprezentantů všech důležitých politických stran, z lidí různých profesí a některých slavných osobností. Ani zastoupení politických stran ale nezaručovalo vyváženost zastoupení monarchistů a republikánů. Labouristická strana se prohlásila za

republikánskou, ale všichni její členové tento názor nesdíleli. Liberální strana byla složena jak z monarchistů, tak z republikánů a jediná Nacionální strana se veřejně přihlásila k podpoře monarchie. V roce 1997 se ale někteří její členové veřejně vyslovili pro podporu republiky, z čehož je patrné, že nejen australská veřejnost, ale i politická scéna a delegáti ústavodárného shromáždění byli poměrně názorově rozpolčení. Delegáti měli za úkol probrat následující otázky. Má se stát Austrálie republikou? Jaký model republiky by měl být voličům předložen? A v jakém časovém horizontu by mělo ke změně dojít⁵²; ⁵³ (Hirst, 2006: 260 – 266)?

Ústavodárné shromáždění se konalo v únoru roku 1998 a projevil se na něm neshody nejen mezi republikány a monarchisty, ale také mezi jednotlivými republikány. Jedna část republikánů požadovala přímo volenou hlavu státu, zatímco druhá skupina preferovala nepřímou volbu prezidenta. Objevily se také názory, že by mohl být využit i americký model volby prezidenta. Delegáti tehdy našli odpovědi na hlavní otázky shromáždění. Po hlasování 89 delegátů ze 152 potvrdilo, že Austrálie by se měla stát republikou. Ačkoli Australské republikánské hnutí preferovalo možnost přímé volby prezidenta, nakonec byla vybrána možnost nepřímé volby, kdy kandidáta na prezidenta navrhuje premiér a tato osoba musí být následně ratifikována dvoutřetinovou většinou v obou komorách australského parlamentu. Pro tuto variantu se vyslovilo 73 delegátů, a ačkoli se nejednalo o nadpoloviční většinu, byla přijata. Argumentem republikánů pro tento model byla skutečnost, že by měl vyloučit možnost, že prezident bude stranickým politikem, který by po svém zvolení měl příliš mnoho moci. Tato varianta byla také voličům představena v referendu, ačkoli průzkumy veřejného mínění dlouhodobě ukazovaly veřejnou podporu přímé volby hlavy státu. V posledním bodu jednání se

⁵² Kirby, Michael. The Australian Republican Referendum 1999 - Ten Lessons. Faculty of Law, University of Buckingham. Dostupné na:

<http://www.lawfoundation.net.au/ljf/app/&id=DF4206863AE3C52DCA2571A30082B3D5>, 29. 12. 2013.

⁵³ Kirby, Michael. A centenary reflection on the Australian Constitution: The Republic Referendum 1999. High Court of Australia. Dostupné na: http://www.hcourt.gov.au/assets/publications/speeches/former-justices/kirbyj/kirbyj_menzies.htm#_ftn2, 29. 12. 2013.

Ústavodárné shromáždění 133 hlasy usneslo na tom, že referendum by se konat mělo, a to v roce 1999⁵⁴; ⁵⁵; ⁵⁶.

Před konáním referenda byla spuštěna rozsáhlá informační kampaň, v jejímž rámci byli občané seznámeni s argumenty pro i proti vytvoření republiky. V rámci této kampaně fungovala telefonická poradní linka, internetové stránky referenda, také byly zdarma distribuovány informační materiály, které byly dostupné ve více než třiceti světových jazycích. Hlavním z těchto materiálů byla informační brožura, která detailně popisovala argumenty pro volbu ano, i pro volbu ne v referendu. Brožura měla 39 stran a byla nejdelší vládou vydanou publikací tohoto druhu. Všechny materiály byly dostupné i ve variantách pro handicapované občany, tedy v podobě audio nahrávek, či v Braillově písmu. Brožura s argumenty zastánců i odpůrců změny ústavy byla sice široce dostupná, ale již při prvním pohledu je patrné, že nebyla obsahově vyvážená. Zatímco pro změnu státního zřízení je v ní uvedeno jen několik stran argumentů, stránek s argumenty odmítající změnu obsahuje téměř dvakrát tolik. Nejedná se ale o nějaký druh diskriminace. K sestavení brožury byly vytvořeny dvě komise, každá zastávající jeden názor, a na těchto komisích bylo zpracovat své argumenty. Obě komise tak měly stejné možnosti. Argumenty pro vznik republiky obsažené v brožuře zahrnovaly například vizi australské budoucnosti, kdy by každé australské dítě mělo mít možnost aspirovat na pozici hlavy státu. Pouze Australan v této pozici může úspěšně reprezentovat unikátní australskou národní identitu. Dalším tvrzením zastánců republiky bylo a je, že výměna královny za prezidenta je jen malý, zcela bezpečný a symbolický krok směrem k úplné nezávislosti Austrálie, který nezmění vlajku, hymnu, počet státních svátků, či výdaje za úřad, protože prezident bude mít

⁵⁴ Australia's last referendum. Australian Electoral Commission. Dostupné na:

http://www.aec.gov.au/elections/referendums/1999_Referendum_Reports_Statistics/, 29. 12. 2013.

⁵⁵ 1999 Referendum Report and Statistics – Background. Australian Electoral Commission. Dostupné na: http://www.aec.gov.au/elections/referendums/1999_Referendum_Reports_Statistics/Referendum_Background.htm, 29. 12. 2013.

⁵⁶ Leading up to the 1999 referendum. Australian Electoral Commission. Dostupné na:

http://www.aec.gov.au/elections/referendums/1999_Referendum_Reports_Statistics/Leading_Up_to_The_1999_Referendum.htm, 29. 12. 2013.

stejně pravomoci i výdaje jako současný generální guvernér. Prezident bude mít omezenou moc a stejně jako královna bude nad stranickou politikou, protože prezidentem se nemůže stát člověk, který je členem nějaké politické strany či parlamentu⁵⁷; ⁵⁸.

Opozice vzniku republiky pak přišla s argumentem, že hlasování není jen o republice, ale také o typu republiky, přičemž předkládaný model je elitistický, nefér a nedemokratický, protože z procesu výběru vylučuje občany. Ne by měl volit také každý, kdo ctí tradici a komu současné uspořádání v zemi vyhovuje. Dále by voliči neměli souhlasit s republikou, protože premiér bude moci snadno odvolat prezidenta, což dělá z prezidenta jeho loutku. Zároveň může premiér udržovat prezidenta u moci prakticky nekonečně dlouho, pakliže nenominuje na prezidenta jiného kandidáta, který by stávajícího nahradil. Mezi další argumenty pro odmítnutí referenda patřilo zachování statutu quo, konstatování, že se jedná o velkou změnu bez zjevného důvodu a bez známých výsledků. Změna ústavy by měla občany sjednotit, nikoli je rozdělovat. Zastánci monarchie také poukazují na skutečnost, že Australané již jsou nezávislým národem, a že přerod v republiku nepřinese zemi žádné důležité výhody, jakými jsou například vytvoření nových pracovních míst, anebo zlepšení obchodu. Naopak - bude znamenat potíže v podobě ztráty stability a kontinuity vývoje země. Monarchisté vyvracejí tvrzení, že prezident bude nadstranický, protože předkládaný návrh umožňuje, aby politik jeden den rezignoval z parlamentu a opustil svou stranu a již druhý den se stal prezidentem⁵⁹.

Samotné referendum se konalo 6. listopadu 1999 a voličům v něm byly předloženy dvě otázky. První z nich se týkala o změně konstitučního

⁵⁷ Your official Referendum pamphlet. Australian Electoral Commission. Dostupné na: http://www.aec.gov.au/elections/referendums/1999_Referendum_Reports_Statistics/yes_no_pamphlet.pdf, 30. 12. 2013.

⁵⁸ Kirby, Michael. The Australian Republican Referendum 1999 - Ten Lessons. Faculty of Law, University of Buckingham. Dostupné na: <http://www.lawfoundation.net.au/ljf/app/&id=DF4206863AE3C52DCA2571A30082B3D5>, 30. 12. 2013.

⁵⁹ Kirby, Michael. The Australian Republican Referendum 1999 - Ten Lessons. Faculty of Law, University of Buckingham. Dostupné na: <http://www.lawfoundation.net.au/ljf/app/&id=DF4206863AE3C52DCA2571A30082B3D5>, 30. 12. 2013.

zřízení a ustavení republiky v Austrálii, přičemž královna a generální guvernér měli být nahrazeni prezidentem dosazeným dvoutřetinovou většinou australského parlamentu. Druhá otázka se pak týkala úpravy ústavy, konkrétně vložení preambule do jejího úvodu. V případě úspěchu referenda měla republika vstoupit v platnost od 1. ledna 2001. Každá z otázek v referendu měla svůj vlastní, barevně odlišný hlasovací lístek a při jejich sčítání byl poprvé v historii Austrálie použit plně automatický systém sčítání hlasů⁶⁰; ⁶¹ (Hirst, 2006: 266 – 270).

Referenda se účastnilo více než 12, 3 milionů registrovaných voličů a oba návrhy jimi byly zamítnuty. Celonárodně získal návrh na vytvoření republiky pouze 45,13%, zatímco proti se vyjádřilo 54, 87% obyvatel. Návrh na vložení Preambule do ústavy byl odmítnut ještě přesvědčivěji, když se pro něj vyjádřilo necelých 40% voličů. Návrh na republiku byl odmítnut nejen na celonárodní úrovni, ale také ve všech státech australské federace. Většinu získal pouze v teritoriu hlavního města, což ovšem výsledek nijak neovlivnilo, protože návrh musel získat většinu hlasů voličů na celonárodní úrovni a navíc podporu ve většině států. Výsledkem hlasování tedy byla mírná většina hlasů proti vzniku republiky. Následovala řada debat a rozborů důvodů odmítnutí republiky v referendu. Později se o těchto důvodech objevila i řada spekulací. Nejčastější teorií o důvodu odmítnutí republiky, kterou podporují především republikáni, je nesouhlas veřejnosti s předloženým modelem. Tato teorie tvrdí, že voliči neodmítli myšlenku republiky, ale pouze jim nevyhovující předložený model. Monarchisté naopak podporují teorii, že voliči odmítli celou myšlenku republiky⁶²; ⁶³ (McKenna, 2004: 100 – 112).

⁶⁰ 1999 Referendum. Australian Electoral Commission. Dostupné na: http://www.aec.gov.au/elections/referendums/1999_Referendum_Reports_Statistics/1999.htm, 29. 12. 2014.

⁶¹ Kirby, Michael. The Australian Republican Referendum 1999 - Ten Lessons. Faculty of Law, University of Buckingham. Dostupné na: <http://www.lawfoundation.net.au/ljf/app/&id=DF4206863AE3C52DCA2571A30082B3D5>, 29. 12. 2013.

⁶² 1999 Referendum Reports and Statistics. Australian Electoral Commission. Dostupné na: http://www.aec.gov.au/elections/referendums/1999_Referendum_Reports_Statistics/Statistical_Results.htm, 29. 12. 2013.

Rok poté, kdy proběhlo referendum, se konala oficiální návštěva královny Alžběty II. v Austrálii. V jednom ze svých proslovů během návštěvy královna ujistila své australské poddané, že bude sloužit jako Královna Austrálie jen tak dlouho, jak dlouho ji budou Australané na tomto postu chtít. V proslovu se zmínila, že vždy považovala otázku budoucnosti monarchie v Austrálii za téma, o kterém musí demokraticky rozhodnout sám australský lid a nikdo jiný⁶⁴.

3.3.2 Současný republikanismus

Po uskutečnění referenda o republice v roce 1999 je téma republiky často znovu diskutováno. Jedná se ale především o spekulace médií a příspěvky od podporovatelů republiky, jak jednotlivců, tak skupin. Politické strany napříč politickým spektrem se obecně shodují, že referendum, jakožto poměrně drahý pokus o změnu ústavně politického uspořádání v zemi, odsunulo možnost dalších kroků tímto směrem o několik let. Ačkoli tedy téma republiky nevymizelo z politického ani veřejného diskursu, politici se shodují, a to včetně labouristů, že doba vhodná pro obnovení úsilí o změnu státního zřízení nenastane během vlády královny Alžběty II. V prvních letech po konání referenda se otázka republiky obvykle objevovala v akademických diskusích především ve spojitosti s neúspěchem referenda a analýzami důvodů tohoto neúspěchu. I v politickém a veřejném životě bylo téma referenda několik let hodnoceno převážně ze stejného úhlu pohledu.

Když v roce 2006 královna navštívila již po patnácté v řadě Austrálii, některá média začala opět hovořit o vzniku republiky. Téma se rozhořelo o to výrazněji, když australští pořadatelé Her Commonwealthu odmítali při zahajovacím ceremoniálu zahrát Good Save the Queen. V reakci na

⁶³ Key results. Australian Electoral Commission. Dostupné na: http://www.aec.gov.au/elections/referendums/1999_Referendum_Reports_Statistics/Key_Results.htm, 29. 12. 2013.

⁶⁴ History and present government. The British Monarchy. Dostupné na: <https://www.royal.gov.uk/MonarchAndCommonwealth/Australia/Historyandpresentgovernment.aspx>, 21. 3. 2014.

následující republikánské komentáře provedla australská média bleskový průzkum veřejného mínění, kterého se zúčastnilo přibližně 147 tisíc respondentů. 57% dotázaných se vyslovilo pro změnu státního zřízení na republiku. Politici se ale touto otázkou odmítli zabývat vzhledem k nedávno konanému referendu a jeho výsledkům⁶⁵; ⁶⁶.

V roce 2008 uspořádal tehdejší australský premiér Kevin Rudd velký summit s názvem Australský summit pro rok 2020. Této akce se zúčastnila více než tisícovka delegátů ze všech sfér společenského života a jejím cílem byla diskuse o nejbližší budoucnosti země. Jedna z pracovních skupin na summitu předložila návrh, aby byla uskutečněna dvě nová referenda o republice. První referendum by se mělo obecně tázat, zda si občané přejí změnit státní zřízení, druhé by pak mělo zjistit preferovanou formu státního uspořádání. Tento návrh se setkal s bouřlivým ohlasem přítomných delegátů. Sám Rudd přiznal, že změnu státoprávního uspořádání Austrálie by považoval pro zemi za velký krok vpřed, nicméně nepovažoval za možné se touto otázkou zabývat v průběhu svého prvního volebního období. Ministr životního prostředí, pozdější prezident Australského republikánského hnutí Malcolm Turnbull vyjádřil souhlas s premiérem, když prohlásil, že již v době konání referenda věděl, že ne republika bude znamenat odložení tohoto tématu na velice dlouhou dobu. Ministr zahraničních věcí Stephen Smith ale

⁶⁵ Donovan, David. The case for an Australian Republic. Independent Australia. Dostupné na: <http://www.independentaustralia.net/australia/australia-display/the-case-for-an-australian-republic,3989>, 26. 3. 2014.

⁶⁶ Australané mají našlápnuto k republice. Aktuálně.cz. Dostupné na: <http://zpravy.aktualne.cz/zahranici/australane-maji-naslapnuto-k-republice/r~i:article:102352/>, 27. 3. 2014.

médiím sdělil, že australská republika je jednoznačně nevyhnutelná⁶⁷; ⁶⁸;
⁶⁹.

Roku 2010 se na pozici premiéra dostala labouristka Julia Gillardová, která jako jeden z prvních politiků v Austrálii zmínila téma republikanismu již v době své předvolební kampaně. Politici se obvykle tomuto tématu vyhýbají a rozhodně není obvyklé jej do předvolební kampaně zapojovat. Gillardová se stala jedním z nejvíce otevřených republikánů na postu premiéra. Vyjádřila se, že by v době své vlády ráda pracovala na vytvoření určitého modelu pro přechod Austrálie k republice. Zároveň ale zdůraznila, že změna současného stavu nepřichází podle jejího názoru v úvahu za života a vlády Alžběty II., k čemuž dodala, že ale královně přeje dlouhý a šťastný život. Její plány na kroky ke změně kritizoval Tony Abbott, vůdce Liberální strany, současný australský premiér a zarytý monarchista. Tato stanoviska vyjadřují dlouhodobý stav, kdy labouristé obecně podporují spíše republiku a liberálové zachování konstituční monarchie, kterou považují za funkční⁷⁰; ⁷¹; ⁷².

V roce 2011 podnikla Alžběta II. svou dosud poslední oficiální návštěvu Austrálie. Objevily se spekulace, že se jedná o královninu poslední návštěvu Austrálie vůbec. Australští komentátoři při této příležitosti opět zmínili téma australské republiky. Rozdíl byl tentokrát v diskursu. Po letech, která uběhla od referenda o odstranění monarchie

⁶⁷ Turnbull, Malcolm. Australia 'should be a republic once Queen's reign ends'. The Telegraph. Dostupné na: <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/australiaandthepacific/australia/10095247/Australia-should-be-a-republic-once-Queens-reign-ends.html>, 27. 3. 2014.

⁶⁸ Austrálie: Republika rozhodně bude, ale ne hned. Aktuálně.cz. Dostupné na: <http://zpravy.aktualne.cz/zahranici/australie-republika-rozhodne-bude-ale-ne-hned/r~i:article:603084/>, 27. 3. 2014.

⁶⁹ Austrálie republikou? Až po smrti či abdikaci královny. Aktuálně.cz. Dostupné na: <http://zpravy.aktualne.cz/zahranici/australie-republikou-az-po-smrti-ci-abdikaci-kralovny/r~i:article:519684/>, 27. 3. 2014.

⁷⁰ Malkin, Bonnie. Julia Gillard wants Australia to become a republic at end of Queen's reign. The Telegraph. Dostupné na: <http://www.telegraph.co.uk/news/uknews/theroyalfamily/7949751/Julia-Gillard-wants-Australia-to-become-a-republic-at-end-of-Queens-reign.html>, 27. 3. 2014.

⁷¹ Z Austrálie se možná stane republika, novopečená premiérka usiluje o změnu. IDNES.CZ. Dostupné na: http://zpravy.idnes.cz/z-australie-se-mozna-stane-republika-novopecena-premierka-usiluje-o-zmenu-1te-zahranicni.aspx?c=A100817_140600_zahranicni_btw, 27. 3. 2014.

a poté, kdy i největší zastánci republiky byli nuceni uznat, že republika není aktuální minimálně do konce vlády královny Alžběty II., komentátoři vyzdvihli apatii, která ve veřejném životě ve vztahu k tomuto tématu panuje. Politické elity se shodují, že v době vlády královny Alžběty další referendum neproběhne. Příznivci monarchie k tomuto názoru dodávají, že republikáni se pravděpodobně nového referenda nedočkají ani po smrti královny. Je třeba si uvědomit, že by bylo veřejností pravděpodobně považováno za velice nevkusné a nevhodné vypisovat referendum v době pohřbu monarchy, či v době korunovace jeho následníka. Navíc existuje možnost, že se následníkem trůnu nestane průměrně oblíbený princ Charles, ale že královnu nahradí princ William, který je v Austrálii mimořádně populární⁷³; ⁷⁴.

V posledních letech popularita republikanismu klesá. K tomuto trendu vedou dva základní důvody. Ve veřejných diskusích se řada Australanů vyjadřuje, že republikáni nejsou schopni uznat porážku z roku 1999 a neustále znovu a znovu téma nastolují. Vzhledem k podmínkám referenda, tedy k nutnosti získat většinu států i celkovou většinu obyvatelstva, které nebyly splněny, mají odpůrci republikanismu pocit, že národ se k této otázce vyjádřil dostatečně jasně. Zároveň se objevují poměrně trefné komentáře, které upozorňují na skutečnost, že pokud by byl výsledek referenda opačný, pravděpodobně by k jeho přezkoumávání nikdy nedošlo a změna by byla považována za nezvratnou a definitivní. Druhým důvodem je vzestup popularity královské rodiny. Především mladší členové královské rodiny vylepšují pověst a obraz monarchie v očích obyvatel Nového Zélandu. Nedávno byla ukončena návštěva prince Williama, jeho ženy Kate a syna George v zemi, která vzbudila velkou vlnu zájmu a nadšení. Podle průzkumu veřejného mínění dokonce podpora republiky klesla na dvacetileté minimum. Podle tohoto průzkumu

⁷² Shears, Michael. Oz PM couldn't stoop to a Royal curtesy: Gillard under fire for ignoring protocol (and not bothering to wear a hat). Daily Mail. Dostupné na: <http://www.dailymail.co.uk/news/article-2051271/Julia-Gillard-fails-curtsey-Queen-Elizabeth-Australia-tour.html#ixzz2zv1clz7G>, 27. 3. 2014.

⁷³ Perry, Michael. Queen's visit leaves Australian republic a distant dream. Reuters. Dostupné na: <http://www.reuters.com/article/2011/10/11/us-australia-queen-idUSTRE79A0MT20111011>, 27. 3. 2014.

je současná podpora republiky u veřejnosti přibližně 39%, přičemž proti republice je téměř 42% dotázaných. Průzkum také prokázal, že republiku nejvíce podporuje věková skupina 35 – 65 let, zatímco monarchii jsou více nakloněni lidé starší 65 let a respondenti ve věku od 18 do 35 let ⁷⁵;

⁷⁶

3.3.3 Stoupenčí republikanismu

V rámci republikánského hnutí v Austrálii má mezi apolitickými subjekty téměř monopolní postavení Australské republikánské hnutí. Samozřejmě existují i další republikánská hnutí, jako například Ženy za Australskou republiku, která jsou ale marginální, a nemají tedy velkou váhu. V Austrálii jsou ale také některé politické strany, které se otevřeně hlásí k republikanismu a součástí jejich volebních programů jsou konkrétní plány na změnu státního zřízení. Ovšem je třeba dodat, že zastánci republiky jsou zastoupeni ve všech politických stranách a všechny strany se k otázkám republiky vyjadřují. Jak již bylo řečeno, největším nestraničným zastáncem vzniku republiky v Austrálii je Australské republikánské hnutí, které bylo založeno v roce 1991 poté, kdy australská Labour party přijala republikanismus jako součást své politiky. Hnutí prosazuje vznik australské republiky, protože pouze prezident v podobě rodilého Australana může naplnit představu Hnutí o vhodné reprezentaci země. Takový prezident pak může na mezinárodní scéně reprezentovat zájmy, národní identitu, hodnoty i kulturu Austrálie. Důležitým argumentem pro změnu je označení monarchie jako nedemokratického přežitku v demokratickém systému Austrálie ⁷⁷; ⁷⁸; ⁷⁹.

⁷⁴ Vote Compass: Do Australians support the monarchy?. ABC News. Dostupné na:

<http://www.abc.net.au/news/2013-10-10/republic-monarchy-vote-compass/5012360>, 27. 3. 2014.

⁷⁵ Popular support for a republic flags to a 20-year low, new poll shows. The Guardian. Dostupné na: <http://www.theguardian.com/world/2014/feb/02/support-republic-20-year-low-poll>, 27. 3. 2014.

⁷⁶ Voters' support for republic hits 20-year low. The Sunday Morning Express. Dostupné na: <http://www.smh.com.au/national/voters-support-for-republic-hits-20year-low-20140201-31txr.html>, 27. 3. 2014.

⁷⁷ About us. Australian Republican Movement. Dostupné na: <http://www.ouridentity.org.au/about-us>, 29. 12. 2013.

Hnutí se zapojilo do příprav referenda 1999 a poskytlo názorovou základnu pro kampaň „ANO“, která předcházela samotnému referendu a měla přesvědčit voliče ke schválení návrhu na vznik republiky. Problémem se v rámci příprav referenda stala názorová nejednotnost členů Hnutí. V průběhu debaty o tom, jakou formu republiky nabídnout občanům k referendu, došlo k rozporům. Sporným bodem byl především způsob volby prezidenta. Ačkoli veřejnost byla pro přímou volbu, v referendu byla nakonec předložena volba nepřímá. Změna ústavy měla dostat podobu minimalistického modelu, což znamená co nejmenší možný zásah do podoby stávající ústavy. Po odmítnutí návrhů v referendu se Hnutí zapojilo do řady aktivit podporujících budoucí vznik republiky. V roce 2004 lobovalo v Senátní komisi zabývající se zákony a ústavou. Členové Hnutí se účastnili i vládního Summitu 2020, kde přednesli své návrhy na budoucí vývoj země. Hnutí aktivně lobuje na státní i federální úrovni^{80, 81, 82}.

Největší politickou stranou obhajující vznik republiky v Austrálii je Labouristická strana. Labouristická strana, která dlouhodobě podporovala australský nacionalismus, vycházela z místních tradic a voliče lákala na nacionalistickou a progresivní politiku. Kvůli získání podpory se vůdci strany často obraceli do australské historie a snažili se vyzdvihnout jedinečnost australské národní identity. V 90. letech byla rozpoutána republikánská diskuse, labouristé se tématu chopili a za pomoci argumentů o graduálním vývoji australské společnosti jej aplikovali na svůj dosavadní diskurs. V roce 1991 představila Keatingova vláda svou nacionalistickou republikánskou agendu pro nadcházející období a

⁷⁸ Australian Republican Movement. CRIKEY. Dostupné na: <http://www.crikey.com.au/topic/australian-republic-movement/>, 29. 12. 2013.

⁷⁹ Keating. Michael. A brief history of the Australian Republican Movement. Independent Australia. Dostupné na: <http://www.independentaustralia.net/australia/australia-display/a-brief-history-of-the-australian-republican-movement,3530>, 29. 12. 2013.

⁸⁰ Campaign. Australian Republican Movement. Dostupné na: <http://www.ouridentity.org.au/about-us>, 29. 12. 2013.

⁸¹ About Us. Australian Republican Movement. Dostupné na: <http://www.ouridentity.org.au/about-us>, 29. 12. 2013.

⁸² Keating. Michael. A brief history of the Australian Republican Movement. Independent Australia. Dostupné na: <http://www.independentaustralia.net/australia/australia-display/a-brief-history-of-the-australian-republican-movement,3530>, 29. 12. 2013.

prezentovala se jako progresivní vláda bojující se zpátečnickým konzervatismem⁸³ (Goldsworthy, 2005: 17 – 29).

Ani v současnosti se Labouristická strana nevzdává myšlenky na australskou republiku. Ačkoli v roce 1999 byl tento návrh v referendu zamítnut, labouristé tvrdí, že republika je pro Austrálii nevyhnutelným dalším krokem. Přestože řada členů strany vyslovila přesvědčení, že ke změně státního uspořádání nedojde dříve, než skončí vláda Alžběty II. Labouristická strana si jako svůj další cíl vytyčila pořádání rozsáhlé veřejné diskuse o budoucnosti Austrálie coby republiky, aby tak do diskuse zapojila širokou veřejnost. Od veřejné diskuse si labouristé slibují, že jim pomůže přesvědčit větší množství voličů k podpoře republiky^{84, 85}.

Další politickou stranou podporující odstranění monarchie a nastolení republiky jsou Zelení. Zelení jsou velmi aktivní v podpoře republiky - jedná se o jeden z jejich nejdůležitějších programových bodů. Ve svém programu uznávají královnu Alžbětu II. jakožto vynikajícího monarchu. Zároveň však tvrdí, že je čas vymanit se z koloniální minulosti a přestat být jedním z 15 členů Commonwealth, který ještě stále uznává královnu jako hlavu státu. Australská republika s australskou hlavou státu je jedním z 8 hlavních principů, které jsou pro australské Zelené fundamentální. Zelení jsou v prosazování republiky velmi aktivní, například v roce 2010 naléhali na premiéra Rudda, aby v rámci federálních voleb vyhlásil také plebiscit o republice^{86, 87, 88}.

⁸³ The Labor Tradition of Australian Republicanism. Parliament of Australia. Dostupné na: http://www.aph.gov.au/About_Parliament/Parliamentary_Departments/Parliamentary_Library/pubs/rp/RP9596/96rp31, 29. 12. 2013.

⁸⁴ The Australian Labor Party is Australia's oldest political party. Australian Politics. Dostupné na: <http://australianpolitics.com/political-parties/alp>, 29. 12. 2013.

⁸⁵ Labour candidate Smith voices his disappointment. Fingal Independent. Dostupné na: <http://www.independent.ie/regionals/fingalindependent/news/labour-candidate-smith-voices-his-disappointment-30164785.html>, 29. 12. 2013.

⁸⁶ Constitutional Reform and Democracy. The Greens. Dostupné na: <http://greens.org.au/policies/constitutional-reform-and-democracy>, 29. 12. 2013.

⁸⁷ Greens welcome royal visitou but reiterate call for republic. The Greens. Dostupné na: <http://greens.org.au/node/4324>, 29. 12. 2013.

⁸⁸ Greens urge Rudd to commit to republic plebiscite. ABC News. Dostupné na: <http://www.abc.net.au/news/2009-01-24/greens-urge-rudd-to-commit-to-republic-plebiscite/2575978>, 29. 12. 2013.

3.3.4 Zastánci monarchie

V Austrálii funguje mnoho hnutí a skupin, které podporují setrvání konstituční monarchie a odmítají vznik republiky. Kromě těchto organizovaných skupin kritizují republikanismus i jednotlivci, někteří z nich jsou veřejnými osobami s velkou autoritou a prestiží. Prvním z odpůrců republiky je skupina Australané za konstituční monarchii, která byla založena roku 1992. Jedná se o nestrannou neziskovou organizaci, která se snaží zachovat a uchránit australské dědictví v podobě konstituční monarchie, královny a současné vlajky. První setkání se uskutečnilo v Sydney a účastnila se ho řada osobností veřejného a politického života. Mezi 450 účastníky byl bývalý předseda Nejvyššího soudu, rektor Sydney University i bývalý starosta Sydney. Mezi lety 1992 a 1994 byl vůdcem organizace Tony Abbott, který byl po svém zvolení do parlamentu nahrazen Kerry Jonesem. Za Abbottova vedení organizace byla také založena její mládežnická odnož Mladí Australané za konstituční monarchii, jenž sdružuje mladé lidi do 30 let a pomáhá k jejich vzdělávání a poskytuje jim informace. Hnutí pravidelně pořádá soutěže esejí, aby tak podpořilo zájem o monarchii ⁸⁹, ⁹⁰.

Australané za konstituční monarchii se stali hlavní silou „NE kampaně“ předcházející konání referenda o republice v roce 1999. Také získali nejvíc monarchistických postů na ústavodárném shromáždění konaném roku 1998, celkem 8 křesel, a to především díky své aktivní opozici vůči „ANO kampani“ a republikánům obecně. Premiér dokonce jmenoval výkonného ředitele organizace Kerryho Jonese předsedou komise „Volte NE“. Australané za konstituční monarchii se kampaně chopili a do její realizace zapojili na 50 tisíc dobrovolníků a několik desítek placených pracovníků. Významným zviditelněním pro hnutí byla demonstrace pořádaná na podporu guvernéra Nového Jižního Walesu,

⁸⁹ Interview with Prof Flint from Australians for Constitutional Monarchy. Royal Reporter. Dostupné na: <http://www.royalreporter.com/blog/interview-with-prof-flint-from-australians-for-constitutional-monarchy/#>, 28. 12. 2013.

⁹⁰ Welcome to the OurConstitution.org web site. Australians for Constitutional Monarchy - Toowoomba Branch. Dostupné na: <http://www.ourconstitution.org/>, 28. 12. 2013.

kteřý byl nucen premiérem Bobem Carrem odejít ze své funkce. Tato demonstrace se stala největší monarchistickou i republikánskou demonstrací v historii Austrálie. Účastnilo se jí kolem 20 tisíc protestujících. Organizace aktivně oponuje republikánským návrhům a organizuje řadu protiakcí. Mladí příznivci strany například rozdávali texty hymny návštěvníkům zahájení Her Commonwealth, na kterém byla v rámci svých narozenin přítomna i královna Alžběta, a jejichž pořadatelé odmítali zahrát Good Save the Queen⁹¹; ⁹²; ⁹³. V současnosti se organizace snaží prosazovat své zájmy pomocí letáků, osvětových akcí, knih a příspěvků na svých internetových stránkách. Každoročně také pořádá řadu veřejných událostí po celé Austrálii a také třídní konference, na kterých vystupují známí řečníci ze všech oblastí kulturního a společenského života. Na jedné z těchto konferencí přednášel i John Howard⁹⁴; ⁹⁵.

Druhým výrazným monarchistickým sdružením v Austrálii je Australská monarchistická liga, která byla založena roku 1993. Původně byla založena jako odnož Mezinárodní monarchistické ligy, ale později se stala samostatným tělesem. Liga je neziskovou organizací, která není spojena s žádnou politickou stranou, ani jinou organizací. Nemá také žádné placené zaměstnance, funguje na bázi dobrovolné práce. Liga financuje své aktivity ze sponzorských darů. Hlavním cílem Ligy je podporovat přetrvání monarchie a vzdělávat australské občany o australské Ústavě. V současnosti se Liga věnuje rozličným aktivitám,

⁹¹ Largest demonstration, monarchist or republican. Australians for Constitutional Monarchy. Dostupné na: http://www.norepublic.com.au/index.php?option=com_content&task=view&id=4477&Itemid=38, 28. 12. 2013.

⁹² Public Information Campaign. Australian Electoral Commission. Dostupné na: http://www.aec.gov.au/elections/referendums/1999_Referendum_Reports_Statistics/Public_Information_Campaign.htm, 28. 12. 2013.

⁹³ ACM 2006 National Conference. Australians for Constitutional Monarchy. Dostupné na: http://www.norepublic.com.au/index.php?option=com_content&task=view&id=732&Itemid=4, 28. 12. 2013.

⁹⁴ Republicans even more dividend. Australians for Constitutional Monarchy. Dostupné na: http://www.norepublic.com.au/index.php?option=com_content&task=view&id=713&Itemid=4, 28. 12. 2013.

⁹⁵ Our Identity, Charter, Cause and History. Australians for Constitutional Monarchy. Dostupné na: http://www.norepublic.com.au/index.php?option=com_content&task=view&id=2&Itemid=3, 28. 12. 2013.

kteře mají zlepšit vnímání monarchie veřejností a zároveň se snaží o ochranu obrazu monarchie předkládaného v médiích. V posledních několika letech vedla Liga spory s Australským centrem fotografie, které zveřejnilo velmi znepokojivé fotografie Erwina Olafa s tematikou princezny Diany. Stejně tak podala několik stížností proti různým nevhodným reklamám v australských médiích, které urážely, či zesměšňovaly monarchii. Jednou z nejdůležitějších aktivit Ligy je pak osvětová činnost na školách a snaha předejít vypouštění zmínek o monarchii ve výuce a mizení odkazů na královskou rodinu, či konkrétní monarchy ve výukových materiálech o historii. Australská monarchistická liga sehrála důležitou roli v době kampaně před konáním referenda o republice v roce 1999. Zapojila se do přípravy argumentů proti republice, při které spolupracovala s dalšími monarchisty a poukazovala na slabiny a nedostatky předkládaného modelu republiky. Další monarchistické skupiny jsou spíše menší, hůře organizované a nemají žádný výrazný vliv na politické, či veřejné dění^{96, 97, 98, 99, 100}.

3.3.5 Otázka změny vlajky

První australská „federální“ vlajka byla v roce 1901 vybrána v rámci celonárodní soutěže o nejlepší návrh. Původně byla tato soutěž vyhlášena melbournským měsíčníkem The Review of Reviews for Australasia, ale později byla oficiálně přejata australskou vládou. Ta ustavila komisi pro výběr vítězného návrhu a vyhlásila odměnu ve výši 200 liber. Do soutěže bylo zapsáno více než 33 tisíc návrhů. Vítězný návrh byl vybrán z pěti téměř identických návrhů, jejichž předkladatelé byli

⁹⁶ The Future. Australian Monarchist League. Dostupné na: <http://www.monarchist.org.au/the-future.html>, 29. 12. 2013.

⁹⁷ About Australian Monarchist League. Australian Monarchist League. Dostupné na: <http://www.monarchist.org.au/aboutus.html>, 29. 12. 2013.

⁹⁸ Rourk, Alison. Royal wedding boosts Australian monarchists. The Guardian. Dostupné na: <http://www.theguardian.com/world/2011/apr/29/royal-wedding-boosts-australian-monarchists>, 29. 12. 2013.

⁹⁹ Frequently Asked Questions. Australian Monarchist League. Dostupné na: <http://www.monarchist.org.au/faqs.html>, 29. 12. 2013.

¹⁰⁰ The Referendum. Australian Monarchist League. Dostupné na: <http://www.monarchist.org.au/the-referendum.html>, 29. 12. 2013.

vyhlášení vítězi společně a sdíleli odměnu. Vítězný návrh zobrazoval modrou vlajku, v jejímž levém horním rohu se nachází Union Jack, pod ním hvězda impéria a napravo od Union Jack bylo souhvězdí Severní kříž. Tato vlajka se jen minimálně lišila od své dnešní podoby. Zároveň vznikla i vlajka pro civilní použití, jejíž pozadí nebylo modré, ale červené. Modrá verze vlajky byla určena pouze pro vládní budovy ¹⁰¹.

Komise, která vybírala vítězný návrh vlajky, zohledňovala předem daná kritéria, kterými byly: loajalita k Impériu, federace, historie, heraldika, odlišitelnost a také cena výroby vlajky. Nejmladší z autorů vítězné vlajky Ivor Evans prohlásil, že je hrdý na to, jak vlajka všechny tyto faktory obsáhla. V roce 1918 poprvé vyšla oficiální brožura Commonwealthu o historii australské vlajky, která vyzdvihuje jakým způsobem je v na vlajce vyjádřena právě loajalita. Ta je představována použitím britské modré barvy v základu vlajky, a také čestným místem na vlajce, na kterém je umístěn Union Jack (Foley, 1996: 76 – 108).

Vítěznou vlajku vyhlásil v září roku 1901 premiér Edmund Barton, který nenechal návrh projednávat v australském parlamentu, ale odeslal jej rovnou imperiálním autoritám ve Spojeném království ke schválení. Veřejností v Austrálii byla vlajka přijata poměrně rozporuplně, její vzhled kritizovali především členové Australské domorodé společnosti, kteří tvrdili, že není dostatečně patriotická a nezohledňuje všechny aspekty australské společnosti. Ve Spojeném království design vlajky žádnou kontroverzi nepřinesl, a tak byl králem schválen a připraven k výrobě v roce 1903. V tomto roce také došlo k první úpravě vzhledu vlajky, kdy byl změněn počet cípů všech hvězd Severního kříže na sedm, kromě cípů nejmenší hvězdy. Tato změna byla uskutečněna kvůli zjednodušení výroby vlajek, protože původní návrh počítal s různými počty cípů v závislosti na viditelnosti jednotlivých hvězd na obloze. Návrh byl

¹⁰¹ Australian Flags. Australian History.org. Dostupné na: <http://www.australianhistory.org/australian-flags>, 18. 3. 2014.

v průběhu let ještě několikrát měněn, až v roce 1954 dostal svou dnešní podobu ¹⁰².

V Austrálii probíhá již delší dobu debata o tom, zda by současný vzhled vlajky, zahrnující britské prvky, neměl být nahrazen jiným, vhodnějším pro současnou multikulturní australskou společnost. S tím jak se Australská společnost od roku 1901 osamostatňuje od vlivu Spojeného království, narůstá i pocit, že Union Jack na čestném místě vlajky již nemá své místo a měl by být nahrazen australskými symboly. Vlajka má jednotit národ, ale v posledních letech má debata o její změně na australskou společnost opačný vliv. Zastánci změny mají pocit, že nová vlajka by reprezentovala zájmy Austrálie lépe, než ta současná. Odpůrci pak argumentují, že vlajky bývají měněny v případě velkých změn, obvykle ústavních, a že tato situace navzdory přáním republikánů dosud nenastala. Dále tvrdí, že národní vlajka je symbol národa, který by měl být uctíván a ne nahrazen. Tento argument je velice rozšířen především mezi veterány, kteří pod Australskou vlajkou bojovali ve válkách. Třetí skupinu v debatě o změně vlajky tvoří Australci a původní obyvatelé některých ostrovů, kteří se v současnosti domáhají uznání svého původního práva na celý kontinent, a kteří považují Union Jack za symbol invaze a tvrzení, že historie Austrálie začíná až s Evropským osídlením ^{103, 104}.

Ačkoli je debata vedena již dlouho, nedošlo k žádnému oficiálnímu rozhodnutí. A to přestože byla vytvořena celá řada návrhů ¹⁰⁵ a debata opět nabrala na intenzitě v prvních měsících letošního roku, kdy novozélandský premiér John Key oznámil záměr vyměnit současnou vlajku za jinou, více současnou. V Austrálii jsou dosud debaty o nové

¹⁰² History of the Australian National Flag. AUSFLAG Our Own Flag. Dostupné na: <http://www.ausflag.com.au/history.asp>, 19. 3. 2014.

¹⁰³ Should Australia have a new flag?. Flag Society of Australia Inc. Dostupné na: <http://www.flagsaustralia.com.au/newflag.html>, 19. 3. 2014.

¹⁰⁴ Kennedy, Russel. 2014. The Crux of the issue with a new Australian flag. The Conversation. Dostupné na: <http://theconversation.com/the-crux-of-the-issue-with-a-new-australian-flag-25070>, 19. 3. 2014.

¹⁰⁵ Ukázky jsou součástí obrázkové přílohy této práce.

vlajce vedeny ve vlnách tak, jak se zvedá a klesá podpora republikanismu bez zjevného směřování k zásadnímu rozhodnutí v této otázce¹⁰⁶; ¹⁰⁷.

Hlavními zastánci současné vlajky jsou členové Australian National Flag Association (ANFA), kteří se zasazují o zachování současné vlajky. V jejich prospěch mluví fakt, že vlajka je v Austrálii velmi oblíbená a není používána jen při oficiálních příležitostech, jedná se o všeobecně populární a využívaný motiv. Masivní podpory se dostává vlajce i během Australského národního dne vlajky 3. září, který je oslavován a podporován širokou veřejností. Přesto i zastánci změny vlajky se ve svých prohlášeních zaštiťují většinovou podporou veřejnosti. Hlavním zastáncem změny je hnutí AUSFLAG Our Own Flag, které předložilo již mnoho nových návrhů, z nichž se některé snaží uplatnit při sportovních akcích, aby jim tak získali popularitu a veřejné uznání. Samotné hnutí pak prohlašuje, že nemá nic společného s republikánskými hnutími a jeho jediným cílem je více vyhovující vlajka zachycující skutečnou podstatu Austrálie¹⁰⁸.

¹⁰⁶ Blaxland, John. 2014. A proposal for a new, mature Australian flag. The Conversation. Dostupné na: <http://theconversation.com/a-proposal-for-a-new-mature-australian-flag-24714>, 19. 3. 2014.

¹⁰⁷ Ollie, John. 2013. Could Australia Get a New Flag?. The Times. Dostupné na: <http://newsfeed.time.com/2013/01/31/could-australia-get-a-new-flag/>, 19. 3. 2014.

¹⁰⁸ Flags Australia. Flag Society of Australia Inc. Dostupné na: <http://www.flagsaustralia.com.au/newflag.html>, 19. 3. 2014.

4 NOVÝ ZÉLAND

4.1 Obecný úvod

Nový Zéland je z hlediska své polohy a podstaty z geopolitického i geostrategického hlediska značně omezen. Vzhledem k tomu, že se jedná o ostrovní stát, který leží v poměrně odlehlé oblasti, jeho možnosti rozšiřování vlastního území jsou dost limitované, a to především z toho důvodu, že územní poměry v této oblasti jsou již pevně dané. Vhledem ke své koloniální minulosti a relativní geografické blízkosti k Austrálii byl Nový Zéland ve výzkumech často opomíjen.

Nový Zéland se geograficky řadí do oblasti Oceánie, nicméně i v jejím rámci má zvláštní postavení. Z fyzicko-geografického hlediska by mohl být považován za součást Melanésie, vzhledem k tomu, že tektonicky tvoří část jejího vnějšího oblouku. Domorodé obyvatelstvo Nového Zélandu je však polynéského původu. Samostatné postavení Nového Zélandu v tichomořské oblasti je dáno především jeho ekonomicko-geografickými poměry. Jedním z nich je již zmíněná izolovaná poloha Nového Zélandu. Jedná se o ostrovní stát, který leží v jižní části Tichého oceánu asi 1600 kilometrů jižně od australského pobřeží. Nový Zéland tvoří dva ostrovy protáhlého tvaru, a to Severní ostrov (114 688 km²), který je sice menší, ale hustěji obydlený a Jižní ostrov (150 461 km²). Oba hlavní ostrovy odděluje 22 km široký Cookův průliv¹⁰⁹; ¹¹⁰ (Kolektiv autorů, 1994: 64; Tišler, 1972: 8).

Pod novozélandskou správu spadá také řada dalších tichomořských ostrovů, největší z nich je Sewartův ostrov o rozloze 1735 km². Ostatní ostrovy jsou někdy souhrnně označovány jako Minor Islands a řadí se sem např. Chathamské ostrovy, Aucklandské a Kermadekovy ostrovy. Většina z Minor Islands je neobydlená, a to především kvůli své

¹⁰⁹ Government. Tokelau Informationla Page. Dostupné na: <http://www.tokelau.de/index.php?page=39936572&f=1&i=39936572>, 23. 11. 2013.

¹¹⁰ The Realm of New Zealand. Realm of New Zealand Informational Page. Dostupné na: <http://www.realmofnz.org/index.php?page=home&f=1&i=home>, 23. 11. 2013.

rozloze a velké vzdálenosti od hlavních ostrovů, některé z nich také kvůli své poloze v subpolárním podnebí. Takto určený Nový Zéland rozšířený o Cookovy ostrovy, a ostrovy Niue a Tokelau tvoří Realm of New Zealand. Zahraniční a obrannou politiku těchto států vykonává Nový Zéland, ale je třeba dodat, že Cookovy ostrovy a ostrov Niue jsou samostatné. Ostrov Tokelau je přímo pod správou Nového Zélandu. Ze spojení s těmito ostrovy má Nový Zéland značný prospěch. V první řadě se jedná o velikost výlučné ekonomické zóny, kterou má Nový Zéland čtvrtou největší na světě. Dalším významným aspektem jsou suroviny. V současnosti roste význam menších ostrovů přidružených k Novému Zélandu především proto, že roste geopolitický význam celé oblasti. Vzhledem k blízkému sousedství s Čínou a její rostoucí angažovaností v dané oblasti roste i zájem dalších států, především pak USA. Na většině obydlených ostrovů se tak setkávají s neobvyklým mezinárodním zájmem, který mimo jiné přináší i ekonomické výhody vzhledem k desítkám projektů, které zde tyto státy realizují. Příkladem může být souostroví známé jako Cookovy ostrovy, které bylo dosud známé především svým vývozem citrusů a černých perel, v současnosti zde ale Čína realizuje řadu svých projektů, načež reagovaly spojené státy např. vysláním ministryně zahraničí Clintonové na oficiální návštěvu, což je zcela bezprecedentní událost ¹¹¹; ¹¹².

Velká část obou hlavních ostrovů je hornatá. Oba ostrovy jsou také bohaté na různé druhy surovin a vzhledem k odlišnému původu každého z nich se na Novém Zélandu vyskytuje velmi široká škála nerostů, kovů a dalších látek. Jižní ostrov je oblastí s poměrně častými zemětřeseními. Sopečná a tektonická činnost na Novém Zélandu do značné míry ovlivňuje zdejší život a bezpečnostní situaci. Zemětřesení jsou relativně častá a obvykle při nich dochází k velkým materiálním škodám. Tato

¹¹¹Don't know where they are? They sit in the South Pacific, where the U.S. seeks to strengthen its presence in the face of China's growing power in the region. Los Angeles Times. Dostupné na: <http://articles.latimes.com/2012/aug/29/world/la-fg-south-pacific-20120829>, 2. 1. 2014.

¹¹²Leahy, Shawn. Auntie Hillary Visits Cook Islands Hoping to Put China on Sidelines. IPS News, dostupné na: <http://www.ipsnews.net/2012/09/auntie-hillary-visits-cook-islands-hoping-to-put-china-on-sidelines/>, 2. 1. 2014.

skutečnost má velký dopad především novozélandské stavebnictví a výzkum. Obzvláštní riziko pak tektonická činnost představuje pro novozélandskou důlní činnost. Zemětřesení a především sopečná činnost mohou také výrazně omezit a ohrozit mezinárodní dopravu (především leteckou), jak tomu bylo například na konci roku 2012 ¹¹³; ¹¹⁴ (Tišler, 1972: 9 – 12; Brinke, 1979: 229 – 231).

Na Novém Zélandu žije přibližně 4,5 milionu lidí, přičemž tři čtvrtiny z toho žijí na Severním ostrově. Obyvatelstvo se etnicky skládá z největšího podílu Evropanů, dalšími skupinami jsou Asiaté a Maoři, ti tvoří téměř 8% obyvatelstva. Téměř 75% obyvatelstva vyznává křesťanskou víru. Oficiálními jazyky Nového Zélandu jsou angličtina a jazyk maori, ale velká část různých dokumentů a textů je také oficiálně překládána do polynéského jazyka, který je zde velmi běžný ¹¹⁵.

4.1.1 Vnitřní uspořádání

Nový Zéland je unitárním státem s parlamentní monarchií. Stejně jako Spojené království nemá Nový Zéland psanou ústavu v podobě jednoho komplexního textu, ale využívá řadu zákonů, soudních rozhodnutí a zvyky. Mezi hlavní dokumenty patří např. Constitutional Act z roku 1986, Electoral Act z roku 1993 nebo Bill of Rights z roku 1990. Hlavou země je britská královna Alžběta II. zastoupená generálním guvernérem, kterého jmenuje na základě doporučení novozélandského premiéra. V rámci svých povinností spojených s Novým Zélandem královna vystupuje pod titulem Královna Nového Zélandu. Jako konstituční monarcha jedná královna na základě rozhodnutí a doporučení

¹¹³ Quake shakes New Zealand, causing minor damage. The Independent. Dostupné na: <http://www.independent.co.uk/news/world/australasia/quake-shakes-new-zealand-causing-minor-damage-2169587.html?origin=internalSearch>, 2. 1. 2014.

¹¹⁴ Perry, N. New Zealand volcano erupts. The Independent. Dostupné na: <http://www.independent.co.uk/news/world/australasia/new-zealand-volcano-erupts-8339382.html?origin=internalSearch>, 2. 1. 2014.

¹¹⁵ New Zealand. CIA The World Fact Book. Dostupné na: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/nz.html>, 3. 1. 2014.

novozélandské vlády. Královna je s novozélandskými ministry pravidelně v kontaktu. Zároveň plní důležitou ceremoniální a symbolickou roli¹¹⁶; ¹¹⁷.

V průběhu své vlády navštívila královna Nový Zéland dohromady desetkrát¹¹⁸, přičemž v jejím zastoupení provedli řadu oficiálních návštěv i další členové královské rodiny. Poslední takovou návštěvou byli v dubnu letošního roku princ William se svou ženou Kate a synem Georgem. V průběhu svých osobních návštěv královna společně se svým manželem procestovala celé území Nového Zélandu a setkala se s lidmi všech kultur, způsobů života i regionů. Královna se v rámci své vlády zabývá událostmi, které ovlivňují Nový Zéland, a vyjadřuje se k nim. Stejně tak oceňuje zásadní novozélandské úspěchy, například pořádáním recepcí na jejich počest. Když je královně na návštěvě Nového Zélandu, přebírá některé úlohy, které jsou jinak oficiálně delegovány na generálního guvernéra, otevírá například Parlament. Svou první návštěvu Nového Zélandu uskutečnila v roce 1953, byla prvním vládnoucím monarchou, který na Novém Zélandu otevřel Parlament. Zároveň královna vysílala své Vánoční poselství v roce 1953 z budovy vlády v Aucklandu. Vzhledem ke snaze projevit úctu původnímu obyvatelstvu Nového Zélandu se královna naučila základy jazyka Maori¹¹⁹; ¹²⁰.

Generální guvernér je osobním zástupcem královny na Novém Zélandu. Jeho funkční období trvá pět let, přičemž stávající generální guvernér Jerry Mateparae byl jmenován do funkce roku 2011. Ačkoli je generální guvernér reprezentantem královny a hlavou státu, podle novozélandského zákona není součástí exekutivy. Je mu vyhrazena

¹¹⁶ The Queen's role in New Zealand. The British Monarchy. Dostupné na: <https://www.royal.gov.uk/MonarchAndCommonwealth/NewZealand/TheQueensroleinNewZealand.aspx>, 10. 4. 2014.

¹¹⁷ Symbols and ceremonies. The British Monarchy. Dostupné na: <https://www.royal.gov.uk/MonarchAndCommonwealth/NewZealand/Symbolsandceremonies.aspx>, 10. 4. 2014.

¹¹⁸ Královniny návštěvy proběhly v letech: 1953-1954, 1963, 1970, 1974, 1977, 1981, 1986, 1990, 1995 a 2002.

¹¹⁹ Royal visits. The British Monarchy. Dostupné na: <https://www.royal.gov.uk/MonarchAndCommonwealth/NewZealand/Royalvisits.aspx>, 10. 4. 2014.

samostatná kategorie a zároveň je považován za součást parlamentu. Funkce generálního guvernéra je apolitická, je považován za symbol národní jednoty a neangažuje se ve stranické politice. Postavení a pravomoci generálního guvernéra Nového Zélandu jsou velmi podobné jako u generálního guvernéra Austrálie. Tři nejdůležitější oblasti činnosti generálního guvernéra jsou konstituční, ceremoniální a spojené s komunitou. Z konstitučních plní především protokolární funkce, nezastupitelnou roli pak hraje ve vztahu k rozpouštění parlamentu, vyhlášení voleb a řešení politických krizí. Rozhodnutí v této konstituční oblasti však činí výhradně na základě konzultace s premiérem, ve výjimečných případech po konzultaci s parlamentem. Mezi ceremoniální povinnosti guvernéra patří každoroční zahájení činnosti parlamentu, předávání vyznamenání, uvítání státních návštěv, přijímání diplomatů a řada dalších. V rámci komunity se pak generální guvernér zapojuje především jako patron mnoha charitativních a veřejně prospěšných organizací. Zároveň se také účastní kulturních a dobročinných akcí po celé zemi ¹²¹; ¹²² (Ženíšek, 2007: 61 – 73).

Nový Zéland má jednokomorový parlament, ve kterém zasedá minimálně 120 poslanců. Ti jsou voleni na tříleté volební období. Do roku 1950 byl na Novém Zélandu parlament dvoukomorový, ale právě v tomto roce se horní sněmovna parlamentu Senát sama zrušila. Důvodem zrušení Senátu bylo přesvědčení, že pro zemi velikosti Nového Zélandu je dvoukomorový parlament zbytečně velký. Přesto již od jeho zrušení probíhá debata, zda by Senát neměl být obnoven. Nový Zéland měl tradičně většinový volební systém, který dlouhodobě vedl k systému dvou politických stran a dominantnímu postavení Labouristické strany a Národní strany. Střídání těchto stran u moci ale skončilo roku 1996, kdy se v referendu většina voličů vyslovila pro zavedení smíšeného

¹²⁰ History and present government. The British Monarchy. Dostupné na: <https://www.royal.gov.uk/MonarchAndCommonwealth/NewZealand/Historyandpresentgovernment.aspx>, 10. 4. 2014.

¹²¹ Nau Mai, Haere Mai. Welcome to the website of the Governor-General of New Zealand. The Governor – General. Dostupné na: <https://gg.govt.nz/>, 12. 4. 2014.

proporcionálního volebního systému. Všechny následující novozélandské vlády již byly sestavovány na koaličním základě. Funkce parlamentu je poměrně obvyklá, vytváří nové a upravuje staré zákony, reprezentuje lid, kontroluje vládní daně a výdaje a zároveň má kontrolní roli nad vládní politikou a činností^{123, 124}.

Exekutivní složkou australského politického systému je kabinet v čele s premiérem. Součástí kabinetu jsou jednotliví ministři vlády, kteří byli vybráni premiérem. Ostatní ministři se jednání kabinetu účastní pouze na výslovné přání předsedy vlády, který řídí kabinetní jednání. Většina politických rozhodnutí v zemi je nejprve projednána a schválena v kabinetních jednáních. Kabinet se vnitřně dělí na výbory, v jejichž rámci se nová rozhodnutí předjednáávají a na schůzi kabinetu jako celku jsou již jen potvrzena. Přestože se v kabinetu projednávají veškerá vládní rozhodnutí od finančních až po diplomatická, kabinet není formálním tělesem zaneseným v některém z novozélandských ústavních dokumentů. Jedná se pouze o na základě zvyklostí sestavené fórum pro jednání ministrů. Nejvyšší formálním nástrojem vládního systému na Novém Zélandu je Výkonná rada, která se skládá ze všech ministrů a je oficiálním poradním sborem generálního guvernéra. Prostřednictvím Výkonné rady vláda předává svá rozhodnutí generálnímu guvernérovi a tím de facto vládne. Výkonné radě nepředsedá premiér, jako je tomu v případě Kabinetu, ale generální guvernéř. Stejně jako ve většině zemí s dědictvím britského kolonialismu je postava premiéra v politickém systému velice silná¹²⁵. Premiér navrhuje jmenování ministrů, rozpuštění

¹²² The Role of the Governor-General. The Governor – General. Dostupné na: <https://gg.govt.nz/role>, 12. 4. 2014.

¹²³ About our Parliament. New Zealand Parliament. Dostupné na: <http://www.parliament.nz/en-nz/about-parliament/>, 12. 4. 2014.

¹²⁴ How Parliament works. Role of Parliament. New Zealand Parliament. Dostupné na: <http://www.parliament.nz/en-nz/about-parliament/how-parliament-works/role/00CLOOCHowPWworks1211/role-of-parliament>, 12. 4. 2014.

¹²⁵ Příliš silné postavení premiéra je často kritizováno některými republikány, kteří považují postavu případného prezidenta za prvek vyvažující moc premiéra v systému.

parlamentu, vypsání voleb, či osobu generálního guvernéra, pod jeho kontrolou jsou i novozélandské tajné služby^{126, 127, 128, 129}.

Soudní systém Nového Zélandu je od vydání The Supreme Court Act z roku 2003 plně nezávislý na soudnictví ve Spojeném království. Do vydání zákona o Nejvyšším soudu byl novozélandskou nejvyšší odvolací instancí Právní výbor Horní Komory parlamentu neboli Soudní výbor Královské rady Velké Británie se sídlem v Londýně. V roce 2003 byl ale přijat již zmíněný zákon, na jehož základě byl vytvořen novozélandský Nejvyšší soud, který přejal roli nejvyšší instance. Nejvyšší soud zahájil svou činnost v červenci roku 2004. Zvláštností novozélandského soudnictví jsou také Maori Land Court, který se zabývá případy spojenými s půdou maorského obyvatelstva a Waitangi tribunal, který je vyšetřující komisí v případech porušení Smlouvy z Waitangi (Ženíšek, 2007: 91 – 93).

4.1.2 Zahraničně – politické aktivity

V oblasti multilaterální diplomacie, je Nový Zéland členem řady organizací a obranných paktů, obchodních dohod, organizací pro kontrolu zbrojení a regionálních uskupení. V regionálních uskupeních se Nový Zéland angažuje natolik aktivně, že je považován za regionální velmoc. Problém v udržování regionálních, asijsko-tichomořských vztahů spočívá ve značné odlišnosti Nového Zélandu a Austrálie od ostatních států v oblasti. V případě několika projektů regionální integrace často vystává otázka, jak dalece by se měl Nový Zéland zapojit a zároveň jak dalece jsou asijské státy ochotny mezi sebe přijmout země, jako jsou nový Zéland a Austrálie. Přestože je Nový Zéland členem řady obranných

¹²⁶ Cabinet. Department of the Prime minister and Cabinet. Dostupné na: <http://www.dPMC.govt.nz/cabinet/cabinet>, 12. 4. 2014.

¹²⁷ Governor-General and Executive Council. Cabinet Manual 2008. Dostupné na: <http://www.cabinetmanual.cabinetoffice.govt.nz/1>, 12. 4. 2014.

¹²⁸ Prime Minister. Cabinet Manual 2008. Dostupné na: <http://www.cabinetmanual.cabinetoffice.govt.nz/2.2>, 12. 4. 2014.

¹²⁹ Premiers and Prime Ministers. New Zealand History online. Dostupné na: <http://www.nzhistory.net.nz/politics/premiers-and-pms>, 12. 4. 2014.

organizací, obecně převládá názor, že jeho postavení v mezinárodním systému není ohroženo napadením. Podle jednoho z řady indexů (Global Peace Index) je Nový Zéland považován za druhou nejmírumilovnější zemi světa za rok 2011. Země posiluje svou pozici kromě role dobrého mezinárodního (světového) občana a aktivní participací v mezinárodních organizacích i rozvojovou pomocí, která je považována za 8. nejprínosnější na světě pro rok 2012¹³⁰; ¹³¹; ¹³² (Cihelková a kol., 2002: 189).

Vzhledem ke své geografické poloze je Nový Zéland vysoce aktivní v otázkách mořského práva (Konvence OSN o mořském právu) a Smlouvy o Antarktidě. Jakožto země závislá na exportu je pak Nový Zéland velmi aktivním členem World Trade Organization, kde se snaží prosadit co největší liberalizaci obchodu. Nový Zéland je také prvním státem, který na půdě WTO uznal existenci Číny, se kterou má kromě Austrálie největší obchodní styky. Přestože je Nový Zéland poměrně malý, jeho možnosti na mezinárodním poli se zvyšují pomocí velmi aktivní politiky na půdě mezinárodních organizací (jako například OSN, OECD nebo již zmíněné WTO). Na regionální úrovni je Nový Zéland členem obranného a bezpečnostního fóra ASEAN, jenž je novozélandským dlouhodobým strategickým zájmem. Nový Zéland spojuje ASEAN také s možností dalšího rozšíření jeho zaměření, a to především na oblast obchodu, o čemž svědčí i současná situace. V roce 2009 byla podepsána AANZFTA, tedy dohoda mezi členskými zeměmi ASEAN, Austrálií a Novým Zélandem o vzniku volného obchodu mezi zeměmi. Dohoda vstoupila v platnost v roce 2010, a to pro 8 z celkových 12 států. ASEAN je jedním z nejdůležitějších obranných společenství, v němž Nový Zéland participuje, vzhledem k tomu, že většina členských zemí se nachází v blízkosti Nového Zélandu a tudíž by mohly představovat hrozbu. Je

¹³⁰ Zahraničně - politická orientace. MZV ČR. Dostupné na: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/australie_a_oceanie/novy_zeland/politika/zahranicne_politicka_orientace.html, 25. 11. 2013.

¹³¹ Global Peace Index. Vision of Humanity. Dostupné na: <http://www.visionofhumanity.org/gpi-data/>, 4. 1. 2014.

samozřejmě zřejmé, že v současnosti je mezinárodní pozice země natolik dobrá, že zde žádné takové ohrožení neexistuje. Nový Zéland však svou obranu nezanedbává, neustále posilované dobré vztahy s Austrálií jsou jistou zárukou pomoci v případě nouze. Zároveň je Nový Zéland stále členem britského Commonwealth of Nations. Pro obranu země jsou stále velmi významné i vztahy s USA, a to přes vyostřenou situaci týkající se jaderného odzbrojení. Nový Zéland svou bezpečnost zajišťuje i posilováním ekonomických vztahů s Čínou, která se v dané oblasti začíná výrazně prosazovat. Zároveň je Nový Zéland jedním z pěti signatářů regionální bezpečnostní dohody Five Power Defence Arrangement (FPDA), která v roce 2011 oslavila již 40 let od svého podepsání, a na které participují kromě Nového Zélandu také Austrálie, Malajsie, Singapur a Velká Británie. Přestože se jedná o dohodu, jejímž cílem je konzultování případných kroků při ohrožení Malajsie a, jedná se o další upevnění vazeb a pozice Nového Zélandu ^{133, 134, 135, 136, 137}.

Kromě ASEAN se Nový Zéland lokálně angažuje i v APEC, tedy Asijsko-tichomořské ekonomické spolupráci, kde je nejdůležitějším cílem Nového Zélandu opět ekonomika a obchod. Nový Zéland je z velké části zemí závislou na vývozu svého zboží a turismu a za tímto účelem se velmi úspěšně angažuje právě v APEC. Působení Nového Zélandu v APEC se dá nazvat úspěchem především proto, že již téměř čtvrtina obchodní výměny země probíhá se členskými státy APEC. Nový Zéland se také angažuje ve Fóru Pacifických ostrovů. Do oblasti členských států této organizace také putuje většina novozélandské rozvojové pomoci. Fórum probírá nejdůležitější lokální problémy a jeho setkání se konají

¹³² Commitment to Development Index. Center for Global Development. Dostupné na: http://www.cgdev.org/section/initiatives/_active/cdi/, 4. 1. 2014.

¹³³ Commitment to Development Index. Center for Global Development. Dostupné na: http://www.cgdev.org/section/initiatives/_active/cdi/, 4. 1. 2014.

¹³⁴ World Investment Report 2012. United Nations Conference on Trade and Development. Dostupné na: <http://www.unctad.org/wir>, 4. 1. 2014.

¹³⁵ About ASEAN. ASEAN. Dostupné na: <http://www.asean.org/index.php#>, 5. 1. 2014.

¹³⁶ Defence relations. New Zealand Ministry of Foreign Affairs and Trade. Dostupné na: <http://www.nzembassy.com/usa/relationship-between-new-zealand-and-usa/new-zealand-and-usa/defence-relations>, 5. 1. 2014.

¹³⁷ Five Power Defence Arrangement. Dostupné na: <http://www.austlii.edu.au/au/other/dfat/treaties/1971/21.html>, 5. 1. 2014.

pravidelně, tématem roku 2012 bylo “Large Ocean Island States – the Pacific Challenge”, přičemž nejdůležitější diskutované otázky zahrnovaly především změny klimatu, rybaření a obchod. Na setkáních Fóra pacifických ostrovů participují i nečlenské státy, v roce 2012 se jako pozorovatelé zúčastnili zástupci USA, EU, Číny a další^{138, 139}.

4.2 Historie a ústavní vývoj

Nový Zéland byl obydlen Maory přibližně roku 800 n. l., a to v rámci velkého stěhování polynéských národů. Maorská kultura dosahovala velkého rozkvětu až do roku 1769, kdy na Nový Zéland připlul jeho evropský objevitel James Cook. V této době mohlo na ostrovech žít až 250 000 domorodců. Počet domorodého obyvatelstva se po příplutí Evropanů snížil téměř o polovinu, a to v důsledku nemocí a těžkých bojů o půdu. Prvním Evropanem, který se před Cookem setkal s Maory, byl holandský mořeplavec Abel Tasman již roku 1642 (Orange, 2003: 21 – 57; Kolektiv autorů, 1994: 64).

První evropské osady začaly vznikat v zálivu Bay of Islands ve 20. letech 19. století. Již v této době se objevila problematika soužití evropských osadníků a místních Maorů. Místní obyvatelé a evropští osadníci dospěli k pragmatické spolupráci a po založení trestanecké kolonie v Novém Jižním Walesu v Austrálii Britové využívali schopností Maorů především při lovu, těžbě dřeva a průzkumu vnitrozemí. Jak se Nový Jižní Wales rozrůstal, potřeboval stále více udržovat dobré vztahy s Maory kvůli rostoucí potřebě obchodu. V roce 1835 se stal Nový Zéland protektorátem a v roce 1840 kolonií Velké Británie, čímž skončilo jeho formální podřízení Novému Jižnímu Walesu. Koloniální status Nový Zéland získal po podepsání smlouvy z Waitangi, ve které maorští

138 Global New Zealand – International trade, investment, and travel profile: Year ended December 2011. Ministry of Foreign Affairs and Trade and Statistics New Zealand. Dostupné na: <http://www.stats.govt.nz/~media/Statistics/browse-categories/industry-sectors/imports-exports/global-nz/dec-11/global-nz-dec-2011-final.pdf>, 23. 11. 2013.

139 Leahy, S. 2012. Cook Islanders Greet Leaders At Pacific Islands Forum. Inter Press Service. Dostupné na: <http://www.ipsnews.net/2012/09/cook-islanders-greet-leaders-at-pacific-islands-forum/>, 5. 1. 2014.

náčelníci postupují suverenitu Británii a na oplátku jsou jim garantována majetková práva a stejná privilegia, jaká mají britští občané. Přesto ale následuje období sporů o půdu mezi původními a novými obyvateli, které vyústí roku 1864 v rozsáhlou konfiskaci maorské půdy (Belich, 2003: 71 – 90; Ženíšek, 2007: 63 – 65).

Vzhledem ke konfiskacím půdy a rostoucímu počtu obyvatelstva evropského původu, které brzy převýšilo svým počtem obyvatelstvo původní, docházelo ke zvyšování nespokojenosti mezi Maory. K té přispíval i počet misionářů šířících po obou ostrovech křesťanství. Výsledkem bylo mnoho ozbrojených střetů Maorů s Evropany, které v letech 1860 až 1872 přerostly na Severním ostrově až ve válku. Ve válce byli Maori poraženi, ale nevzdali se nároků na své půdy ani práv. V roce 1852 byl vydán Constitutional Act neboli zákon o ústavě, jehož přijetím získal Nový Zéland velkou míru samostatnosti. Již v roce 1867 se Maorům podařilo získat přímé zastoupení v zákonodárném sboru (Graham, 2003: 52 - 70).

Vzhledem k dlouhodobě loajalitě Nového Zélandu k Británii byl území roku 1907 přiřknut statut dominia a Nový Zéland dokonce získal do své správy vlastní kolonii v podobě Cookových ostrovů. Existovala možnost, že se Nový Zéland připojí k nově se utvářejícímu Australskému společenství, ale Nový Zéland vykonával vlastní zahraniční politiku s cílem zůstat samostatný. Na počátku 1. světové války většina obyvatelstva podporovala vstup Nového Zélandu na evropská bojiště nejen pro podporu Spojeného království, ale také ze strachu z Německa. Spojené království představovalo pro Nový Zéland největší odbytiště zboží i garanta ochrany, proto byla podpora veřejnosti jasná. Nový Zéland se angažoval i ve druhé světové válce a aktivně působil při zakládání Organizace spojených národů. Je s podivem, že reprezentace Nového Zélandu ratifikovala Westminsterský status, který zemi uděloval samostatnost až v roce 1947, přestože sama Velká Británie ho vydala již v roce 1931. V roce 1951 se rozpustila horní komora novozélandského parlamentu a zanikl zde bikameralismus. Následující rok je pak důležitým

datem pro zahraniční politiku Nového Zélandu i jeho pozici v mezinárodním systému. V roce 1951 byl založen obranný pakt Austrálie, Nového Zélandu a Spojených států amerických neboli ANZUS. Spolupráce v rámci ANZUS byla poměrně pevná a úspěšná, a to až do 80. let, kdy se Nový Zéland začal víc prosazovat v oblasti jaderného odzbrojení, tato situace narušila vztahy mezi Novým Zélandem a Spojenými státy. USA naznačily, že svým vykááním jaderných zbraní ze svého území Nový Zéland předešel možnosti plnění amerických závazků. Situace se podstatně zhoršila i v době, kdy Nový Zéland zakázal proplouvat plavidlům s jaderným pohonem. Podle některých autorů byly tyto kroky Nového Zélandu způsobeny nedůvěrou a obavami z USA ¹⁴⁰ (McKinnon, 2003: 199 – 211).

Významným bodem novozélandské historie je osamostatnění Západní Samo, kterou Nový Zéland spravoval jako bývalé německé území. Po vzniku Organizace spojených národů se Nový Zéland plně podvolil jejím principům a udělil Západní Samo nejprve samosprávné postavení a následně i samostatnost. V roce 1975 proběhly hned dvě pro další vývoj Nového Zélandu zásadní události. První z nich je skutečnost, že byl parlamentem schválen tzv. Teraty of Waitangi Act, ve kterém je potvrzeno právo Maorů na půdu podle původní dohody z roku 1840. Schválením tohoto dokumentu došlo k nastartování velmi dlouhé cesty k vyřešení majetkových nároků původního obyvatelstva. Došlo k několika vlnám restitucí, největší z nich v roce 1995. Druhou zásadní změnou byla výměna vládnoucí politické strany. Labouristy vystřídala Národní strana, jejíž politika sociálního zabezpečení, zásahů do ekonomiky a deficitních rozpočtů způsobila obrovskou inflaci, nezaměstnanost a emigraci ze země. S výjimkou hospodářských krizí, které Nový Zéland postihly ještě v letech 1860 – 1890 a 1913 – 1935 se na Nový Zéland vždy přistěhovalo více obyvatel, než se z nich vystěhovalo. Tuto bilanci velmi podporovaly téměř všechny novozélandské vlády, které řešily nedostatek

¹⁴⁰ Bureau of East Asian and Pacific Affairs. U.S. Relations With New Zealand. U. S. State Department. Dostupné na: <http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/35852.htm>, 23. 11. 2013.

kvalifikovaných pracovních sil ¹⁴¹ (Ženíšek, 2007: 66 – 67; Tišler, 1972: 25).

4.3 Republikanismus

4.3.1 Vývoj republikanismu do roku 1999

Republikanismus nemá na Novém Zélandu ani zdaleka takovou podporu, jakou v Austrálii či jiných státech Commonwealthu. Přesto můžeme při bližším zkoumání narazit na poměrně dlouhou republikánskou tradici, která vychází již z doby osídlení Nového Zélandu evropskými kolonizátory. Tehdy se totiž vůči kolonizaci začalo vymezovat původní obyvatelstvo, Maori. Maori žili rozděleni do kmenů a odmítali se vzdát svých nároků na půdu ve prospěch Evropanů. V roce 1834 náčelníci Maorů ze severní části země zvolili svou oficiální vlajku a o rok později 34 náčelníků vydalo společně Deklaraci nezávislosti Nového Zélandu, která byla prvním pokusem o vytvoření novozélandského státu. Roku 1839 se rada dvanácti členů Novozélandské společnosti, která založila kolonii v Port Nicholson (Wellington), odvrací od britské koruny a volí si ze svých řad prezidenta. Když ale v roce 1840 maorští náčelníci, nyní zastupující Spojené kmeny Nového Zélandu, podepsali s britskou monarchií Treaty of Waitangi. Do Wellingtonu byly poslány britské vojenské jednotky, aby zdejší „republiku“ ukončily. Smlouva z Waitangi označuje Nový Zéland za britskou kolonii pod správou Nového Jižního Walesu a na oplátku garantuje Maorům práva na jejich půdu a ochranu. V této době se místní obyvatelstvo obávalo Francie. Vůdci Maorů se také snažili získat kontakty s britskou monarchií, což se jim překvapivě dobře dařilo, docházelo k různým setkáním a od 50. let se Maori snažili informovat monarchu o koloniálním bezpráví na Novém Zélandu. Snahy o nápravu situace se ale většinou ke dvoru ve Spojeném království nedonesly, všechny písemnosti byly nejprve předávány vládě a

¹⁴¹ Post Second World War. New Zealand History online. Dostupné na: <http://www.nzhistory.net.nz/war/post-second-world-war>, 24. 11. 2013.

generálnímu guvernérovi, kteří je odložili, či zamítli ¹⁴² (Humpage, 2008: 247 – 261).

I přes neúspěch prvních pokusů o samosprávu vedenou prezidentem se Wellington stal centrem republikanismu 19. století na Novém Zélandu. V roce 1848 založil Samuel Revans Konstituční asociaci wellingtonských osadníků, která obhajovala vznik novozélandské republiky. Bylo tedy jen přirozené, když se Wellington po vydání New Zealand Constitution Act v roce 1852 stal místem pro zbudování nového demokratického parlamentu, což tento zákon umožnil. V roce 1853 zasedá první novozélandský parlament, ale velmi rychle se dostává do kompetenčního sporu s generálním guvernérem. Parlament nakonec spor vyhraje a generálnímu guvernérovi tak zůstávají okleštěné pravomoci, které ale zahrnují řešení problémů s domorodým obyvatelstvem. Tato etapa je některými novozélandskými historiky označována za počátek národního sebeuvědomění evropských přistěhovalců na Novém Zélandu (McLean, 2004: 161 - 181; Skilling, 2010: 175 – 189).

V roce 1856 vzniklo Královské hnutí maorského obyvatelstva. Jeho cílem bylo zvolení maorského krále, jehož úlohou by byla především ochrana územních zájmů Maorů a limitování evropské kolonizace. Cílem hnutí bylo, aby měl maorský král stejný význam a postavení jako britská monarchie. Mnoho Maorů mělo o postu krále velice idealistické představy. Chápali ho totiž jako formu koexistence s Evropany, kdy král bude mít svou část, královna tu svou a budou mírově spolupracovat. Novozélandská vláda ale tento názor nesdílela. Vnímala Královské hnutí jako přímé ohrožení suverenity královny i své na Novém Zélandu. Vzhledem k obavám, které Královské hnutí u novozélandské vlády vyvolávalo, propukly v 60. letech boje mezi Maory a koloniálními vojenskými milicemi podporovanými imperiálními vojáky. V roce 1867 založila skupina Maorů Parikaha, nezávislé sídlo, které fungovalo na principu pasivní rezistence vůči Evropanům, a v 70. letech skupina vedla

¹⁴² Māori and the royal family. New Zealand Government. Dostupné na: <http://www.teara.govt.nz/en/royal-family/page-3>, 6. 1. 2014.

kampaň proti evropskému osídlení. V roce 1879 v rámci této kampaně Maorové vyhlásili Republiku Hawera. Republika byla zrušena britskými vojáky, kteří zajali její představitele a dobrovolnické jednotky, zformované na ochranu Republiky, rozpustili (Gershon, 2008: 422 – 432; Sargent, 2001: 1 – 18).

Ačkoli maorské obyvatelstvo neustále projevovalo odpor proti evropské kolonizaci a Impériu, obyvatelstvo evropského původu bylo Spojenému království velmi loajální, o čemž svědčí i největší kontingent vojáků vyslaných na pomoc Spojenému království v Búrské válce. Novozélandské jednotky si vysloužily v boji respekt a vojáci vracející se zpět do vlasti vzbuzovali v Novozélandčanech národní hrdost. Navíc pomoc v Búrské válce a prokázaná loajalita vedly k udělení Dominiálního statutu pro Nový Zéland, díky kterému se země stala plně zodpovědnou za svou vnitřní politiku, ačkoli politika zahraniční stále zůstávala v rukou Spojeného království ¹⁴³ (McLean, 2004: 161 – 181).

Obyvatelé evropského původu prokázali svou loajalitu Spojenému království i v době první světové války, kdy se národní identita a hrdost přihlásily ke slovu již definitivně. Vojáci se na evropských bitevních polích setkali s řadou národů celého světa a uvědomili si, že jsou jedinečným národem s řadou unikátních vlastností a prvků. Zároveň mnoho novozélandských vojáků hrdinně padlo na evropských bojištích. Především je v národním povědomí zapsána známá bitva u Gallipoli, která je jedním ze základních kamenů novozélandského nacionalismu. Je ovšem třeba dodat, že oddanost Novozélandčanů nebyla všeobecná. Na Nový Zéland se totiž odstěhovala řada irských katolických osadníků, kteří měli spory s monarchií již ve své vlasti. Ještě před válkou tak například kandidát ve volbách plukovní Allen Bell způsobil senzaci, když vyzval k zákazu monarchie na Novém Zélandu. Tento čin ho stál nejen případné vítězství ve volbách, ale také pozici v armádě, protože byl považován za

¹⁴³ New Zealand Sovereignty: 1857, 1907, 1947, or 1987?. New Zealand Parliament. Dostupné na: <http://www.parliament.nz/en-nz/parl-support/research-papers/00PLLawRP07041/new-zealand-sovereignty-1857-1907-1947-or-1987>, 7. 1. 2014.

porušení přísahy věrnosti Koruně ¹⁴⁴ (Gershon, 2008: 422 – 432; Sargent, 2001: 1 – 18).

Roku 1926 byla vydána Balfourova deklarace, ve které je konstatováno, že britská dominia jsou v rámci Impéria volně spojenými zeměmi s vlastním právem a zákony. Po Balfourově deklaraci byl v roce 1931 schválen Westminsterský statut, který potvrzuje formální nezávislost na Spojeném království. Aby se stal Westminsterský statut platným zákonem, bylo třeba, aby jej dominia ratifikovala. Nový Zéland schválil Westminsterský statut až po druhé světové válce, a to v roce 1947, jako poslední ze států ve statutu zmíněných. Někteří historici se domnívají, že takto pozdní ratifikace byla zapříčiněna obavou, či jakousi neochotou vést vlastní nezávislou zahraniční politiku. Přijetí statusu a v souvislosti s ním i přijetí New Zealand Constitutional Amendment Act mimo jiné přineslo a garantovalo novozélandskému parlamentu plnou legislativní moc, kontrolu nad teritoriem, a také uzákonilo oficiální oddělení novozélandské a britské koruny (Kumarasingham, 2010: 147 – 160).

Novozélandští vojáci se zapojili i do druhé světové války a po jejím skončení bylo již jasné, že Novozélandčané tvoří po všech stránkách svébytný národ. Válka ovšem znamenala i nabourání vztahů se Spojeným královstvím, vzhledem k jeho neschopnosti zaručit Novému Zélandu bezpečí. Toto je podle některých historiků důvod, proč Nový Zéland po válce konečně ratifikoval Westminsterský statut. Od roku 1947 začal Nový Zéland podnikat i další kroky směrem k větší suverenitě a samostatnosti. Následujícího roku byl přijat British Nationality and New Zealand Citizenship Act, který dělá z obyvatel Nového Zélandu novozélandské občany. Po nástupu královny Alžběty II. na trůn byl roku 1953 vydán zákon, který mění titul královny na Novém Zélandu na Královna Nového Zélandu a Velké Británie. Později, roku 1967, byla započata nová novozélandská ústavní tradice, když na post generálního guvernéra nastoupil první rodilý Novozélandčan Arthur Porrit. Od té doby byli již

¹⁴⁴ Changing views of royalty. New Zealand Government. Dostupné na: <http://www.teara.govt.nz/en/royal-family/page-4>, 7. 1. 2014.

všichni generální guvernéri Novozélandčané (Kumarasingham, 2010: 147 – 160; McKenzie, 2006: 553 – 576; Waite, 2006: 893 - 917).

Ačkoli byla v roce 1966 založena Republikánská asociace, nebyla 60. léta obdobím většího vzrůstu republikanismu. Naopak podpora vzniku republiky byla poměrně malá. 70. léta však přinesla řadu změn. Spojené království se začalo přibližovat Evropskému hospodářskému společenství, což velmi výrazně ovlivnilo novozélandský obchod a ekonomickou situaci. Roku 1973 se Spojené království stalo členem Společenství a od tohoto roku začalo klesat množství zboží dovezeného z Nového Zélandu. Z 60% novozélandského exportu v roce 1973 kleslo množství na 6% v roce 2010. V roce 1973 byl novozélandským parlamentem vydán Constitutional Act, který dává novozélandské vládě právo spravovat své záležitosti i mimo své teritorium. V témže roce pak novozélandský soud vynese rozsudek, podle něhož Nový Zéland a Spojené království nejsou legálně nijak spojené země. V následujícím roce byl vydán Royal Titles Act, zákon, který mění titul královny ve vztahu k Novému Zélandu pouze na Královna Nového Zélandu, již bez zmínky o Británii. Tento zákon je považován za velmi silný projev nacionalismu. V roce 1977 byla schválena druhá oficiální hymna Nového Zélandu, God defend New Zealand, a nový zákon o občanství, který považuje Novozélandčany za novozélandské občany a z jejich pasů tak odstraňuje jakoukoli zmínku o Británii (Bruce, 2011: 36 – 40; Simms, 2006: 679 – 692; Waite, 2006: 893 - 917).

Následující dvě desetiletí se Nový Zéland čím dál více osamostatňoval a rostla podpora republikanismu. V roce 1986 byl vydán nový konstituční zákon, který odstraňoval právo parlamentu Spojeného království na vytváření legislativy pro Nový Zéland. Při peněžní reformě v roce 1990 byla podobizna královny odstraněna ze všech novozélandských bankovek kromě jediné, na ostatních byla nahrazena slavnými Novozélandčany. V roce 1992 se objevila vlna republikanismu inspirovaná australským premiérem Paulem Keatingem. V roce 1993 došlo k odklonu od britského volebního systému a byl zaveden proporční

volební systém. V následujícím roce se premiér Nového Zélandu, Jim Bolger, veřejně vyslovil pro změnu státního zřízení z konstituční monarchie na republiku a prohlásil, že Nový Zélandu bude muset této změně dříve nebo později čelit. Bolger je považován za nejvýraznější republikánského předsedu vlády v historii Nového Zélandu. V roce 1999 byla provedena Studie novozélandských hodnot, která prokázala, že podpora republikanismu na Novém Zélandu se u veřejnosti od roku 1989 zdvojnásobila. Překvapivou skutečností po několika desetiletích odklonu od Spojeného království jsou hodnoty, které ukazují 16,2% zastánců republiky v roce 1989 a 33,3% republikánů v roce 1998. Odpůrců republiky bylo v roce 1998 62,2% což znamená, že téměř dvě třetiny společnosti stále podporovaly stávající státní uspořádání ¹⁴⁵ (Bruce, 2011: 40 – 42; Smits, 2011: 87 – 103).

4.3.2 Referendum?

V roce 2001 oznámil známý novozélandský republikán a člen parlamentu za stranu Zelených Keith Lock, že má v plánu podat zákon o referendu o hlavě státu. Tento zákon, Head of the State Referenda Bill, tvořil Lock jako osobní návrh, který po jeho dokončení předložil parlamentnímu schvalovacímu procesu, který zahrnuje diskutování návrhu zákona v různých komisích, či zkoumání jeho ústavnosti. Návrh obsahoval požadavek na konání dvou referend, během nichž by mělo dojít ke zvážení změny hlavy státu Nového Zélandu. První referendum by se mělo konat za účelem zjištění preference voličů. V tomto referendu by byly voličům předloženy tři možnosti. První z nich by bylo zachování statutu quo, druhá možnost by nabízela prezidenta voleného 75% hlasů v parlamentu a poslední pak prezidenta voleného přímo lidem. Pokud by se občané v referendu vyslovili pro zachování stávající situace a přetrvání monarchie, druhé referendum by se nekonalo. Pokud by ale rozhodli o změně, došlo by na druhé referendum, v němž by byli občané dotázáni na

¹⁴⁵ Jim Bolger. New Zealand History online. Dostupné na: <http://www.nzhistory.net.nz/people/jim-bolger>, 7. 1. 2014.

preferovanou podobu nového systému. Lock v době projednávání zákona opakovaně tvrdil, že zákon sám o sobě není republikánský, že jen dává obyvatelstvu možnost volby. Podle návrhu zákony také alternací hlavy státu neměly být ovlivněny žádné vnitrostátní, ani mezinárodní smlouvy uzavřené Novým Zélandem. Ačkoli zákon prošel všemi parlamentními procedurami, které jej uznaly za ústavní. Přestože se na Novém Zélandu výrazně rozvířila republikánská debata. Návrh zákona byl v novozélandském Parlamentu zamítnut již v prvním čtení, a to poměrem hlasů 63 proti a 58 pro^{146, 147}.

Ihned po odmítnutí zákona se ozvala řada hlasů, převážně z řad republikánů, které tvrdily, že hlasování nebylo demokratické. Objevily se i spekulace, že zasáhla monarchie, která se snaží uchovat si své postavení. Na Novém Zélandu je, stejně jako v Austrálii, velké množství přistěhovalců ze Spojeného království a jejich potomků. Je zde řada příznivců monarchie, kteří díky ní cítí spojení se zemí svého původu, stejně tak jako těch, kdo podporují monarchii z nostalgie. Existují i pragmatičtí odpůrci změny státního zřízení, jedni odmítají měnit zavedený systém, který funguje celé roky, jiní vidí cenu, kterou by za změnu státního zřízení museli zaplatit. Právě tyto důvody pravděpodobně výrazně přispěly k tak zásadnímu neúspěchu Head of State Referenda Bill¹⁴⁸.

Bývalý novozélandský ministr financí Michael Cullen se k tomuto tématu vyjádřil: „[...] jako bývalému ministrovi financí mi myšlenka hlavy státu, která je téměř výlučně placena jinou zemí, připadá poměrně atraktivní.“¹⁴⁹ A vyvrátil také některé z hlavních argumentů zastánců republikanismu. Jedním z argumentů je fakt, že někteří členové královské

¹⁴⁶ Head of State Referenda Bill. New Zealand Legislation. Dostupné na: <http://www.legislation.govt.nz/bill/member/2009/0092/5.0/DLM2456310.html>, 20. 3. 2014.

¹⁴⁷ Keith Locke's Head of State Referenda Bill. The Greens. Dostupné na: <https://www.greens.org.nz/hsr>, 20. 3. 2014.

¹⁴⁸ Hands up those for a president of Aotearoa. Stuff. Dostupné na: <http://www.stuff.co.nz/opinion/3198667/Hands-up-those-for-a-president-of-Aotearoa>, 20. 3. 2014.

¹⁴⁹ Cullen, Michael. A republic for New Zealand? A modest approach. Victoria University of Wellington. Dostupné na: http://www.vuw.ac.nz/staff/dean_knight/Cullen.pdf, 20. 3. 2014.

rodiny, konkrétně princ Charles a jeho otec, nemají příliš dobrý přístup a chování. Cullen nepopírá, že mluvit s květinami a mít konzervativní názory na architekturu jako princ Charles je poměrně zvláštní, nicméně to nijak neovlivňuje jeho přehled o světovém dění, inteligenci a další významné přednosti. K princovu otci dokonce dodává, že: „ jeho necitlivost a předsudky by ho v rámci novozélandského národy učinily vhodným materiálem pro ranní televizní či rádiovou show, a celkem pravděpodobně je tím typem osoby, která by mohla zvítězit ve volbách na prezidenta.“¹⁵⁰ Za závažnější argument pro republiku pak považuje tvrzení, že být součástí monarchie nějak ovlivňuje novozélandskou politiku. Cullen však upozorňuje, že ač je formální hlavou státu královna, všechny pravomoci má generální guvernér, který není vybírán královnou, nýbrž doporučen vládou vzešlou z novozélandských svobodných a demokratických voleb. Další argument republikánů tvrdí, že změna státního zřízení přinese Novému Zélandu větší stabilitu, demokratičnost a rovnostářství, přičemž protiargument spočívá v pohledu na současné republiky a Spojené království. Spojené království je jednou z dlouhodobě nejstabilnějších zemí a jak někteří političtí komentátoři pragmaticky dodávají, královnu by např. z korupce podezíral jen málokdo, zatímco v republikách jsou taková nařčení běžná. Někteří kritici z řad Maorů odporují vzniku republiky i z výrazně pragmatických důvodů. Vzhledem k významu Treaty of Wiatangi v novozélandské společnosti, existuje obava, že v případě zrušení monarchie bude muset být přezkoumán i legální statut této smlouvy, kterou s Maory uzavřela právě britská koruna. Zde se ukazuje názorová rozrůzněnost Maorů, mezi kterými je mimořádně vysoké procento zastánců republiky¹⁵¹.

4.3.3 Současný republikanismus

Na rozdíl od Austrálie se tedy zákon o referendu nedostal natolik daleko, aby mohlo referendum samotné proběhnout. Ačkoli debata o

¹⁵⁰ Tamtéž

Lockově zákoně probíhala dlouho, republikanismus na Novém Zélandu nijak zvlášť nepřizivila. Podle průzkumů veřejného mínění jsou většími příznivci republiky na Novém Zélandu mladší lidé a procento republikánů je jednoznačně nejvyšší mezi Maory, kteří stále nezapomněli na křivdy, které jim podle jejich mínění způsobila britská monarchie. Přesto za posledních deset let podpora republikanismu stoupla. Statisticky se dokonce zdvojnásobila, ale v reálných číslech je pro republiku přibližně třetina obyvatelstva Nového Zélandu. Pravděpodobnost, že by tedy došlo k brzkému vyhlášení novozélandské republiky je minimální, nepočítají s tím dokonce ani zarytí novozélandští republikáni ¹⁵²; ¹⁵³.

Přesto se i v novém tisíciletí odehrála řada změn, které přispěly samostatnosti Nového Zélandu a zmenšily jeho spojení se Spojeným královstvím. V roce 2000 se Nový Zéland odpoutal od britského systému vyznamenání a vlastní Nejvyšší soud ustanovil až v roce 2004, což znamená, že do roku 2004 bylo novozélandské soudnictví spojeno se soudnictvím Spojeného království. Termín „zástupce královny“ byl z právní praxe na Novém Zélandu vyloučen dokonce až v roce 2006. Parlamentu byl také předložen zákon o změně slavnostních přísah, v těch měla být nahrazena, nebo vypuštěna část o přísaze královně. Ačkoli zákon prošel první čtením, byl nakonec stažen a přísahy zůstaly zachovány, přesto se jedná o zjevný další pokus zmírnit význam monarchie v rámci novozélandské společnosti. Všechny tyto změny, ať jen navrhované, či i uskutečněné jsou relativně ne úplně zásadními změnami, přesto mají zvláštní účinky na novozélandskou společnost. Zatímco monarchisté a starší, konzervativní Novozélandčané se cítí

¹⁵¹ Bryce Edwards: Republicanism and royals. The New Zealand Herald. Dostupné na: http://www.nzherald.co.nz/nz/news/article.cfm?c_id=1&objectid=11235186, 20. 3. 2014.

¹⁵² Foster, Peter. Will New Zealand ever be a republic?. The telegraph. Dostupné na: telegraph.co.uk/news/peterfoster/3627111/Will_New_Zealand_ever_be_a_republic/, 20. 4. 2014.

¹⁵³ Bryce Edwards: Republicanism and royals. The New Zealand Herald. Dostupné na: http://www.nzherald.co.nz/nz/news/article.cfm?c_id=1&objectid=11235186, 20. 4. 2014.

rozhořčení a proti takovýmto změnám se ostře vymezují. Republikáni je kritizují jako příliš malé a nedostatečné^{154, 155, 156, 157}.

Podle řady světových médií je největší zbraní monarchie proti republikanismu její současný nejmladší člen, princ George. Toho již média označila mnoha přívlastky, jako například „jeho královská roztomilost“ a obecně se shodují, že je největší devizou britské monarchie. Novozélandský tisk označil cestu Prince Williama s manželkou a princem Georgem za neúspěšnější veřejnou diplomacii Spojeného království od doby, kdy byl sám princ William dítětem. Kromě samotného prince George jsou nesmírně populární i jeho rodiče, jakožto mladý a atraktivní pár vysoce postavený v následnickém žebříčku. V otázce využívání prince George pro získání podpory monarchii se dokonce objevilo srovnání s tzv. pandí veřejnou diplomacií Číny. Komentátoři se shodují, že se jedná o velmi chytrý tah, který je vysoce účinný. Průzkumy veřejného mínění ukazují tzv. George faktor, kdy po návštěvě prince George s rodiči strmě klesla podpora republiky. Otázkou, na kterou tato práce již ale neodpoví, zůstává, na jak dlouho bude George faktor fungovat a kdy se podpora republiky vrátí^{158, 159}.

Kromě prince George jsou celebrity samozřejmě i jeho rodiče. Jako členové královské rodiny se při své návštěvě Nového Zélandu účastnili velkého množství oficiálních akcí a schůzek. Princ William na jedné z těchto schůzek opět ukázal umírněný postoj, který britská

¹⁵⁴ William may not be Kiwi king: pollster. Stuff. Dostupné na: <http://www.stuff.co.nz/national/royal-tour/9910750/William-may-not-be-Kiwi-king-pollster>, 20. 4. 2014.

¹⁵⁵ Hands up those for a president of Aotearoa. Stuff. Dostupné na: <http://www.stuff.co.nz/opinion/3198667/Hands-up-those-for-a-president-of-Aotearoa>, 20. 4. 2014.

¹⁵⁶ Republicanism 'recipe for disaster'. Stuff. Dostupné na: <http://www.stuff.co.nz/stuff-nation/assignments/should-nz-become-a-republic/9440059/Republicanism-recipe-for-disaster>, 20. 4. 2014.

¹⁵⁷ Cheering Prince George but planning to do away with the Queen?. CNN. Dostupné na: <http://edition.cnn.com/2014/04/08/opinion/uk-royal-visit-republicanism-philippa-mein-smith/>, 20. 4. 2014.

¹⁵⁸ Palmer, Richard. Could William and Kate effect quieten calls for republic of New Zealand?. Express. Dostupné na: <http://www.express.co.uk/news/royal/469075/Is-this-Kate-and-William-s-last-tour-Down-Under-Support-grows-for-republic-of-New-Zealand>, 20. 4. 2014.

¹⁵⁹ Has Prince George killed off republicanism down under?. The Week. Dostupné na: <http://www.theweek.co.uk/world-news/58172/has-prince-george-killed-republicanism-down-under#ixzz30DczvCpc>, 20. 4. 2014.

monarchie zaujímá k otázkám týkajícím se země Commonwealth Realm. Stejně jako byla královna Alžběta II. tázána při své návštěvě Austrálie na svůj názor ohledně referenda o nahrazení monarchie prezidentem, princ William se do podobné situace dostal na Novém Zélandu. Premiér Key principi vysvětlil svůj návrh na změnu podoby novozélandské vlajky, a také důvody, které ho k podání tohoto návrhu vedli. Jak sám premiér prohlásil, očekával sice předem, že princ, stejně jako zbytek královské rodiny, shrne, že se jedná o rozhodnutí Nového Zélandu, které je na občanech země. Přesto byl ale mile překvapen tím, jak samozřejmě princ tyto zprávy přijal ¹⁶⁰.

4.3.4 Stoupenci republikanismu

Nový Zéland má obdivuhodnou historii takzvaných „single issue parties“, tedy stran jednoho tématu, které se zabývají prosazením Nového Zélandu jakožto republiky. Prvním příkladem takové strany je Novozélandská republikánská strana, která vznikla v roce 1967 a jejímž cílem bylo prosazení změny státního zřízení. Stranu založil známý novozélandský republikán Bruce Jesson, který o rok dříve založil i Republikánskou asociaci Nového Zélandu, kterou strana nahradila. Republikánská strana se ale ukázala jako velmi neúspěšná. Když nezískala ve volbách ani jedné křeslo do parlamentu, byla v roce 1974 oficiálně rozpuštěna. Jessonova Republikánská asociace byla úspěšnější, než samotná politická strana. Získala značnou pozornost veřejnosti kvůli svému anti – monarchistickému aktivismu, který mimo jiné zahrnoval spálení vlajky, či protesty v době návštěv královské rodiny na Novém Zélandu ¹⁶¹; ¹⁶² (Jesson, 2011: 36 – 41).

¹⁶⁰ Palmer, Richard. Could William and Kate effect quieten calls for republic of New Zealand?. Express. Dostupné na: <http://www.express.co.uk/news/royal/469075/Is-this-Kate-and-William-s-last-tour-Down-Under-Support-grows-for-republic-of-New-Zealand>, 20. 4. 2014.

¹⁶¹ New Zealand Republican Party (1967). WORDVIA. Dostupné na: [http://www.wordvia.com/dictionary/New%20Zealand%20Republican%20Party%20\(1967\)](http://www.wordvia.com/dictionary/New%20Zealand%20Republican%20Party%20(1967)), 20. 12. 2013.

¹⁶² New Zealand Republican Party. ESPN. Dostupné na: <http://search.espn.go.com/new-zealand-republican-party-1967/>, 20. 12. 2013.

V roce 1994 byla založena organizace Novozélandská republika, která se v době svého založení jmenovala Koalice republiky Nového Zélandu. Později byla přejmenována na Republikánské hnutí Aotearoa Nový Zéland, v reakci na neúspěšné australské referendum v roce 1999. Ke změně názvu na současný došlo v letošním roce. Organizace se nestala politickou stranou, ale snaží se přesvědčit občany, aby podporovali republiku. Zakládá si také na tom, že není, a ve své dvacetileté historii ani nebyla, spojena s žádnou politickou stranou. Jejími členy jsou příznivci všech stran napříč politickým spektrem. Novozélandská republika definuje své hlavní cíle jako snahu zapojit celou veřejnost do debaty, poskytnout veřejnosti relevantní a spolehlivé informace o možnosti změny státního zřízení. Zaštiťuje se také spoléháním se na myšlenky, nikoli na osobnosti. Hlavním cílem je samozřejmě vítězné referendum o vzniku novozélandské republiky. Vzhledem k tomu, že se nejedná o politickou stranu, jsou členové organizace velmi aktivní, aby si zajistili pozornost veřejnosti. Novozélandská republika a její členové byli zapojeni do řady úspěšných projektů a organizace se stala největší a nejvlivnější na Novém Zélandu v otázce prosazování změny zřízení. Členové Novozélandské republiky se podíleli na volební reformě a následné kampani na její podporu před úspěšným referendem. Účastnili se konference o možnostech vytvoření ústavy, kde podali řadu návrhů. Jedním z nich bylo také větší zapojení informací o republikanismu do vzdělávání, aby si tak občané mohli snáze utvořit fundovaný názor pro případné debaty. Členové organizace byli autory kampaně President Nového Zélandu, která probíhala online a umožňovala lidem zvolit si prezidenta. Vítězkou této fiktivní volby se stala Kiri Te Kanawa, novozélandská operní pěvkyně, také další přední místa obsadily osobnosti z kulturní sféry života společnosti. Novozélandská republika se tímto způsobem pokoušela vyvrátit argumenty monarchistů, že post prezidenta by byl obsazen nejúspěšnějším politickým intrikánem. O rok později, v roce 2009, organizace vydala knihu Příručka novozélandské republiky, která se skládala z kapitol, jimiž přispěli známí republikáni z politických kruhů. Mezi největší úspěchy organizace patří

podpora Head of state Referenda Bill, tedy pokusu poslance Keitha Locka prosadit v parlamentu zákon o referendu, v němž by padlo rozhodnutí o změně hlavy státu. Tento návrh sice nebyl schválen, ale poměrně silně rozbouřil republikánské debaty na Novém Zélandu. Úspěšně pak skončily snahy o prosazení zákona o generálním guvernérovi, který zrušil nezdánitelnost platu generálního guvernéra¹⁶³ ;¹⁶⁴ ;¹⁶⁵ ;¹⁶⁶ ;¹⁶⁷ .

V roce 1995 byla, bez jakéhokoli spojení s předchozí zmíněnou, založena Novozélandská republikánská strana. Původní název strany zněl Konfederace spojených kmenů Nového Zélandu, vůdcem strany Williamem Powellem byl ale oficiálně změněn po třech týdnech existence strany. Důvodem změny bylo jasné vyjádření hlavního cíle strany a nalákání potenciálních voličů. Prvním neúspěchem strany se stalo opožděné odevzdání kandidátní listiny pro volby v roce 1996, které bylo důvodem vyloučení strany z voleb. Ačkoli se vůdce odvolal a předložil vyloučení z voleb dokonce soudu, případ byl zamítnut a strana musela čekat na volby v roce 1999. Voleb v roce 1999 se strana účastnila, ale dočkala se zdrcujícího neúspěchu, kdy dosáhla nejnižšího množství hlasů ze všech stran ve volbách. Jednalo se o pouhých 292 hlasů, což předznamenalo pád strany, ke kterému došlo oficiálně až v roce 2002, kdy byla odregistrována¹⁶⁸ (Boston, 1998: 199 – 203).

John Kairau založil a registroval v roce 2005 politickou stranu s názvem Strana republiky Nového Zélandu. Podle jeho tvrzení měla

¹⁶³ About (Our Goals, What We Stand For, Our Policy Statement). New Zealand Republic. Dostupné na: <http://www.republic.org.nz/>, 20. 12. 2013.

¹⁶⁴ Governor-General Bill good start at reform. Scoop Independent News. Dostupné na: <http://www.scoop.co.nz/stories/PO1007/S00244/governorgeneral-bill-good-start-at-reform.htm>, 20. 12. 2013.

¹⁶⁵ Call for 75% support of Parliament for new GGs. Otago Daily News. Dostupné na: <http://www.odt.co.nz/news/politics/121423/call-75-support-parliament-new-ggs>, 20. 12. 2013.

¹⁶⁶ Kloeten, Niko. Yes she can: Dame Kiri elected President in online poll. the National Business Review. Dostupné na: <http://www.nbr.co.nz/article/yes-she-can-dame-kiri-elected-president-online-poll-37682>, 20. 12. 2013.

¹⁶⁷ Dame Kiri Te Kanawa Favoured To Become President. Scoop Independent News. Dostupné na: <http://www.scoop.co.nz/stories/PO0811/S00029/dame-kiri-te-kanawa-favoured-to-become-president.htm>, 20. 12. 2013.

¹⁶⁸ Summary of Overall Results. Statistics. Dostupné na: http://electionresults.govt.nz/electionresults_1999/e9/html/e9_part1.html, 20. 12. 2013.

strana přes 3 tisíce členů a její cíl byl jasný, přetrhat veškerá zbylá pouta se Spojeným královstvím, zbavit se monarchie a nastolit republiku. Důležitým bodem programu byl požadavek, aby novou hlavou státu byl rodilý Novozélandčan. S tímto cílem kandidovala strana ve volbách v roce 2005, ve kterých ale pohořela. Získala pouhé 0,02% hlasů. Na tento markantní neúspěch navázala ještě horší bilancí ve volbách roku 2008, kdy získala jen 0,01% hlasů, tedy 313 hlasů. Do voleb roku 2011 již nenastoupila. Strana byla na svou vlastní žádost deregistrována v roce 2009, přičemž ale někteří její členové kandidovali pod její hlavičkou i v lokálních volbách roku 2010. To vyvolalo poměrně rozsáhlý politický skandál, nehledě na fakt, že jeden ze zmíněných kandidátů Jack Gielen se zaštiťoval i politickou podporou Republikánského hnutí Aotearoa Nový Zéland, kterou fakticky neměl. Jack Gielen se poté obrátil proti Republikánskému hnutí a později způsobil další skandál, když při návštěvě prince Williama 2010 spálil vlajku a vyzýval prince k návratu do vlasti. V roce 2011 se pokusil stranu obnovit a znovu registrovat, ale nepodařilo se mu najít dostatek členů, aby to bylo možné. Podle novozélandských zákonů musí mít strana 500 členů, aby mohla být registrována^{169, 170, 171, 172}.

Jak je patrné, Novozélandčané nejsou přílišnými zastánci stran jednoho tématu zaměřených na zpřetrhání pout se Spojeným královstvím a monarchií. Naopak Republikánské hnutí Aotearoa Nový Zéland se těší velké podpoře a popularitě díky tomu, že se nezapojilo do stranické politiky a jako svým způsobem apolitický element tak přitáhlo podporu všech příznivců republiky. Tím se stalo nejúspěšnějším a nejvýznamnějším republikánským hnutím na Novém Zélandu.

¹⁶⁹ Crewdson, Patrick. Small parties battle election arithmetic. The New Zealand Herald. Dostupné na: http://www.nzherald.co.nz/nz/news/article.cfm?c_id=1&objectid=10339555, 20. 12. 2013.

¹⁷⁰ Official Count Results - Overall Status. Electoral Commission. Dostupné na: http://2005.electionresults.govt.nz/electionresults_2005/partystatus.html, 20. 12. 2013.

¹⁷¹ Official Count Results - Overall Status. Electoral Commission. Dostupné na: http://2008.electionresults.govt.nz/electionresults_2008/partystatus.html, 20. 12. 2013.

¹⁷² Murray, James. Republican Party calls for William to leave NZ. 3NEWS. Dostupné na: <http://www.3news.co.nz/Republican-Party-calls-for-William-to-leave-NZ/tabid/419/articleID/137678/Default.aspx#ixzz3015yHXSR>, 20. 12. 2013.

4.3.5 Zastánci konstituční monarchie

Monarchisté na Novém Zélandu považují monarchii za důležitou součást novozélandské vlády, garanta demokracie a také znak vyspělosti a národní nezávislosti. Vnímají monarchii jako pouto, které zemi volně spojuje nejen s dalšími zeměmi, ale které zároveň propojuje novozélandskou přítomnost s její minulostí a budoucností. Monarchisté zdůrazňují, že monarchie, jako dlouhodobá tradice se na Novém Zélandu vyvinula v něco skutečně zdomácnělého, na co mohou být všichni Novozélandčané hrdí ¹⁷³.

Monarchisté zmiňují řadu důvodů, proč podporují Nový Zéland v setrvání ve formě konstituční monarchie. Mimo jiné tvrdí, že monarchie jsou daleko více stabilní a úspěšnější v ochraně demokracie, než republiky, což dokládají i na současné politické praxi Nového Zélandu. Tvrdí, že monarchie přináší spolupráci teamu tří lidí na nejvyšší vládní úrovni, tedy královny, generálního guvernéra a premiéra, zatímco v republikách se na vládě podílí jeden, případně dva lidé. Zároveň oceňují, že královna je apolitickou hlavou země, která reprezentuje všechny obyvatele, nehledě na jejich politické názory, což je u prezidenta nedosažitelné. Monarchie se také prokázaly z pohledu obyvatelstva jako důvěryhodnější nežli jednotliví politici. Monarchisté zmiňují, že ačkoli je mnoho námitek proti dědičnému titulu, považují výběr hlavy státu za férový a neutrální, protože se nezakládá na osobní popularitě, bohatství, či politických intrikách zvoleného jedince. Mezi mimořádně pragmatické důvody pro přetrvání monarchie patří fakt, že monarchisté považují monarchii za nejméně finančně nákladnou formu vlády pro daňové poplatníky, která vzhledem ke své „ceně“ poskytuje nejlepší možné hodnoty. V kontrastu k pragmatickým důvodům pro zachování monarchie monarchisté předkládají i argumenty sentimentálního rázu - jako tvrzení, že v dnešní sobecké době plné zvýrazňovaných rozdílů je Nový Zéland zemí, která sdílí hlavu státu s dalšími patnácti zeměmi. Do stejné

¹⁷³ Monarchy for the 21 Century. Monarchy New Zealand. Dostupné na: <http://www.monarchy.org.nz/>, 28. 11. 2014.

kategorie patří také vyzdvihování skutečnosti, že monarchie přispívá k větší ceremoničnosti a umění vládnout^{174; 175}.

4.3.6 Otázka změny vlajky

V rámci své nepříliš dlouhé historie má Nový Zéland již třetí oficiální vlajku. První vlajku vytvořilo společenství misionářů na Novém Zélandu a tato byla později přejata jak v té době nepočtenými osadníky, tak Maory. Vlajka začala být známa pod názvem Vlajka spojených kmenů Nového Zélandu a její vzhled schválilo 25 hlav maorských kmenů ze severní části Nového Zélandu. Pro Maory byla tato vlajka velmi přínosná, neboť díky ní Spojené království uznalo Nový Zéland jako nezávislý národ se svou vlastní vlajkou a později uznalo i práva maorských náčelníků. Vlajka byla později odeslána ke schválení britskému králi, který ji přijal a potvrdil. Tím mohla být započata výroba vlajky a její šíření po Novém Zélandu, především pak v jeho přístavech. Díky vlajce mohly novozélandské lodě vyplouvat pod vlastní vlajkou a neměly na moři problémy. Existoval totiž zákon, že loď musí být označena nejen názvem a symboly vlastníka, ale také státní vlajkou. Ihned po schválení vlajky králem Williamem IV. dostala admirálita povel nechat lodě s novou novozélandskou vlajkou proplouvat, což velice pomohlo námořnímu obchodu země. Vlajka byla používána od roku 1834 a nahrazena byla v roce 1840^{176; 177; 178}.

Nová oficiální vlajka Union Jack nahradila Vlajku spojených maorských kmenů v roce 1840 po podepsání Smlouvy z Waitangi. Změna vlajky ale neproběhla zcela pokojně, protože v některých částech země, například v Bay of Islands byla tehdejším guvernérem Williamem Hobsonem násilně svěřena vlajka předchozí, nehledě na protesty Maorů.

¹⁷⁴ Just the Facts. Monarchy New Zealand. Dostupné na: <http://www.monarchy.org.nz/facts.html>, 28. 11. 2013.

¹⁷⁵ The Aims of Monarchy New Zealand. Monarchy New Zealand. Dostupné na: <http://www.monarchy.org.nz/aims.html>, 28. 11. 2013.

¹⁷⁶ United Tribes flag. New Zealand History Online. Dostupné na: <http://www.nzhistory.net.nz/politics/flags-of-new-zealand/united-tribes-flag>, 12. 12. 2013.

¹⁷⁷ History of the New Zealand flag. NZFlaf. Dostupné na: <http://www.nzflag.com/history.cfm>, 12. 12. 2013.

Vůdci Maorů věřili, že maorské kmeny mají právo vyvěsit Vlajku spojených maorských kmenů vedle vlajky Union Jack a prokázat takto svou rovnost s bílým obyvatelstvem a vládou. Když byla vlajka odstraněna, Maori byli nespokojeni a novou vlajku vnímali jako symbol moci, kterou Britové prosadili nad Maory a na jejich úkor. Především v letech 1844 – 1846 tak docházelo v otázce vlajky k vážným sporům. Union Jack byla nahrazena současnou vlajkou Nového Zélandu v roce 1902, přesto byla běžně k vidění ještě v 50. letech 20. století, kdy byla používána místo, nebo společně s vlajkou současnou. I v dnešní době bývá občas vyvěšena, a to většinou při návštěvě členů královské rodiny

179. 180 .

Na konci 19. století vznikla současná novozélandská vlajka. Původně měla být využita pouze jako vlajka námořnictva, ale začala být stále více oblíbena i na pevnině, včetně státních budov, ačkoli Union Jack byla stále oficiální vlajkou Nového Zélandu. Ke změně došlo v souvislosti s Búrskou válkou, jíž se Novozélandčané v hojném počtu účastnili. Válka v Jižní Africe je na Novém Zélandu spojována s národním patriotismem a různými následnými průvody s vlajkou. Problémem ale bylo, že nyní na Novém Zélandu existovaly současně vlajky tři. Původní, jenž byla stále oblíbena mezi Maory, v té době stále oficiální Union Jack a vlajka současná. Kvůli zmatkům a různým trapným nedorozuměním, ke kterým kvůli těmto vlajkám docházelo, vyhlásil tehdejší premiér Sheddon záměr určit dnešní vlajku jako jedinou oficiální vlajku Nového Zélandu. Potíže ale nastaly s velením námořnictva, které odmítalo všeobecné používání své vlajky jak na pevnině, tak na všech novozélandských lodích, jelikož právo vyvěsit modrou vlajku s Union Jack v levém horním rohu bylo určeno pouze pro vládu a vládní lodě. Spor mezi premiérem a admirálitou se dostal až ke generálnímu guvernérovi Robertu Stoutovi, který jeho rozhodnutí přenechal Koruně, ale nakonec se v rámci urychlení procesu

¹⁷⁸ Obrázky všech zmíněných vlajek jsou součástí obrazové přílohy práce.

¹⁷⁹ Union Jack - flags of New Zealand. New Zealand History Online. Dostupné na: <http://www.nzhistory.net.nz/politics/flags-of-new-zealand/union-jack>, 12. 12. 2013.

¹⁸⁰ History of the New Zealand flag. NZFlaf. Dostupné na: <http://www.nzflag.com/history.cfm>, 12. 12. 2013.

obě strany shodly na kompromisu a vlajka byla roku 1902 oficiálně přijata. V současnosti však existují i další oficiální novozélandské vlajky. Kromě armádních patří mezi nejzajímavější vlajka královny, vlajka generálního guvernéra, či červená varianta oficiální státní vlajky. Od roku 2010 mají svou oficiální vlajku i Maorští obyvatelé. Tato vlajka existovala již podstatně dříve, ale oficiálně byla uznána a vyvěšena na vládních budovách společně s národní vlajkou až v roce 2010^{181, 182, 183, 184}.

Mnoho Novozélandčanů vidí podobu nové státní vlajky jako velmi důležité téma. Kritici současné vlajky říkají, že je zastaralá, nezobrazuje nic z novozélandské národní identity, nenese žádné novozélandské unikátní znaky. Nový Zéland se nyní pyšní svým multikulturalismem, uznáváním práv domorodých obyvatel a ekonomickými reformami – řadou nových symbolů, se kterými ale nestíhá prezentace státu v zahraničí držet krok. Novozélandská vlajka je také často zaměňována s vlajkou australskou pro svou výraznou podobnost. Mezi kritiky podoby vlajky je možno nalézt i řadu republikánů, kteří poukazují na její zásadní odkaz na vztah se Spojeným královstvím, který už podle jejich názoru prakticky neexistuje. Paradoxně existuje také velká skupina republikánů, kteří by rádi zachovali stávající vlajku i po případné změně státního zřízení^{185, 186, 187}.

Na zvyšující se počet kritiků současné vlajky zareagoval i premiér Nového Zélandu John Kay, který prohlásil, že: „Nadešel čas, aby byla

¹⁸¹ The NZ flag. New Zealand History Online. Dostupné na: <http://www.nzhistory.net.nz/politics/flags-of-new-zealand/maritime-origins>, 12. 12. 2013.

¹⁸² Flags of New Zealand. New Zealand History Online. Dostupné na: <http://www.nzhistory.net.nz/politics/flags-of-new-zealand>, 12. 12. 2013.

¹⁸³ Other official flags. New Zealand History Online. Dostupné na: <http://www.nzhistory.net.nz/politics/flags-of-new-zealand/other-official-flags>, 12. 12. 2013.

¹⁸⁴ The national Māori flag - flags of New Zealand. New Zealand History Online. Dostupné na: <http://www.nzhistory.net.nz/politics/flags-of-new-zealand/maori-flag>, 12. 12. 2013.

¹⁸⁵ Cullen, Michael. A republic for New Zealand? A modest approach. Victoria University of Wellington. Dostupné na: http://www.vuw.ac.nz/staff/dean_knight/Cullen.pdf, 12. 12. 2013.

¹⁸⁶ Eight reasons for a new New Zealand flag. NZFlag. Dostupné na: <http://www.nzflag.com/whychange.cfm>, 30. 3. 2014.

¹⁸⁷ Godfrey, Morgan. New Zealand's flag represents a country that no longer exists. The Guardian. Dostupné na: <http://www.theguardian.com/commentisfree/2014/mar/12/new-zealands-flag-represents-a-country-that-no-longer-exists>, 30. 3. 2014.

formálně, opatrně a s respektem prodiskutována nová novozélandská vlajka [...].“¹⁸⁸ Zároveň zdůraznil, že je nutné, aby bylo všem obyvatelům umožněno vyjádřit k tomuto tématu svůj názor. Premiér ohlásil svůj záměr vytvořit skupinu poslanců napříč politickými stranami, která by měla navrhnout nejlepší proces pro referendum o nové národní vlajce. Zároveň chce dát možnost členům veřejnosti, aby nejen vyjádřili svůj názor, ale také předložili své návrhy podoby vlajky. Kay prohlásil, že proces zvažování nové vlajky započne po volbách roku 2014 a během tohoto volebního období by měl být připraven návrh referenda o nové vlajce, přičemž zdůraznil, že jeho výsledkem může být zachování vlajky stávající

189. 190
, .

Premiér považuje změnu vlajky za způsob, jakým může Nový Zéland sám sebe prezentovat v novém tisíciletí. Uznává, že stará vlajka sloužila velice dobře, dávala Novozélandčanům jejich identitu a oni jí svou loajalitu, což dokládá hrdiny, kteří pod touto vlajkou padli ve světových válkách. Zároveň ale říká, že současná vlajka nereprezentuje současný Nový Zéland, ale dobu, kdy tato mladá země vcházela z 19. do 20. století. Tedy dobu před tím, než vzrostla její národní identita, její role v Pacifiku a dokonce dobu před tím, než si Novozélandčané vydobyli čest a slávu na bitevních polích v Evropě. Současná vlajka představuje koloniální a post – koloniální období, která již minula. Nový Zéland, dle premiéra, potřebuje vlajku novou, moderní a nezaměnitelně novozélandskou. Jako příklad uvádí Kanadu, která změnila svou původní vlajku, na níž byl také Union Jack a dnes si již nikdo nedokáže představit kanadskou vlajku jinak, než s typickým javorovým listem. Premiér také upozorňuje, že debatou o nové vlajce nehodlá odstartovat debatu o novém státním uspořádání, protože míní, že „[...] konstituční monarchie jako uspořádání slouží dobře a poskytuje stabilitu, kontinuitu a udržuje hlavu státu nad stranickou

¹⁸⁸ Key, John. Considering a new flag. The official web of New Zealand Government. Dostupné na: <http://www.beehive.govt.nz/feature/considering-new-flag>, 30. 3. 2014.

¹⁸⁹ Key, John. Considering a new flag. The official web of New Zealand Government. Dostupné na: <http://www.beehive.govt.nz/feature/considering-new-flag>, 30. 3. 2014.

¹⁹⁰ New Zealand PM suggests referendum on new national flag. BBC News Asia – Pacific. Dostupné na: <http://www.bbc.com/news/world-asia-pacific-26114113>, 30. 3. 2014.

politikou.“¹⁹¹ Zároveň Kay upozorňuje na fakt, že podle zákona je možné vlajku změnit pouhou většinou při hlasování v parlamentu. K referendu ale přikročí proto, aby se mohla veřejnost dostatečně vyjádřit k tématu, které považuje za významné, nelehké a pro mnohé také citlivé. Jako citlivé téma vnímají změnu vlajky i Keyovi odpůrci, kteří tvrdí, že současná vlajka je zcela v pořádku. Proběhl dokonce průzkum veřejného mínění pro novozélandskou televizní stanici TVNZ, který ukázal, že pouhých 28% respondentů by souhlasilo se změnou státní vlajky. Premiérovi kritici tvrdí, že téma bylo vytaženo jako předvolební slib pro další volební období, který má nalákat potenciální voliče. V duchu tohoto tvrzení zdůrazňují, že premiér mohl otázku o změně vlajky spojit s parlamentními volbami, jejichž datum vyhlásil dříve toho samého týdne, než záměr na změnu vlajky^{192, 193}.

5 ZÁVĚR

Na první pohled by se mohlo zdát, že porovnat historii, vývoj a republikanismus v Austrálii a na Novém Zélandu je poměrně snadný úkol. Obě země jsou ostrovní, poměrně izolované a sdílejí společnou historii se Spojeným královstvím. Zároveň byly obě objeveny Evropany přibližně ve stejné době, kolonizovány britskými kolonizátory a vyvíjeli se pod britským patronátem. Austrálie i Nový Zéland dlouhodobě prokazovaly velkou loajalitu Spojenému království, hájily jeho zájmy i na bitevních polích a postupně si získávaly větší a větší samostatnost. V dnešní době spravují řadu menších ostrovů ve svém okolí a mají tedy svá vlastní zámořská území. Začínají se obracet směrem k Asii jako svému obchodnímu partnerovi, během druhé světové války společně hledaly ochranu u

¹⁹¹ Key, John. Speech at Victoria University. Dostupné na: <http://www.beehive.govt.nz/speech/speech-victoria-university-0>, 30. 3. 2014

¹⁹² Key, John. Speech at Victoria University. Dostupné na: <http://www.beehive.govt.nz/speech/speech-victoria-university-0>, 30. 3. 2014

¹⁹³ Menhire, Toby. New Zealand to hold referendum on new, 'post-colonial' flag. The Guardian. Dostupné na: <http://www.theguardian.com/world/2014/mar/11/new-zealand-to-hold-referendum-on-new-post-colonial-flag>, 30. 3. 2014.

Spojených států Amerických a i v oblasti mezinárodních vztahů zastávají velmi podobná stanoviska, jako například snaha o odzbrojování, či zájem o tematiku klimatických změn. Na první pohled by se tedy mohlo zdát, že Nový Zéland je jen bývalou kolonií Nového jižního Walesu, která se náhodou domohla vlastní svrchovanosti, ačkoli je zjevně součástí Austrálie. Nic ale není vzdálenější pravdě.

U obou zemí se stále projevuje koloniální minulost, a to konkrétně státním zřízením v podobě konstituční monarchie s hlavou státu v osobě královny Alžběty II. Také jsou obě součástí Commonwealth of Nations a Commonwealth Realm a řady dalších politických organizací. Jedním ze zásadních společných prvků je charakteristická dlouhotrvající a stabilní demokracie. Přesto již zde můžeme vidět první rozdíly mezi oběma zeměmi. Zatímco Austrálie je federací, která se skládá ze šesti států a dvou teritorií na nejmenším kontinentu světa. Každý z Australských států má vlastní vládu i parlament. Nový Zéland je unitární stát rozkládající se na dvou hlavních ostrovech a řadě menších okolních ostrovů. K oběma zemím pak náleží zámořská území.

Dalším patrným rozdílem mezi oběma státy je ústavnost. Austrálie má psanou ústavu, která byla přijata v roce 1901 a skládá se z osmi kapitol, preambule a závěrečné části Schedule. Vzhledem k psané podobě ústavy také existuje povinnost uspořádat referendum, má - li dojít k její změně. Přestože psaná ústava znamená odklon od westminsterského systému, který je používán ve Spojeném království, i v Austrálii funguje velká část politické praxe na základě konvencí, politických zvyklostí. Nový Zéland zůstal téměř ve všech ohledech věrný westminsterskému systému. Má nepsanou ústavu, která se skládá z různých zákonů, soudních rozhodnutí a konvencí. Je zde po právní stránce snazší provést ústavní změny, ačkoli konvence jsou obvykle velmi hluboce respektovány. Příkladem takové změny může být rozpuštění horní komory parlamentu. O takto významné změně rozhodli sami členové této komory bez toho, aby ji konzultovali s veřejností v referendu.

Mezi zásadní dokumenty novozélandské ústavnosti patří Constitutional Act, Treaty of Waitngi, či Electoral act.

V obou zemích je hlavou státu královna Alžběta II., která je v Austrálii královnou Austrálie a na Novém Zélandu královnou Nového Zélandu, změnu titulu si v průběhu historie schválily obě země, aby tak oddělili svou a britskou vládu. Ve vztahu k oběma zemím má královna téměř identické funkce. Má symbolickou a ceremoniální úlohu a jedná na radu generálního guvernéra, který je jejím zástupcem v obou zemích. Zajímavým rozdílem je pak skutečnost, že zatímco v Austrálii je královna exekutivní složkou systému, na Novém Zélandu má vlastní kategorii. Společným prvkem v politickém systému je i generální guvernéř, který je do svého úřadu jmenován královnou, a to na doporučení předsedy vlády. Generální guvernéř je v současnosti v obou zemích již tradičně rodilý občan. Obě pozice generálního guvernéra mají i stejné úkoly a pravomoci. Jejich primárním úkolem je zastupovat královnu a informovat ji o dění v zemi. Směr dovnitř státu má pak generální guvernéř funkci jednotícího prvku, dále rozpouští parlament a vypisuje volby, jmenuje premiéra i ministry atd. Ve skutečnosti se v obou případech jedná o, pokud možno, nadstranického reprezentanta země, který příliš nezasahuje do politického dění v zemi. Prakticky srovnatelná je v obou zemích i pozice premiéra a kabinetu. Rozdíl lze najít v praktickém fungování kabinetu, kdy v Austrálii se na pozvání premiéra mohou účastnit jednání kabinetu i ministři, kteří nejsou jeho členem. Kabinet je v obou zemích daný politickou konvencí, není zmíněn v novozélandských zákonech či australské ústavě. Výkonná rada, hlavní poradní orgán generálního guvernéra je v Austrálii zakotven v ústavě, zatímco na Novém Zélandu funguje na základě zvyku. Dalším rozdílem je, že v Austrálii je Federální výkonná rada exkluzivní, její členové jsou jmenováni generálním guvernérem a v některých případech premiérem. Na Novém Zélandu je Výkonná rada složena ze všech ministrů vlády.

V politickém systému činí rozdíl kromě rozdílné struktury státu také odlišná podoba parlamentu, kdy Austrálie má na federální úrovni

dvoukomorový parlament, zatímco na Novém Zélandu má parlament jen jednu komoru. Liší se také délka volebních období a způsob volby. Austrálii je používán specifický australský volební systém a systém jednoho přenosného hlasu, na Novém Zélandu byl většinový volební systém nahrazen proporčním smíšeným volebním systémem. Dalšími příklady odlišností a podobností by se dalo pokračovat dostatečně dlouho napříč celou prací, ale vytvořit v závěrečné části práce výpisky jejího obsahu nebylo mým cílem.

Cílem práce bylo popsat a vyzdvihnout hlavní body v proměně vztahů mezi Austrálií a Spojeným královstvím a Novým Zélandem a Spojeným královstvím. Tento cíl byl rozebrán v kapitolách o historii a ústavním vývoji, kde bylo možno pozorovat, že ačkoli se především na počátku kolonizace vztahy obou zemí k impériu lišily, jejich kontinuální vývoj směrem k samostatnosti byl velice podobný. Zásadní rozdíl představovalo domorodé obyvatelstvo obou zemí. Australské domorodé obyvatelstvo nehraje v novodobých dějinách Austrálie příliš aktivní, ani důležitou úlohu, což měl vliv i na pozdější počátky formování republikanismu, který v Austrálii v první řadě vzešel od obyvatelstva evropského původu. Dějiny Nového Zélandu a jeho vývoje jsou potom do značné míry ovlivněny právě původním obyvatelstvem, které i dnes tvoří značnou část novozélandské populace. Maoři se od začátku stavěli za svá práva, své vlastnické nároky na půdu a možnost se vyjádřit a zachovat si určitou míru autonomie. Právě oni stáli u zrodu republikánského hnutí a jsou i v dnešní době jeho největšími stoupenci. Maorské obyvatelstvo tvoří skupinu s největším počtem republikánů v celé společnosti.

Pozdější vývoj směrem k nezávislosti obou zemí probíhal do značné míry ve stejné podobě, od dominiálního statutu, přes status Westminsterký až po počátky národního sebeuvědomění, budování národní identity a vznik nacionalismu, následovaného republikanismem. Rozdíly jsou ovšem patrné ve vnímání jednotlivých zemí. Zatímco Austrálie vnímá Spojené království podezíravěji a pesimističtěji, o čemž

svědčí například dřívější přijetí Westminsterského statutu, či vyvolání referenda v roce 1999, které nebylo přijato spíše kvůli nevhodnému znění, než kvůli nedostatku podpory republiky mezi obyvatelstvem. Nový Zéland je ohledně Spojeného království umírněnější a optimističtější, což může být doloženo právě na skutečnosti, že přijetí westminsterského statutu trvalo 16 let a návrh zákona o referendu byl zamítnut, tudíž na rozdíl od Austrálie k referendu vůbec došlo. Je tedy velmi zajímavé sledovat, jak se během vývoje postoj obou zemí proměnil. Zatímco na počátku byl více republikánský Nový Zéland, v současnosti je to jednoznačně Austrálie.

Ačkoli republikáni prohlašují, že Austrálie i Nový Zéland nevyhnutelně směřují k republice, a že se jedná jen o přirozený další krok ve vývoji, je vidět, že jejich přání nemusí být nikdy splněno. Současným republikánským trendem v obou státech je tvrzení, že katalyzátorem pro změnu bude konec vlády královny Alžběty II., který přinese konec monarchie. S ohledem na historii je ale jasné, že monarchie má velkou schopnost se adaptovat na aktuální situaci a měnit se s časem. Přečkala Slavnou revoluci, dokázala se přizpůsobit i v době osvícenství a přeměnila se z absolutní monarchie na symbol a vlasteneckou ikonu. Když královna Alžběta II. přijela v roce 1954 jako první vládnoucí monarcha do Austrálie, byla považována za symbol svobody a demokracie vymezující se vůči komunismu. Jeden z poslanců dokonce prohlásil, že královna posílila víru Australanů v demokratické systémy. Podobná prohlášení jsou jen ukázkou nesčetných podobných tvrzení, která demonstrují poměrně zvláštní skutečnost, a to že pro mnoho lidí napříč světem se britská monarchie, nehledě na dědičný titul, privilegovanost a mimořádně rozsáhlé pravomoci, které jsou jí svěřeny různými ústavními listinami, ačkoli v praxi nevyužívány, stala symbolem westminsterské demokracie. Královská rodina si tuto pozici zachovává právě díky své přizpůsobivosti. V současnosti jsou její členové mezinárodními celebritami, které cestují po světě, setkávají se se světovými vůdci i prostými lidmi, podporují umění a charity. Díky množství členů královské rodiny je snazší provést více oficiálních návštěv po celém

světě, snáze budovat veřejnou diplomacii i pokrýt všechny oblasti zájmu. Monarchii můžeme najít na internetu, na sociálních sítích i v médiích, a to vše nasvědčuje tomu, že monarchie stále pokračuje v adaptaci. V současnosti jsou velkou devizou královské rodiny její mladší členové, princ William se svou novou manželkou a malým princem Georgem a princ také Harry.

Ačkoli je tedy v obou zemích zásadní především úvaha, že ke změně státního zřízení není čas, dokud neskončí vláda současné královny Alžběty II., ale poté bude monarchie nahrazena, existuje i jiná možnost. Pokud se současnému hvězdnému páru britské monarchie podaří udržet si svůj vysoký veřejný status, takřikajíc profil celebrit, je možné, že jednoho dne se „jeho královská roztomilost“, princ George, stane králem Australského společenství i Nového Zélandu.

BIBLIOGRAFIE

5.1 Použitá literatura

Appleby, J., 1986. Republikanism in Old and New Contexts. *William and Mary Quarterly*, Issue 43 (1), pp. 3-34.

Belich, J., 2003. Guvernéři a Maorové 1840 - 1872. V: *Dějiny Nového Zélandu*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny.

Blainey, G., 1999. *Dějiny Austrálie*. Praha: Lidové noviny.

Boston, J., 1998. *New Zealand Under MMP: A New Politics?*. Auckland: Auckland University Press.

Bridge, C., 2006. Australia's Changing Relations with Britain and the Commonwealth from Menzies to Howard via Fraser. *The Round Table*, pp. 661 - 666.

Brinke, J., 1979. *Austrálie a Oceánie*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství.

Carter, D., 2006. Dispossession, Dreams and Diversity. *Issues in Australian Studies*.

Charvát, J., 2007. *Současný politický extremismus a radikalismus*. Praha: Portál.

Císař, O., 2006. Občanský republikanismus a deliberativní demokracie. V: V. Hloušek & L. Kopeček, editoři *Demokracie*. Brno: Masarykova univerzita.

Clarke, G., 2002. *The History of Australia*. Sydney: Greenwood Publishing Group.

Cox, N., 2001 - 2002. Republican Sentiment in the Realms of the Queen: The New Zealand Perspective. *Manitoba Law Journal*, Issue 29, pp. 1 - 27.

Davidson, J., 2005. De - Dominionisation Revisted. *Australian Journal of Poltics and History*, Issue 51, pp. 108 - 113.

Day, D., 1988. Loosening the Bonds: Britain, Australia and the Second World War. *History today*, Issue 38, pp. 11 - 17.

Dufek, P., 2009. Republikanismus. V: *Antropologický slovník, aneb co by mohl o člověku vědět každý člověk*. Brno: Ústav antropologie, Přírodovědecká fakulta, MU, p. 65.

Elijah, A., 2006. Australia and the United Kingdom. *The Round Table*, pp. 667 - 678.

Ferguson, N., 2007. *Britské impérium. Cesta k modernímu světu*. Praha: Prostor.

Firth, S., 2011. *Australia in International Politics: An introduction to Australianforeign policy*. Scoresby: Allen & Unwin Academic.

Foley, C., 1996. *The Australian Flag: Colonial Relic Or Contemporary Icon?*. Sydney: The Federation Press.

Gellner, E., 1983. *Nations and nationalism*. London: Basil Blackwell.

Gershon, I., 2008. Being Explicit about Culture: Maori, Neoliberalism, and the New Zealand Parliament. *American Anthropologist*, 110(4).

Goldsworthy, D., 2005. Australian External Policy and the End of Britain's Empire. *Australian Journal of Politics & History*, Svazek 51, pp. 17 - 29.

Graham, J., 2003. Život prvních usedlíků. V: *Dějiny Nového Zélandu*. Praha: Lidové Noviny.

Greenfeld, L., 1992. *Nationalism Five Roads to Modernity*. London: Harvard University Press.

Heywood, A., 2004. *Politologie*. Praha: Eurolex Bohemia.

Hirst, J., 2006. *Sense and Nonsense in Australian History*. Melbourn: Black Inc. Agenda.

Hroch, M., 2009. *Národy nejsou dílem náhody. Příčiny a předpoklady utváření moderních evropských národů*. Praha: Slon.

Humpage, L., 2008. Revision required: Reconciling New Zealand citizenship with Maori nationalisms. *National Identities*, 10(3).

Jesson, B., 2011. New Zealand's national identity. V: *New Zealand Republic Handbook: Guide to Creating the New Zealand Republic*. místo neznámé: Republican Movement of Aotearoa New Zealand .

Johanisová, J., 1998. *Nástin historie a kultury anglicky mluvících zemí*. České Budějovice: Jihočeská univerzita.

Kolektiv, a., 1994. *Lexikon zemí, svazek 4*. Praha: GeoCenter International.

Krejčí, J., 1993. *O češství a evropanství: o českém národním charakteru*. Ostrava: Amosium Servis.

Kumarasingham, H., 2010. Independence and identity ignored? New Zealand's reactions to the. *National Identities*, 12(2), pp. 147 - 160.

L'éstrage, M., 2003. Australia and the United Kingdom, 1915 and 2003: From an Identity to an Intersection of National Security Interests. *Royal United Services Institute for Defense Studies Journal*, Svazek 148, pp. 58 - 65.

Macintyre, S., 2013. *Dějiny Austrálie*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny.

Maclea, G., 2006. *The Governors, New Zealand Governors and Governors-General*. Otago: Otago University Press.

McKenna, M., 2004. *The republic, democracy and reconciliation*. V: *Restructuring Australia*. Sydney: The Federation Press.

McKenzie, F., 2006. In the National Interest: Dominions' Support for Britain and the Commonwealth after the Second World War. *The Journal of Imperial and Commonwealth History*, 34(4), pp. 553 - 576.

McKinnon, M., 2003. Nový Zéland a svět 1914 - 1951. V: *Dějiny Nového Zélandu*. Praha: Lidové Noviny.

McLean, J., 2004. From Empire to Globalization: The New Zealand Experience. *Indiana Journal of Global Legal Studies*, Svazek 11, pp. 161 - 181.

Morgan, K., 2009. *The Oxford Illustrated History of Britain*. Oxford: Oxford University Press.

O'Brien, J., 1993. Ethnicity, National Identity and Social Conflict. *Nordic Journal of African Studies*, Issue 2 (2), pp. 60-80.

Orange, C., 2003. Maorové a Británie. V: *Dějiny Nového Zélandu*. Praha: Lidové Noviny.

Pender, A., 2005. The Mythical Australian: Barry Humpries, Gough Whitlam and "New Nationalism". *Australian Journal of Politics and History*, Issue 51, pp. 67 - 78.

Pocock, C., 2007. *Contemporary Australia*. Brisbane: University of Queensland.

Šanc, D., 2007. Politický systém Austrálie. V: *Commonwealth. Politické systémy*. Plzeň: Aleš Čeněk.

Sargent, L. T., 2001. Utopianism and the Creation of New Zealand National Identity. *Utopian Studies*, 12(1), pp. 1 - 18.

Simms, M., 2006. Australia and New Zealand: Separate States but Path-Dependent. *The Round Table*, 95(387), pp. 679 - 692.

Skilling, P., 2010. The Construction and Use of National Identity in Contemporary New Zealand Political Discourse. *Australian Journal of Political Science*, 45(2), pp. 175 - 189.

Smith, A., 1991. *National Identity*. London: Penguin Group.

Smits, K., 2011. Justifying Multiculturalism: Social Justice, Diversity and National Identity in Australia and New Zealand. *Australian Journal of Political Science*, 46(1).

Tišler, J., 1972. *Nový Zéland*. Praha: Svoboda.

Waite, J., 2006. Contesting "the Right of Decision": New Zealand, the Commonwealth, and the New Look. *Diplomatic History*, Svazek 30, pp. 893 - 917.

Ženíšek, M., 2007. Politický systém Nového Zélandu. V: *Commonwealth. Politické systémy*. Plzeň: Aleš Čeněk.

5.2 Internetové zdroje

1999 Referendum. Australian Electoral Commission. Dostupné na: http://www.aec.gov.au/elections/referendums/1999_Referendum_Reports_Statistics/1999.htm, 29. 12. 2014.

1999 Referendum Report and Statistics – Background. Australian Electoral Commission. Dostupné na: http://www.aec.gov.au/elections/referendums/1999_Referendum_Reports_Statistics/Referendum_Background.htm, 29. 12. 2013.

2007 Leaders' Declaration. Sydney Declaration - Strengthening Our Community, Building a Sustainable Future. APEC Secretariat. Dostupné na: http://www.apec.org/Meeting-Papers/Leaders-Declarations/2007/2007_aelm.aspx, 12. 1. 2014.

About (Our Goals, What We Stand For, Our Policy Statement). New Zealand Republic. Dostupné na: <http://www.republic.org.nz/>, 20. 12. 2013.

About ASEAN. ASEAN. Dostupné na: <http://www.asean.org/index.php#>, 5. 1. 2014.

About Australian Monarchist League. Australian Monarchist League. Dostupné na: <http://www.monarchist.org.au/aboutus.html>, 29. 12. 2013.

About our Parliament. New Zealand Parliament. Dostupné na: <http://www.parliament.nz/en-nz/about-parliament/>, 12. 4. 2014.

About us. Australian Republican Movement. Dostupné na: <http://www.ouridentity.org.au/about-us>, 29. 12. 2013.

About us. The Commonwealth 2014. Dostupné na: <http://thecommonwealth.org/about-us>, 4. 2. 2014.

ACM 2006 National Conference. Australians for Constitutional Monarchy. Dostupné na:

http://www.norepublic.com.au/index.php?option=com_content&task=view&id=732&Itemid=4, 28. 12. 2013.

Affairs and Trade. Dostupné na: <http://www.dfat.gov.au/environment/treaties.html>, 11. 1. 2014.

Asia-Pacific Economic Cooperation (APEC). Australian Government. Department of Foreign Affairs and Trade. Dostupné na: <http://www.dfat.gov.au/apec/>, 12. 1. 2014.

Association of Southeast Asian Nations (ASEAN) . Australian Government. Department of Foreign Affairs and Trade. Dostupné na: <http://www.dfat.gov.au/asean/>, 12. 1. 2014.

Australané mají našlápnuto k republice. Aktuálně.cz. Dostupné na: <http://zpravy.aktualne.cz/zahranici/australane-maji-naslapnuto-k-republice/r~i:article:102352/>, 27. 3. 2014.

Australia. CIA The World Fact Book. Dostupné na: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/as.html>, 22. 3. 2014.

Australia. The Commonwealth Year Book. Dostupné na: <http://www.commonwealthofnations.org/government/pacific/australia/>, 4. 3. 2014.

Australian history. European Exploration. Dostupné na: <http://www.australianhistory.org/exploration>, 29. 1. 2014.

Australia and the OECD. Australian Government. Department of Foreign Affairs and Trade. Dostupné na: <http://www.dfat.gov.au/oecd/>, 12. 1. 2014.

Australia and the WTO. Australian Government. Department of Foreign Affairs and Trade. Dostupné na: <http://www.dfat.gov.au/trade/negotiations/>, 12. 1. 2014.

Australia profile. BBC News. Dostupné na: <http://www.bbc.com/news/world-asia-15674351>, 22. 3. 2014.

Australian Flags. Australian History.org. Dostupné na: <http://www.australianhistory.org/australian-flags>, 18. 3. 2014.

Australian Republican Movement. CRIKEY. Dostupné na: <http://www.crikey.com.au/topic/australian-republic-movement/>, 29. 12. 2013.

Austrálie: Republika rozhodně bude, ale ne hned. Aktuálně.cz. Dostupné na: <http://zpravy.aktualne.cz/zahranici/australie-republika-rozhodne-bude-ale-ne-hned/r~i:article:603084/>, 27. 3. 2014.

Austrálie republikou? Až po smrti či abdikaci královny. Aktuálně.cz. Dostupné na: <http://zpravy.aktualne.cz/zahranici/australie-republikou-az-po-smrti-ci-abdikaci-kralovny/r~i:article:519684/>, 27. 3. 2014.

Austrálie. Vnitropolitická situace. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. Dostupné na: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/australie_a_oceanie/australie/politika/vnitropoliticka_charakteristika.html, 1. 4. 2014.

Balfour Declaration 1926 (Imperial Conference). Museum of Australian Democracy. Dostupné na: <http://foundingdocs.gov.au/item-did-24.html>, 23. 3. 2014.

Blaxland, John. 2014. A proposal for a new, mature Australian flag. The Conversation. Dostupné na: <http://theconversation.com/a-proposal-for-a-new-mature-australian-flag-24714>, 19. 3. 2014.

Bureau of East Asian and Pacific Affairs. U.S. Relations With New Zealand. U. S. State Department. Dostupné na: <http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/35852.htm>, 23. 11. 2013.

Cabinet. Department of the Prime minister and Cabinet. Dostupné na: <http://www.dpmc.govt.nz/cabinet/cabinet>, 12. 4. 2014.

Call for 75% support of Parliament for new GGs. Otago Daily News. Dostupné na: <http://www.odt.co.nz/news/politics/121423/call-75-support-parliament-new-ggs>, 20. 12. 2013.

Campaign. Australian Republican Movement. Dostupné na: <http://www.ouridentity.org.au/about-us>, 29. 12. 2013.

Commintment to Development Index. Center for Global Development. Dostupné na: http://www.cgdev.org/section/initiatives/_active/cdi/, 4. 1. 2014.

Constitutional Reform and Democracy. The Greens. Dostupné na: <http://greens.org.au/policies/constitutional-reform-and-democracy>, 29. 12. 2013.

Convicts and the British colonies in Australia. Australian Government. Dostupné na: <http://australia.gov.au/about-australia/australian-story/convictsand-the-british-colonies>, 2. 3. 2014.

Crewdson, Patrick. Small parties battle election arithmetic. The New Zealand Herald. Dostupné na: http://www.nzherald.co.nz/nz/news/article.cfm?c_id=1&objectid=10339555, 20. 12. 2013.

Cullen, Michael. A republic for New Zealand? A modest approach. Victoria University of Wellington. Dostupné na: http://www.vuw.ac.nz/staff/dean_knight/Cullen.pdf, 12. 12. 2013.

Dame Kiri Te Kanawa Favoured To Become President. Scoop Independent News. Dostupné na: <http://www.scoop.co.nz/stories/PO0811/S00029/dame-kiri-te-kanawa-favoured-to-become-president.htm>, 20. 12. 2013.

Defence relations. New Zealand Ministry of Foreign Affairs and Trade. Dostupné na: <http://www.nzembassy.com/usa/relationship-between-new-zealand-and-usa/new-zealand-and-usa/defence-relations>, 5. 1. 2014.

Donovan, David. The case for an Australian Republic. Independent Australia. Dostupné na: <http://www.independentaustralia.net/australia/australia-display/the-case-for-an-australian-republic,3989>, 26. 3. 2014.

Don't know where they are? They sit in the South Pacific, where the U.S. seeks to strengthen its presence in the face of China's growing power in the region. Los Angeles Times. Dostupné na: <http://articles.latimes.com/2012/aug/29/world/la-fg-south-pacific-20120829>, 2. 1. 2014.

Eight reasons for a new New Zealand flag. NZFlag. Dostupné na: <http://www.nzflag.com/whychange.cfm>, 30. 3. 2014.

Environment issues and treaties. Australian Government. Department of Foreign Affairs and Trade. Dostupné na: <http://www.dfat.gov.au/environment/treaties.html>, 12. 1. 2014.

Five Power Defence Arrangement. Dostupné na: <http://www.austlii.edu.au/au/other/dfat/treaties/1971/21.html>, 5. 1. 2014.

Flags Australia. Flag Society of Australia Inc. Dostupné na: <http://www.flagsaustralia.com.au/newflag.html>, 19. 3. 2014.

Flags of New Zealand. New Zealand History Online. Dostupné na: <http://www.nzhistory.net.nz/politics/flags-of-new-zealand>, 12. 12. 2013.

Frequently Asked Questions. Australian Monarchist League. Dostupné na: <http://www.monarchist.org.au/faqs.html>, 29. 12. 2013.

Government. Tokelau Informationla Page. Dostupné na: <http://www.tokelau.de/index.php?page=39936572&f=1&i=39936572>, 23. 11. 2013.

Global New Zealand – International trade, investment, and travel profile: Year ended December 2011. Ministry of Foreign Affairs and Trade and Statistics New Zealand. Dostupné na: <http://www.stats.govt.nz/~media/Statistics/browse-categories/industry-sectors/imports-exports/global-nz/dec-11/global-nz-dec-2011-final.pdf>, 23. 11. 2013.

Global Peace Index. Vision of Humanity. Dostupné na: <http://www.visionofhumanity.org/gpi-data/>, 4. 1. 2014.

Godfrey, Morgan. New Zealand's flag represents a country that no longer exists. The Guardian. Dostupné na: <http://www.theguardian.com/commentisfree/2014/mar/12/new-zealands-flag-represents-a-country-that-no-longer-exists>, 30. 3. 2014.

Governor-General and Executive Council. Cabinet Manual 2008. Dostupné na: <http://www.cabinetmanual.cabinetoffice.govt.nz/1>, 12. 4. 2014.

Governor-General Bill good start at reform. Scoop Independent News. Dostupné na: <http://www.scoop.co.nz/stories/PO1007/S00244/governorgeneral-bill-good-start-at-reform.htm>, 20. 12. 2013.

Governor – general's role. Governor – General of the Commonwealth of Australia. Dostupné na: <https://www.gg.gov.au/governor-generals-role>, 2. 4. 2014.

Greens urge Rudd to commit to republic plebiscite. ABC News. Dostupné na: <http://www.abc.net.au/news/2009-01-24/greens-urge-rudd-to-commit-to-republic-plebiscite/2575978>, 29. 12. 2013.

Greens welcome royal visitou but reiterate call for republic. The Greens. Dostupné na: <http://greens.org.au/node/4324>, 29. 12. 2013.

Hisotry and present government. The British Monarchy. Dostupné na: <https://www.royal.gov.uk/MonarchAndCommonwealth/Australia/Historyandpresentgovernment.aspx>, 21. 3. 2014.

History and present government. The British Monarchy. Dostupné na: <https://www.royal.gov.uk/MonarchAndCommonwealth/NewZealand/Historyandpresentgovernment.aspx>, 10. 4. 2014.

History of the Australian National Flag. AUSFLAG Our Own Flag. Dostupné na: <http://www.ausflag.com.au/history.asp>, 19. 3. 2014.

History of the New Zealand flag. NZFlaf. Dostupné na: <http://www.nzflag.com/history.cfm>, 12. 12. 2013.

How Parliament works. Role of Parliament. New Zealand Parliament. Dostupné na: <http://www.parliament.nz/en-nz/about-parliament/how-parliament-works/role/00CLOOCHowPWorks1211/role-of-parliament>, 12. 4. 2014.

Changing views of royalty. New Zealand Government. Dostupné na: <http://www.teara.govt.nz/en/royal-family/page-4>, 7. 1. 2014.

International Issues. Australian Government. Department of Foreign Affairs and Trade. Dostupné na: <http://www.dfat.gov.au/issues/>, 11. 1. 2014.

Introduction. Australian Electoral Commission. Dostupné na: http://www.aec.gov.au/elections/referendums/1999_Referendum_Reports_Statistics/Introduction.htm, 29. 12. 2014.

Jim Bolger. New Zealand History online. Dostupné na: <http://www.nzhistory.net.nz/people/jim-bolger>, 7. 1. 2014.

Jones, Benjamin. 2013. An Australian republic is not inevitable. ABC. Dostupné na: <http://www.abc.net.au/news/2013-09-16/jones-australian-republic-is-not-inevitable/4959890>, 14. 3. 2014.

Just the Facts. Monarchy New Zealand. Dostupné na: <http://www.monarchy.org.nz/facts.html>, 28. 11. 2013.

Keating. Michael. A brief history of the Australian Republican Movement. Independent Australia. Dostupné na: <http://www.independentaustralia.net/australia/australia-display/a-brief-history-of-the-australian-republican-movement,3530>, 29. 12. 2013.

Kennedy, Russel. 2014. The Crux of the issue with a new Australian flag. The Conversation. Dostupné na: <http://theconversation.com/the-crux-of-the-issue-with-a-new-australian-flag-25070>, 19. 3. 2014.

Key, John. Considering a new flag. The official web of New Zealand Government. Dostupné na: <http://www.beehive.govt.nz/feature/considering-new-flag>, 30. 3. 2014.

Key, John. Speech at Victoria University. Dostupné na: <http://www.beehive.govt.nz/speech/speech-victoria-university-0>, 30. 3. 2014

Key results. Australian Electoral Commission. Dostupné na: http://www.aec.gov.au/elections/referendums/1999_Referendum_Reports_Statistics/Key_Results.htm, 29. 12. 2013.

Kirby, Michael. A centenary reflection on the Australian Constitution: The Republic Referendum 1999. High Court of Australia. Dostupné na: http://www.hcourt.gov.au/assets/publications/speeches/former-justices/kirbyj/kirbyj_menzies.htm#_ftn2, 29. 12. 2013.

Kirby, Michael. The Australian Republican Referendum 1999 - Ten Lessons. Faculty of Law, University of Buckingham. Dostupné na: <http://www.lawfoundation.net.au/ljf/app/&id=DF4206863AE3C52DCA2571A30082B3D5>, 29. 12. 2013.

Kloeten, Niko. Yes she can: Dame Kiri elected President in online poll. the National Business Review. Dostupné na: <http://www.nbr.co.nz/article/yes-she-can-dame-kiri-elected-president-online-poll-37682>, 20. 12. 2013.

Labour candidate Smith voices his disappointment. Fingal Independent. Dostupné na: <http://www.independent.ie/regionals/fingal/independent/news/labour-candidate-smith-voices-his-disappointment-30164785.html>, 29. 12. 2013.

Leahy, Shawn. Auntie Hillary Visits Cook Islands Hoping to Put China on Sidelines. IPS News, dostupné na: <http://www.ipsnews.net/2012/09/auntie-hillary-visits-cook-islands-hoping-to-put-china-on-sidelines/>, 2. 1. 2014.

Leahy, Shawn. Cook Islanders Greet Leaders At Pacific Islands Forum. Inter Press Service. Dostupné na: <http://www.ipsnews.net/2012/09/cook-islanders-greet-leaders-at-pacific-islands-forum/>, 5. 1. 2014.

Leading up to the 1999 referendum. Australian Electoral Commission. Dostupné na: http://www.aec.gov.au/elections/referendums/1999_Referendum_Reports_Statistics/Leading_Up_to_The_1999_Referendum.htm, 29. 12. 2013.

Malkin, Bonnie. Julia Gillard wants Australia to become a republic at end of Queen's reign. The Telegraph. Dostupné na: <http://www.telegraph.co.uk/news/uknews/theroyalfamily/7949751/Julia-Gillard-wants-Australia-to-become-a-republic-at-end-of-Queens-reign.html>, 27. 3. 2014.

Māori and the royal family. New Zealand Government. Dostupné na: <http://www.teara.govt.nz/en/royal-family/page-3>, 6. 1. 2014.

Menhire, Toby. New Zealand to hold referendum on new, 'post-colonial' flag. The Guardian. Dostupné na: <http://www.theguardian.com/world/2014/mar/11/new-zealand-to-hold-referendum-on-new-post-colonial-flag>, 30. 3. 2014.

Monarchy for the 21 Century. Monarchy New Zealand. Dostupné na: <http://www.monarchy.org.nz/>, 28. 11. 2014.

Murray, James. Republican Party calls for William to leave NZ. 3NEWS. Dostupné na: <http://www.3news.co.nz/Republican-Party-calls-for-William-to-leave-NZ/tabid/419/articleID/137678/Default.aspx#ixzz3015yHXSR>, 20. 12. 2013.

Nau Mai, Haere Mai. Welcome to the website of the Governor-General of New Zealand. The Governor – General. Dostupné na: <https://gg.govt.nz/>, 12. 4. 2014.

New Zealand. CIA The World Fact Book. Dostupné na: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/nz.html>, 3. 1. 2014.

New Zealand PM suggests referendum on new national flag. BBC News Asia – Pacific. Dostupné na: <http://www.bbc.com/news/world-asia-pacific-26114113>, 30. 3. 2014.

New Zealand Republican Party (1967). WORDVIA. Dostupné na: [http://www.wordvia.com/dictionary/New%20Zealand%20Republican%20Party%20\(1967\)](http://www.wordvia.com/dictionary/New%20Zealand%20Republican%20Party%20(1967)), 20. 12. 2013.

New Zealand Republican Party. ESPN. Dostupné na: <http://search.espn.go.com/new-zealand-republican-party-1967/>, 20. 12. 2013.

New Zealand Sovereignty: 1857, 1907, 1947, or 1987?. New Zealand Parliament. Dostupné na: <http://www.parliament.nz/en-nz/parl-support/research-papers/00PLLawRP07041/new-zealand-sovereignty-1857-1907-1947-or-1987>, 7. 1. 2014.

Official Count Results - Overall Status. Electoral Commission. Dostupné na: http://2005.electionresults.govt.nz/electionresults_2005/partystatus.html, 20. 12. 2013.

Official Count Results - Overall Status. Electoral Commission. Dostupné na: http://2008.electionresults.govt.nz/electionresults_2008/partystatus.html, 20. 12. 2013.

Ollie, John. 2013. Could Australia Get a New Flag?. The Times. Dostupné na: <http://newsfeed.time.com/2013/01/31/could-australia-get-a-new-flag/>, 19. 3. 2014.

Other official flags. New Zealand History Online. Dostupné na: <http://www.nzhistory.net.nz/politics/flags-of-new-zealand/other-official-flags>, 12. 12. 2013.

Our Country. Legal system. Australian Government. Dostupné na: <http://australia.gov.au/about-australia/our-country>, 3. 4. 2014.

Our People. Australian Government. Dostupné na: <http://australia.gov.au/aboutaustralia/our-country/our-people>, 13. 3. 2014.

Pacific Islands regional organisations. Australian Government. Department of Foreign Affairs and Trade. Dostupné na: http://www.dfat.gov.au/geo/pacific/regional_orgs/, 12. 1. 2014.

Parliament and Government. Parliament of Australia. Dostupné na: http://www.aph.gov.au/About_Parliament/Work_of_the_Parliament/Forming_and_Governing_a_Nation/parl#fedjud, 3. 4. 2014.

Perry, Michael. Queen's visit leaves Australian republic a distant dream. Reuters. Dostupné na: <http://www.reuters.com/article/2011/10/11/us-australia-queen-idUSTRE79A0MT20111011>, 27. 3. 2014.

Perry, N. New Zealand volcano erupts. The Independent. Dostupné na: <http://www.independent.co.uk/news/world/australasia/new-zealand-volcano-erupts-8339382.html?origin=internalSearch>, 2. 1. 2014.

Podnebí. Austrálie-online.cz. Dostupné na: <http://www.australie-online.cz/index.php/obecny-popis-australie/podnebi>, 22. 3. 2014.

Popular support for a republic flags to a 20-year low, new poll shows. The Guardian. Dostupné na: <http://www.theguardian.com/world/2014/feb/02/support-republic-20-year-low-poll>, 27. 3. 2014.

Post Second World War. New Zealand History online. Dostupné na: <http://www.nzhistory.net.nz/war/post-second-world-war>, 24. 11. 2013.

Prime Minister. Cabinet Manual 2008. Dostupné na: <http://www.cabinetmanual.cabinetoffice.govt.nz/2.2>, 12. 4. 2014.

Premiers and Prime Ministers. New Zealand History online. Dostupné na: <http://www.nzhistory.net.nz/politics/premiers-and-pms>, 12. 4. 2014.

Quake shakes New Zealand, causing minor damage. The Independent. Dostupné na: <http://www.independent.co.uk/news/world/australasia/quake-shakes-new-zealand-causing-minor-damage-2169587.html?origin=internalSearch>, 2. 1. 2014.

Rourk, Alison. Royal wedding boosts Australian monarchists. The Guardian. Dostupné na:

<http://www.theguardian.com/world/2011/apr/29/royal-wedding-boosts-australian-monarchists>, 29. 12. 2013.

Royal visits. The British Monarchy. Dostupné na: <https://www.royal.gov.uk/MonarchAndCommonwealth/Australia/Royalvisits.aspx>, 22. 2. 2014.

Royal visits. The British Monarchy. Dostupné na: <https://www.royal.gov.uk/MonarchAndCommonwealth/NewZealand/Royalvisits.aspx>, 10. 4. 2014.

Security. Australian Government. Department of Foreign Affairs and Trade. Dostupné na: <http://www.dfat.gov.au/issues/security/>, 11. 1. 2014.

Souhrnná teritoriální informace Austrálie. Velvyslanectví ČR Canberra & Konzulát ČR Sydney. Dostupné na: http://www.mzv.cz/sydney/cz/obchod_a_ekonomika/souhrnne_teritorialni_informace/index.html, 11. 1. 2014.

Shears, Michael. Oz PM couldn't stoop to a Royal curtsy: Gillard under fire for ignoring protocol (and not bothering to wear a hat). Daily Mail. Dostupné na: <http://www.dailymail.co.uk/news/article-2051271/Julia-Gillard-fails-curtsey-Queen-Elizabeth-Australia-tour.html#ixzz2zv1clz7G>, 27. 3. 2014.

Should Australia have a new flag?. Flag Society of Australia Inc. Dostupné na: <http://www.flagsaustralia.com.au/newflag.html>, 19. 3. 2014.

Summary of Overall Results. Statistics. Dostupné na: http://electionresults.govt.nz/electionresults_1999/e9/html/e9_partI.html, 20. 12. 2013.

Swearing-in Ceremony. Governor – General of the Commonwealth of Australia. Dostupné na: <https://www.gg.gov.au/events/swearing-ceremony-0>, 1. 4. 2014.

Symbols and ceremonies. The British Monarchy. Dostupné na: <https://www.royal.gov.uk/MonarchAndCommonwealth/NewZealand/Symbolsandceremonies.aspx>, 10. 4. 2014.

The Queen's role in Australia. The British Monarchy. Dostupné na: <https://www.royal.gov.uk/MonarchAndCommonwealth/Australia/Symbolsandceremonies.aspx>, 22. 2. 2014.

The Aims of Monarchy New Zealand. Monarchy New Zealand. Dostupné na: <http://www.monarchy.org.nz/aims.html>, 28. 11. 2013.

The Australian Government. Australian Government. Dostupné na: <http://australia.gov.au/about-australia/our-government>, 1. 4. 2014.

The Australian Labor Party is Australia's oldest political party. Australian Politics. Dostupné na: <http://australianpolitics.com/political-parties/alp>, 29. 12. 2013.

The Future. Australian Monarchist League. Dostupné na: <http://www.monarchist.org.au/the-future.html>, 29. 12. 2013.

The Labor Tradition of Australian Republicanism. Parliament of Australia. Dostupné na: http://www.aph.gov.au/About_Parliament/Parliamentary_Departments/Parliamentary_Library/pubs/rp/RP9596/96rp31, 29. 12. 2013.

The national Māori flag - flags of New Zealand. New Zealand History Online. Dostupné na: <http://www.nzhistory.net.nz/politics/flags-of-new-zealand/maori-flag>, 12. 12. 2013.

The NZ flag. New Zealand History Online. Dostupné na: <http://www.nzhistory.net.nz/politics/flags-of-new-zealand/maritime-origins>, 12. 12. 2013.

The Realm of New Zealand. Realm of New Zealand Informational Page. Dostupné na:

<http://www.realmofnz.org/index.php?page=home&f=1&i=home>, 23. 11. 2013.

The Referendum. Australian Monarchist League. Dostupné na: <http://www.monarchist.org.au/the-referendum.html>, 29. 12. 2013.

The Role of the Governor-General. The Governor – General. Dostupné na: <https://gg.govt.nz/role>, 12. 4. 2014.

The Role of the Monarchy in the Commonwealth. The British Monarchy. Dostupné na: <https://www.royal.gov.uk/MonarchAndCommonwealth/QueenandCommonwealth/QueenandCommonwealth.aspx>, 6. 2. 2014.

Turnbull, Malcolm. Australia 'should be a republic once Queen's reign ends'. The Telegraph. Dostupné na: <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/australiaandthepacific/australia/10095247/Australia-should-be-a-republic-once-Queens-reign-ends.html>, 27. 3. 2014.

Union Jack - flags of New Zealand. New Zealand History Online. Dostupné na: <http://www.nzhistory.net.nz/politics/flags-of-new-zealand/union-jack>, 12. 12. 2013.

United Tribes flag. New Zealand History Online. Dostupné na: <http://www.nzhistory.net.nz/politics/flags-of-new-zealand/united-tribes-flag>, 12. 12. 2013.

Vote Compass: Do Australians support the monarchy?. ABC News. Dostupné na: <http://www.abc.net.au/news/2013-10-10/republic-monarchy-vote-compass/5012360>, 27. 3. 2014.

Voters' support for republic hits 20-year low. The Sunday Morning Express. Dostupné na: <http://www.smh.com.au/national/voters-support-for-republic-hits-20year-low-20140201-31txr.html>, 27. 3. 2014.

What is a Commonwealth Realm?. The British Monarchy. Dostupné na:
<https://www.royal.gov.uk/MonarchAndCommonwealth/QueenandCommonwealth/WhatisaCommonwealthRealm.aspx>, 6. 2. 2014.

World Investment Report 2012. United Nations Conference on Trade and Development. Dostupné na: <http://www.unctad.org/wir>, 4. 1. 2014.

Your official Referendum pamflet. Australian Electoral Commission. Dostupné na:
http://www.aec.gov.au/elections/referendums/1999_Referendum_Reports_Statistics/yes_no_pamphlet.pdf, 30. 12. 2013.

Your Prime Minister. Prime Minister of Australia. Dostupné na:
<http://www.pm.gov.au/your-pm>, 2. 4. 2014.

Zahraničně - politická orientace. MZV ČR. Dostupné na:
http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/australie_a_oceanie/novy_zeland/politika/zahranicne_politicka_orientace.html, 25. 11. 2013.

Z Austrálie se možná stane republika, novopečená premiérka usiluje o změnu. IDNES.CZ. Dostupné na: http://zpravy.idnes.cz/z-australie-se-mozna-stane-republika-novopecena-premierka-usiluje-o-zmenu-1te-/zahranicni.aspx?c=A100817_140600_zahranicni_btw, 27. 3. 2014.

6 RESUMÉ

Australia and New Zealand are two island countries, whose are geographically and historically close. Both of these countries are members of Commonwealth of Nations and Commonwealth Realm. They are of course members of other international organizations as well. If we will compare political system of these two countries and United Kingdom, we can find some differences, but they have lots of features in common.

Main progression from first European colonization of Australia and New Zealand is connected with British Empire. Bonding characters of all these countries are language, Protestantism and the Queen. Development to political system how we know it now was slow and continuous. Both countries gained more freedom and more independence during past times. All these connections are just symbolic nowadays. Some people want to make another step, to change their country constitutional order to republic. In some times the republicanism feeling between people is stronger, right now the popularity of royal family getting up.

In Australia is republicanism supported more than in New Zealand, because New Zealanders feel more loyal to the crown and see the monarchy in more positive way than Australians. There was referendum about establishing republic in Australia, but republicanism movement did not succeed because of disagreement between its members and bad conception. Also in New Zealand was attempt to institute the republic, but it was not successful at all and even republican parties don't get public support.

As this thesis is focused on international relations between Australia and United Kingdom and New Zealand and United Kingdom. It can seem mostly like historical work, but we have to realize that all these countries have really close history. If we want to compare and understand main differences between these nations and their relations we need to know historical background.

7 PŘÍLOHY

Příloha I.: Vývoj vlajky Austrálie

Příloha II.: Návrhy na novou vlajku Austrálie

Příloha III.: Vlajky Nového Zélandu

Příloha IV.: Schéma vlády Austrálie a Nového Zélandu

Příloha V.: Vývoj podpory republikanismu

Příloha V.: Referendum 1999